Poštarina plaćena u gotovom.

Sveta Cecilija

SMOTRA ZA CRKVENU GLAZBU S GLAZBENIM PRILOGOM. GLASILO CECILIJINA DRUŠTVA U ZAGREBU

GOD. XXVII. MAJ, JUNI 1933. SV. 3.

Sadržaj:

ČLANCI:

Strana

Dr. Antun Goglia: Učitelji violončela u Zagrebu i njihovi učenici muzičari 73
Janko Barlè: † Dragutin Domjanić 79
Matija Ivšić: † Maestro Mons. Rafael Manari 80
Branko Birt: Prije izdanja novoga „Hrvatskoga crkvenoga pjevnika" 82
Franjo Dugan st.: Tri stare crkvene popijevke 84
Josip Štolcer-Slavenski: Medjunarodna utakmica za pjevanje i klavir u Beču 86
on: Matineja grafičkog orkestra mandolinista i gitarista u Zagrebu 87
Franjo Dugan st.: Nove orgulje u gimnazijskoj crkvi u Varaždinu 89
Franjo Dugan st: Nove orgulje u Osijeku 90
Milan Majdak: Orgulje župske crkve u Kraljevcu na Sutli 91

IZ HRVATSKE GLAZBENE PROŠLOSTI:

Julije Kempf: Iz glazbene prošlosti grada Požege 92

NAŠI DOPISI . . . . 93—96

GLAZBENA LITERATURA . . . . 97—98

PREGLED ŠTAMPE O GLAZBI 99

RAZNE VIJESTI: . . . . 99—103

VIJESTI CECILIJINA DRUŠTVA 104

NEK JE SVAŠTA . . . . na omotu

GLAZBENI PRILOG:

Franjo Lučić: Imakulata 9
Franjo Dugan st.: Tri stare crkvene popijevke 10
Matija Ivšić: Ovdje je sada 12

Table des matières.

Dr. Antun Goglia: Maîtres de violoncelle à Zagreb et leurs elèves-violoncellistes, p. 73. — *Janko Barlè:* † Dragutin Domjanić, p. 79. — *Matija Ivšić:* † Maestro Mons. Rafael Manari, p. 80. — *Branko Birt:* Avant l' édition du nouveau „Livre de cantiques croates", p. 82. — *Franjo Dugan st.:* Trois vieux cantiques, p. 84. — *Josip Štolcer-Slavenski:* Concours général international de chant et de piano à Wien, p. 86. — *on:* La matinée musicale de l' orchestre des mandolinistes et guitaristes à Zagreb, p. 87. — *Franjo Dugan st.:* Les orgues nouvelles à l' eglise du gymnase réel à Varaždin, p. 89. — *Franjo Dugan st.:* Les orgues nouvelles à Osijek, p. 90. — *Milan Majdak:* Les orgues à l' eglise paroissiale à Kraljevec na Sutli, p. 91. — *Julije Kempf:* Miscellanées du passé musical à Požega, p. 92. — Correspondances p. 93.—96. — Littérature musicale, p. 97.—98. — Presse musicale, p. 99. — Nouvelles diverses, p. 99.—103. — Nouvelles de la „Société de Sainte Cécile", p. 104. — Faits divers (voir la couverture). — Supplément musical de *Franjo Lučić, Franjo Dugan* et *Matija Ivšić.*

Sv. Cecilija

SMOTRA ZA CRKVENU GLAZBU S GLAZBENIM PRILOGOM. GLASILO CECILIJINA DRUŠTVA U ZAGREBU

SV. 3. MAJ, JUNI 1933. GOD. XXVII.

Učitelji violončela u Zagrebu i njihovi učenici muzičari.

Dr. Antun Goglia — Zagreb.

Instrumenat na žice violončelo[1] (čelo) razvio se iz instrumenta Basso de viola. Taj se instrumenat spominje već oko god. 1520. u Italiji, a imao je samo četiri žice, ugodjene na glasove C. G. D. A. Autentične vijesti govore o graditeljima violončela Amatiu, Gaspardu de Salo i Maggini-u u godinama 1550. do 1603.

Labord u svom djelu „Essai sur la musique" tvrdi, da je to glazbalo izumio u početku XVIII. stoljeća Abbé Tardieu de Tarascon te ga providio sa pet žica, a kasnije ostavio mu samo četiri. Ovaj nazor zastupao je i Gerber (Altes Tonkünstler Lexikon), a nalazimo ga i u zbirci dra G. Schillinga: „Encyclopädie der gesammten musikalischen Wissenschaften oder Universal-Lexikon der Tonkunst" (sv. VI. str. 586.) pod naslovom „Tardieu der Erfinder des Violoncells".

No ta tvrdnja je danas oborena, jer je taj instrumenat za četiri žice služio u Italiji već tečajem XVII. stoljeća za pojačanje pjevanja u crkvi ili kao pratnja sonata za violinu i drugih solo instrumenata. Ipak valja priznati, da je violončelo svakako još u XVII. stoljeću imao sporednu i skromnu ulogu te se u orkestru rabio samo kao jednostavni bas instrumenat; pa se pored gambe, koja je onda dominirala, vrlo sporo razvijao kao solo glazbalo.

Talijanski graditelji instrumenata pravili su mnogo veće violončele nego što je forma sa samo četiri žice, koju je utvrdio Antun Stradivari (1644.—1737.) u godinama 1700.—1725. Taj su instrumenat zvali basso. Osim Stradivaria pravio je vrstne violončele i Giuseppe Guarneri de Gesú (1683.—1745.) i Petar Guarneri (1725.—1740.). — Najbolje su dimenzije postavljene, po Stradivariju.[2]

Kako sam već spomenuo rabili su violončelo za sprovadjanje crkvenog pjevanja, a kasnije za pratnju drugih solo instrumenata naročito violine. Tako su skoro sve pratnje starih sonata za violinu pisane u sprovadjanju u basso continuo, koji je izvodio violončelo. Znameniti violinista Arcangelo Corelli (1653. - 1713.) imao je na svojim umjetničkim putovanjima u za se violončelista, a Antonio Vandini[3] prvi violončelista u crkvi sv. Antuna u Padovi, bio je prijatelj i pratilac violiniste Istranina Josipa Tartini-a (1762.—1770.). Ponajprije je u Italiji rabljen violončelo u orkestru, zatim u Njemačkoj te u Francuskoj, gdje je uveden u Akademie royal de musique u orkestar. Bilo je mnogo borbe, dok je violončelo

[1] Vidi: Antoine Vidal: „Les instruments a archet" (Paris. Imprimerie de I. Claye 1876); Carl Schroeder: „Handbuch des Violoncell-Spiels" (Verlag M. Hesse-Leipzig); Wilh. Jos. v. Wasiliewski: „Das Violoncell und seine Geschichte" (Breitkopf und Härtl Leipzig 1923. III. izdanje); Bruno Weigl: „Handbuch der Violoncell-Literatur" (Wien. Universal-Edition A. G. 1929.). Hugo Riemann: „Musik-Leksikon" (XI. izdanje 1929. Hesse-Leipzig).

[2] Ove su dimenzije točno označene u djelu: Antoine Vidal: „Les instruments a archet". Glede dimenzija vidi i Schroeder: „Handbuch des Violoncell-Spiels" (str. 19).

[3] Vidi: Wilh. Jos. v. Wasiliewski: „Das Violoncell und seine Geschichte" (str. 61).

istisnuo bas-violu, koja je imala vrlo nježan ton. Da se je uporaba tog instrumenta u Njemačkoj tako brzo razvila, razlog je taj, što se je u ono vrijeme (oko 1700.) ondje glazba mnogo gajila na kneževskim dvorovima, a za to je trebalo dobrih muzičara ne samo za orkestar već i za komornu muziku. U bečkoj dvorskoj kapeli rabi se violončelo već god. 1680.

Po Vidalu je znameniti Franciscillo, (živio je u Rimu u prvoj polovici XVIII. stoljeća) prvi taj instrumenat svirao kao solista. U Francuskoj spominje se kao prvi solista na violončelu Martin Berteau (1700.—1756.).

Za razvitak tehnike violončela mnogo je zaslužan Jacopo Bassevi-Cervetto (1682.—1783.). On je uveo razne načine sviranja uz uporabu dvohvata (Doppelgriff) i razne iz škala i akorda izvedene prijelaze. Za razvitak tehnike na violončelu znamenit je i Luigi Boccherini (1743.—1805.), koji je rabio violončelo od najnižih do najviših pozicija te uveo u raznim pozicijama dvohvate i flageolet. Rabio je samo bas, tenor i violin ključ, potonji onako kako zvuči, a ne kako su ga prije upotrebljavali za oktavu niže od prave vrijednosti nota.

Glede uporabe palca (Daumenaufsatz) mislilo, se da ga je uveo Louis Duport ml. (1749.—1819.), no Vidal dokazuje, da ga je donekle već rabio Franciscillo za neke prijelaze, te Bertau. Svakako je Duport mnogo doprineo razvitku današnje tehnike. Još se i danas rabi za poduku njegov „Essai sur le doigté du violoncelle et la conduit de l' archet".

Za razvitak tehnike imadu mnogo zasluga: Bernhard Romberg (1767.—1841.), čiji se koncerti i danas rabe u naučne svrhe; Justus J. Fridrich Dotzauer (1783.—1860.); Fridrich August Kummer (1797.—1879.); Auguste Joseph Franchomme (1808.—1884.) i Adrien François Servais (1807.—1866.). Kasniji violončelisti, koji su djelovali kao nastavnici ili solisti nastojali su usavršiti tehniku ali su ju i prilagodjivali prema njihovim umjetničkim zahtjevima.

Mnogo je pomoglo razvitku violončela kao solo-instrumenta to, što su mnogi znameniti skladatelji počevši od Haydna i Beethovena napisali mnogo skladbi za violončelo solo (Concerti, Sonate, fantazije i manji solo komadi).

Medju znamenitima violončelistim spominjem još ove: Abaco, Ferrari, Lanzetti, Breval, Schindlöcker, Antun Kraft, Kellermann, Merk, Batta, Bohrer, Menter, Seligmann, Lee, Karl Schubert, Werner, Cossmann, Popper, Bürger, Davidov, Fridrich i Leopold Grutzmacher, Georg i Julius Goltermann, de Swert Lindner, Vihan, Klengel, Becker, Casals, Grümmer, Piatigorski, Feuermann, Cassadó, Sala i t. d.

Već počevši od druge polovice devetnaestog stoljeća često su dolazili u Zagreb virtuozi na violončelu, da prirede koncerte. Navesti ću ovdje samo imena njihova a u zaporci godinu rodjenja i smrti te godine, kada su posjetili Zagreb. (Ove su godine krupno tiskane): Henri Röwer (1827.—1876, **1846.**, **1854.**, i **1859.**); David Popper, (1843.—1913.; **1875.**, **1886.**, **1890.**, i **1898.**); Sigmund Burger (1856.—1908.; **1875.**, **1899.** i **1901.**); Ernst de Munck (*1840.—1902.; **1879.**), Julius de Swert (1843.—1891.; **1878.**); Heinrich Grünfeld (1855.—1931.; **1896.**); Jaques van Lier (*1875.; **1903.**, **1904.**, **1910.** i **1911.**); Hugo Becker (*1864.; **1911.**); Lucy Campbell (**1899.**, **1901.**); Beatrice Harrison (**1913.**); Pablo Casals (*1876.; **1913.**); Arnold Foldesy (*1872.; **1917.**); Pavao Grümmer (*1879.; **1918.**); Fridrich Buxbaum (*1869.; **1921.**) L. Morpurgo (**1924.**); Judita Bokor (**1924.**); Maurits Frank (1892.; **1925.**); Juliette Alvin (**1926.**); Emanuel Feuermann (*1902.; **1926.**); Gaspar Cassadó (*1897.; **1926**, **1928.**); Arturo Bonucci (**1927.**); Antoni Sala (**1927.**, **1929.**) Arrigo Provedi. (**1928.**); Gregor Piatigorsky (**1929.**); Slavko Popoff (**1931.**) i Enrico Mainardi (*1896., **1932.**, i **1933.**

U našem Zagrebu vrlo se rano počelo sa solo sviranjem violončela ne samo na javnim priredbama već u privatnim domovima. Da je do toga došlo uzrok je ne samo to, što su Zagrepčani pokazivali vazda mnogo interesa za glazbu, već je u prvom redu zasluga učione Hrv. Glazb. Zavoda, koja je imala vrsne učitelje violončeliste. Dašto da se svi učenici nisu posvetili muzici, već su mnogi od njih kao diletanti svirali kao solisti, u raznim komornim udruženjima, a i u orkestru.[4]

[4] Uvrstit ću u taj prikaz neke violončeliste, koji se nisu specialno posvetili muzici, ali su ipak zaslužni za razvitak muzičkih prilika u Zagrebu. No mnogi od onih, koji su se posvetili muzici, djelovali su u stranom svijetu, naročito u Rusiji.

Koliko sam mogao ustanoviti, nije imao Zagreb početkom XIX. stoljeća glazbenika, koji bi svirali violončelo kao solo instrumenat, već samo u komornoj muzici i u orkestru. I zagrebački „Musik-Verein" (današnji Hrv. Glazb. Zavod), osnovan god. 1827. nije imao za taj instrumenat posebnog stručnog učitelja, već je violončelo podučavao ravnatelj društvenog orkestra i učitelj glazbene učione Gjuro Wisner pl. Morgenstern (1783.–1855.)[5] I ako on nije bio školovani čelista, ipak je taj instrumenat svirao u komornoj muzici i ensemblima. Tako je sudjelovao kod muzičkih priredaba u dvoru zagrebačkog biskupa Maksimilijana Vrhovca (1787.–1827.)[6] i na koncertu glazbenog društva dne 20. VIII. 1837. kod izvedbe Prochove arije: „Z Bogom" za tenor, violončelo i klavir. Kad se prigodom zadušnica za cara Franju I. dne 12. V. 1835. izvodio u Zagrebu M. L. Gherubinijev: Requiem u C-molu, svirao je Wisner violončelo. Svakako je Wisner poznavao u toliko tehniku tog instrumenta, da je mogao podučavati učenike do stanovite granice. Od njegovih učenika valja svakako spomenuti darovitog skladatelja svećenika **Miju Hajka** (1820.—1848.)[7] zagrepčanina. Od god. 1830.—1836. polazio je on glazbenu učionu. Dne 25. VIII. 1836. sudjelovao je on kao violončelista na glazbenoj akademiji, što su je zajedno s njime priredili apsolventi glazbene učione Adolf Felbinger, Eduard Fink i Makso Schmidt.[8] Na narodnoj pako muzikalnoj zabavi, što ju je priredilo „narodno ilirsko skladnoglasja društvo" (današnji „Vijenac") dne 23. IV. 1840. u predvečerje imenog dana biskupa J. Haulika u zagrebačkom sjemeništu svirao je uz pratnju klavira (Kamilo Škrabal) „Polonaise".[9] I dojduće godine Hajko je na sličnoj priredbi svirao, no ne na violončelu već na violini. Dne 20. IV. 1842. pako svirao je tada već svršeni bogoslov Hajko fantaziju za violončelo[10] od Justusa I. F. Dotzauera (1783. – 1860.), poznatog njemačkog violončelista i pedagoga, čije su skladbe u ono vrijeme mnogo izvodili.

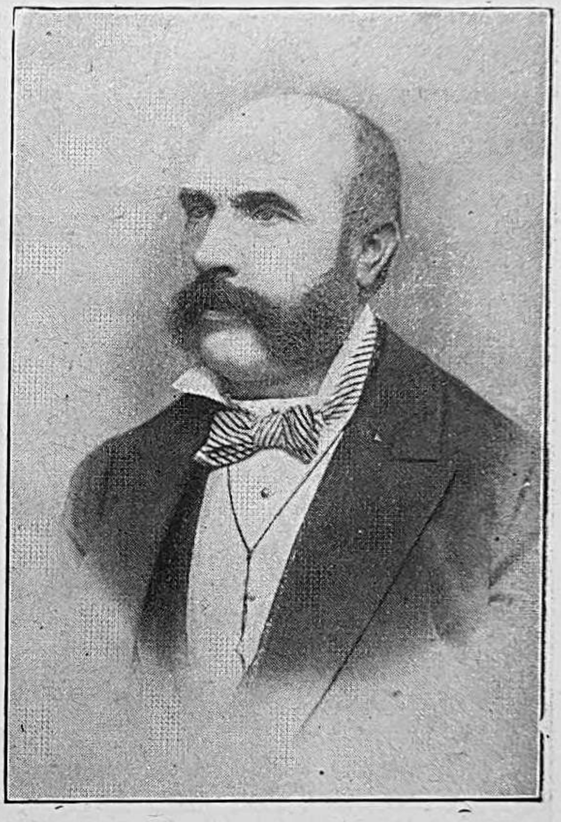
Ivan Oertl.

Do g. 1850. nisam više našao na rasporedima javnih priredaba nijednu solističku piecu za violončelo.

God. 1850. zaključilo je glazbeno društvo, da se sačine nova pravila, a nakon sastava i odobrenja tih pravila god. 1851. radilo se o reorganizaciji glazbene škole. – Privremeni odbor predložio, da se namjeste novi učitelji, a medju inima strukovni učitelj iz violončela.

Na sjednici ravnateljstva od 27. XI. 1851. izabran je učiteljem iz violončela sa plaćom od godišnjih 450 for. **Ivan Oertl.** On je rodjen u Slavkovu kod Cheba u Češkoj god. 1827. Nakon svršenog praškog konservatorija (učitelj mu je bio po svoj prilici Ivan Nepomuk Hüttner (*1793.) bio je solo violončelista u Karltheatru u Beču, dok se nije god. 1852. preselio u Zagreb, gdje bio do svoje smrti god. 1889. učiteljem glazbene učione, koralistom prvostolne crkve zagrebačke i solo-čelista orkestra opere. Napisao je više skladbi za violončelo i klavir te više muških zborova.[11]

Oertl se može nazvati prvim učiteljem violončela u Zagrebu, jer je kao absolvent praškog konservatorija bio potpuno stručno obrazovan.

---

[5] Gl. B. Širola: Pregled povijesti hrv. muzike str. 171.; Fr. Ks. Kuhač: Ilirski glazbenici str. 120.; Vj. Klaić: „Gradja za Wisnerov životopis („Gusle" 1892.) i dr. A. Goglia: „Hrv. Glazb. Zavod str 1—14.

[6] Gl. Dr. A. Goglia: „Komorna muzika u Zagrebu" str. 8.

[7] Gl. Vj. Klaić: „Mijo Hajko" (Gusle I. str. 57. god. 1892.) i Fr. Ks. Kuhač: „Ilirski glazbenici" str. 161., 162.

[8] Vidi dr. V. Deželić: Dva koncertna oglasa (Sv. Cecilija 1925. str. 15.).

[9] Gl. J. Barlè: Prvi javni nastup glazbenog društva „Skladnoglasja" današnjeg „Vijenca" u zagrebačkom sjemeništu". (Sv. Cecilija 1932. str. 101.).

[10] Gl. Milan Zjalić: „Glazbeno pjev. društvo Vijenac u zagrebačkom sjemeništu" str. 12.

[11] Vidi: Dr. A. Goglia: „Ivan Oertl prvi učitelj violončela u Hrv. glazb. zavodu" (Sv. Cecilija 1926. str. 20.).

On je odgojio mnogo diletanata i neke učenike, koji su se nakon svršene učione posvetili tom instrumentu. Pisac ovih redaka, takodjer je kod njega svršio učionu za violončelo.

Prvi učenik Oertlov, koji se posvetio glazbi, bio je **Josip Eisenhuth**[12] rodjen 26. III. 1844. u Zagrebu. G. 1853. upisao se u glazbenu učionu, gdje mu je uz Oertla bio učiteljem teorije i pjevanja Vatroslav Lichtenegger. — Školu polazio je do g. 1863. te više puta nastupao kao solista. Nakon svršenih nauka bio je jedno vrijeme u Zagrebu te je sudjelovao kod koncerata Hrv. Glazb. Zavoda. God. 1867. nalazimo ga u Beču, gdje je bio namješten kao solo-čelist kod 73. pješačke pukovnije Herzog von Württenberg. Vrativši se u Zagreb imenovan je koralistom kod prvostolne crkve zagrebačke i angažiran kao član orkestra zagrebačkog kazališta. Nije svirao samo u operama i operetama, nego takodjer u glazbenim pjevoigrama te u medjučinima dramskih predstava. Te službe obavljao je do svoje smrti.

Josip Eisenhuth.

Nakon smrti učitelja Oertla bude imenovan za učitelja violončela u glazbenoj učioni Hrv. Glazbenog Zavoda, a iza reorganizacije te učione god. 1891. za učitelja zbornog pjevanja, koje je mjesto napustio već god. 1892.

Uz spomenute službe preuzeo je Eisenhuth god. 1875. mjesto zborovodje u novoustrojenom „Hrv. tipografskom pjevačkom društvu Sloga" u Zagrebu, čiji je pjevački zbor dotjerao do zamjerne visine. U spomen spisu tog društva, izdanom povodom tridesete godišnjice tog društva,[13] osobito se hvali Eisenhuthov koristan rad u društvu.

Umro je 9. III. 1896. te je pokopan na centralnom groblju Mirogoju uz svog brata hrv. skladatelja Gjure i nećaka glazbenika Antuna Oršića;[14] „Sloga" postavila mu je spomenik. Iza god. 1870. Eisenhuth je rijetko javno nastupao kao violončelista, ali je tim većma sudjelovao u koncertima Hrv. glazbenog zavoda i hrv. pjev. društva „Kolo", te u mnogim dobrotvornim priredbama kao i u izvedbama komorne muzike.

Izmedju ostalog spominjem koncert Hrv. glazb. zavoda od 2. III. 1891., na kojem je Eisenhuth zajedno sa profesoricom Emilijom pl. Makanec svirao Mendelssohnovu sonatu B dur op. 45.

Ne maleno je bilo njegovo djelovanje na polju komorne muzike. Svirao je u gudačkom kvartetu svog brata Gjure i u mnogim privatnim domovima, a zatim u Eisenhuthovom klavirnom triju, koji je često u Zagrebu i po provinciji koncertirao.[15]

Eisenhuth se bavio i skladanjem. Tako je g. 1876. komponirao koračnicu „Sloge"; zatim muški zbor „Zemni raj" otisnuto u časopisu „Gusle" god. 1892. U arhivu „Kola" ima četveroglasni muški zbor „Čekanje na brodara" D dur riječi od Petčaka, izveden na koncertu „Kola" dne 7. IX. 1875. i „Zakletva barjaka" svečani muški zbor.

Muški zbor „Vihor", nagradjen bi od Saveza hrv. pjevačkih društava, a izašao je u zbirci „Kola" „Milovanke". Jošte ima muški zbor „Prigodnica prigodom vjenčanja" i mješoviti zbor „**Krasni sarafan**". Dr. Širola u svom „Pregledu povijesti hrvatske muzike" str. 253. navadja da je Eisenhuth neko vrijeme radio na romantičnoj operi „Brat i sestra" po libretu J. Oreškovića.

Iz prikazanog vidi se skromno djelovanje jednog muzičkog trudbenika, koji je takodjer nešta doprineo povoljnom razvitku glazbenih prilika u Zagrebu

---

[12] Vidi: Dr. A. Goglia: „Hrv. Glazbeni zavod" str. 54. i dr. A. Goglia: „Gjuro Eisenhuth" (Sv. Cecilija god. 1926. str. 37.).

[13] Vidi: Dorotka Vilim: „Crtice iz povijesti hrv. pjev. društva „Sloga" 1875.—1905. (Zagreb 1905. Hrvatska radnička tiskara u Zagrebu).

[14] Vidi: Dr. Antun Goglia: „Antun Oršić" (Sv. Cecilija god. 1928. str. 30.).

[15] Vidi: Dr. A. Goglia: „Komorna muzika u Zagrebu" str. 11. i Sv. Cecilija god. 1926. str. 6.

Još moram spomenuti učenika Oertlovog **Armina Šrabca**, koji je i ako diletant, mnogo djelovao u Zagrebu u muzičkom pogledu i vrlo propagirao narodnu muziku. Šrabcu su proricali sjajnu budućnost kao virtuoza na violončelu, ali se on radje posvetio klasičnoj filologiji. — Rodjen je 1. VIII. 1844. u Zagrebu od oca Ivana tada pristava kr. sudb stola i majke Ane rodj. Hugebauer. Osnovnu školu i gimnaziju svršio je u Zagrebu. Pošto je već rano pokazivao mnogo dara za glazbu, upisao se god. 1855. u Glazbenu učionu glazbenog društva, koju je polazio do god. 1862. Kod učitelja Oertla učio je violončelo, a kod Lichteneggera teoriju. Njegovi suučenici bili su Josip Eisenhuth i Julije Šenoa brat romanciera Augusta. Julije Šenoa, koji je učio violinu je kasnije napisao više komedija i šala.[16] Šrabec je bio odličan djak, pa je već god. 1853. svirao na javnoj učeničkoj produkciji dne 29. VII. u Haydnovom gudačkom kvartetu. Radi odličnog napretka uvršten bi u „zlatnu knjigu".[17] Nakon toga nastupa u priredbama glazbenog zavoda kao solista i svira skladbe svog učitelja „Slavjanin", „Idilu" „fantaziju iz opere Lucia de Lammermoor" „Fantaziju iz opere Ernani", fantaziju na narodnim motivima. „Luna (1857. br. 10.) ga osobito hvali, te naglašuje, da je osobito napredovao na diku svom učitelju.

Armin Šrabec.

Učitelj Oertl često je piscu ovih redaka spominjao Šrabca te kazivao, da je on bio njegov najbolji učenik pa je žalio, što se nije sasma posvetio glazbi, jer bi bio postao virtuoz na violončelu.

Na koncertu dne 27. VII. 1861. svira Šrabec svoju prvu kompozieiju „**San vile**", koju je posvetio vladiki J. J. Strossmayeru.

No Šrabcu ne bijaše dovoljna naobrazba u glazbenoj učioni, već se je želio i dalje teoretički naobraziti u glazbi, pa je kod organiste i učitelja glazbe Vinka Vinařa[18] učio ponajpače kompoziciju. U to vrijeme jošte je skladao „Fantaisie sur des motives croates", pour le violoncelle avec piano i „Caresse", polka tremblante za potpuni orkestar. (Nisam mogao saznati, gdje se sada te tri skladbe nalaze). Kako sam spomenuo Šrabec se posvetio filologičkim znanostima te je pohadjao sveučilište u Beču. God. 1866. postavljen je za srednjoškolskog nastavnika te je služio ponajprije u Zagrebu God. 1867. oženi se sa Terezijom Javorko, kćeri posjednika u slovačkom selu Kuklor, a god. 1869. posta pravim učiteljem na gimnaziji u Osijeku.

Tu se upozna s glazbenikom Fr. Ks. Kuhačem, koji je oženio njegovu sestru Mariju. Uz Kuhača počeo se Šrabec zanimati za našu narodnu muziku, pa kad mu je Kuhač ustupio na proučavanje svoju zbirku, upravo se oduševio, te je od tada u mnogom pomagao Kuhaču kod uredjivanja te zbirke.[19] Iz tog doba potječe njegova skladba „Dalmatinski šajkaši".

God. 1870. premješten je Šrabec na zagrebačku gimnaziju te je god. 1871. izabran za člana ravnateljstva Hrv. Glazb. Zavoda; koju je čast vršio do god. 1873. On se nije mogao složiti s ravnateljstvom, koje nije htjelo prionuti uz narodnu glazbu. Ipak je Šrabcu uspjelo ravnateljstvo sklonuti, da je god. 1872. izabralo F. Ks. Kuhača profesorom teorije, kompozicije i klavira.

Došavši Šrabec u Zagreb počeo je pisati muzikalne recenzije.[20] Tako u „Viencu" (1871. br. 5. 21. i 47.) piše o koncertu Glazbenog Zavoda u Zagrebu od 27. I. 1871. u dvorani narodnog doma i onom od 21. V. 1871. u hrvatskom kazalištu. U tim kritikama ističe „kako zagrebačko općinstvo ne prijanja uz narodnu muziku te se sasma njoj utudjilo, tako da je hladno ostalo, kad su se izvadjale Livadićeve skladbe, koje su hrvatska glazba, i u kojima se izlieva hrvatska duša slavnog i domoljubnog Samoborca"; pa kaže o Livadiću:

---

[16] I August Šenoa bio je upisan god. 1852. kao učenik glazbene učione violine, ali je drugo proljeće izostao.

[17] God. 1853. nabavio je Glazbeni zavod „zlatnu knjigu", u koju su se upisivali odlični učenici

[18] Vidi: Dr. A. Goglia: Hrv. Glazbeni zavod" str. 24. 26.

[19] Vidi: Kassowitz-Cvijić: „Franjo Ž. Kuhač" str. 84.

[20] „Narodne Novine", „Obzor" i „Vienac" god. 1871. i 1872.

„Vrijedni starino, mnogo te godina Bog poživio, a ti nam dalje pjesme slaži sebi i narodu svom na radost i diku".

U recenziji koncerta od 22. XI. 1871. piše: „Medjutim je trebalo borbe, da se izvedu neke Zajčeve skladbe i da se narodnim komadom dopusti doći u program. Ima bo kod našeg glazbenog zavoda jedna šaka ljudi, kojih je žaliboże glas odlučan i koji su uvjereni, da treba gajiti svjetsku glazbu, a narodna da je puko utvaranje usijanih narodnih zanešenjaka. Istina da je talijanska i njemačka glazba na svjetskom glasu ali k tomu su ju doveli narodni zanešenjaci, koji su se jamačno imali boriti proti mračnoj kliki, kakove evo ima i kod nas; pa je talijanska i njemačka glazba došla na svjetski glas ne pomoću takove klike nego usprkos njoj. Tako mora biti i kod nas".

U Zagrebu bavio se više komornom muzikom, pa je svirao violončelo kod komornomuzičkih večeri u domu Ferdinanda Winklera, ravnatelja I. hrv. štedionice. U tom skupu svirao je Winkler klavir, Gjuro Zlatarović harmonij, Zvonimir Tkalčić (otac violončeliste Jure) klavir, Urban i Eduard Šmid violinu, Franjo Keller, violu, a septemvir Dinko Blažić flautu.

Nadalje je Šrabec saradjivao u to vrijeme i u hrv. pjev. društvu „Kolo" u čijem se arhivu nalaze dvije Šrabčeve skladbe: 1. Bosanski korabljar" riječi Andrije Palmovića; muški zbor s tenor solom (B dur) i 2. „Sbogom" riječi I. Trnskoga za muški zbor (C dur). Zbor „Bosanski korabljar" uvršten je i u zbirku pjesama, „Bisernica", koju je g. 1874. izdalo pjevačko i glazbeno društvo „Vijenac".

Na koncertu „Kola" dne 10. VI. 1871. svirao je Šrabec violončelo u Mendelssohnovom gudačkom oktetu Es dur op. 20.[21]

Dne 19. V. 1875. dobi Šrabec profesorski naslov, a 20. IX. 1874. bude imenovan profesorom klasične filologije grčke na zagrebačkom sveučilištu.

God. 1875. teško oboli na plućima, od koje bolesti umre dne 22. XI. 1876.

Ovdje nije mjesto, da spomenem njegovo veliko djelovanje na filološkom polju,[22] ali moram istaknuti, da Fr. Ks. Kuhač u svom biografskom slovniku navadja da se je Šrabec za svog života takodjer bavio pisanjem „Životopisa Ognjana Strige", ali ga nije izdao.

Pisac Šrabčeve biografije u Viencu ističe, da je Šrabec bio miran, blag i ne naduven; uvijek spreman savjeta davati onomu, koji ga je od njega tražio. U izboru prijatelja bio je oprezan. Rado je slušao koga od staraca iz ilirskog doba, osobito one, koji bijahu oduševljeni patriotizmom kao Albert Štriga. A. Antonija Kassowitz-Cvijić: u svom djelu „Franjo K. Kuhač" opisuje ga kao vrlo čednog, tihog i plahog čovjeka.

Hrvatski skladatelj Gjuro Eisenhuth često ga je spominjao kao prijatelja i dobrog glazbenika, pače se i u njegovoj zbirci nalazi i Šrabčeva slika, koju ovdje reproduciramo.

Dalji Oertlov učenik, koji se posvetio glazbi je **Leopold Kavić**, rodjen 10. X. 1849. u Zagrebu. Pučku školu i gimnaziju svršio je u Zagrebu, a kraj gimnazijskih studija polazio je glazbenu učionu glazbenog društva, gdje je kod učitelja Oertla učio violončelo 6 godina te tu školu svršio izvrsnim uspjehom. Na zaključnoj učeničkoj produkciji dne 28. VII. 1863. svirao je skladbu svog učitelja „Slavjanin". Nakon svršene gimnazije studirao je jedno vrijeme medicinu u Beču, dok se sasvim ne posveti muzici. Od god. 1882. dalje bio je više godina članom dvorske kapele grofa Esterhazy-a u Totisu kraj Budimpešte; zatim je svirao u orkestru beogradskog pozorišta, a odavde krenuo je u Rusiju. Kao član raznih ruskih orkestara proputovao je cijelu Rusiju, dok se dulje vremena zadržavao u Kazanju i Nižnji-Novgorodu. Oko god. 1900. vratio se u domovinu, gdje je bio više godina članom zagrebačkog kazališnog orkestra Bavio se mnogo i komornom muzikom, pa je znao dolaziti i u Hrv. Glazbeni Zavod, gdje su se oko g. 1904. sastali glazbenici, da privatno sviraju komornu muziku. Kavić je u Zagrebu sudjelovao takodjer u svim glazbenim priredbama zagrebačkih diletanata. Umro je u Zagrebu, dne 19. IX. 1918.

(Nastavit će se.)

---

[21] Vidi: „Agramer Zeitung" (1871.).
[22] Vidi: Fr. Š.: „Armin Šrabec" Vienac 1877. br. 24.

† Dragutin Domjanić.

Janko Barlè — Zagreb.

Još se nije slegla zemlja, koja je pokrila vazda vedrog i nasmijanog Oskara Deva, jedva, da se razraslo cvijeće na svježem grobu dra Josipa Mantuania – obojica bili su vjerni prijatelji našeg glasila i njezina urednika – kad nas je nenadano i bez oproštaja ostavio pjesnik plavih glicinija i krvavih ciklama, opojnih akacija i mirisavih gjurgjevaka. Ostavio nas je onda, kad je „beli bezeg veter njihal", a „slaviček lugu tužil svoju tešku tugu". On „slaviček", čije su popijevke tolike razdragale, razblažile i utješile ostavio nas je, prije nego je dopjevao svoju zadnju pjesmu. Imao nam je još mnogo toga dati, trebali bismo ga još osobito danas, kad je nestalo poezije, da nas odvede na rijeku Godavaru gdje

„Prek vodiju steze od srebra
Tam hodiju senje po noći,
Tam vse je tak čudno i lepo
Da niti povedat ni moći".

Da povedat ni moći, kako je nama on dočaravao u svojim popijevkama, krajeve što smo ih vidjevali tek u snu ili u mašti svojih mladih dana. A govorio je tako jednostavno, tako neprisiljeno, da je dopirao na dno srca. Svaka mu je riječ bila lijek i melem onomu, koga je pritiskala tuga, a veselila mu se svaka duša, željna poezije.

Već prije trideset i više godina, kad su izlazile prve njegove pjesme, govorio sam mu, da je pjesnik po Božjoj volji, da svaka njegova riječ dopire duboko u srce i dušu. Bilo je to još onda kad još nije bio toliko poznat kao danas, danas kad je već sa svojim popijevkama osvojio mlado i staro. Zato ne će on biti zaboravljen, kako se bojao:

Znam, skoro me ne bu i ja bum pozabljen,
I samo popevke te male
Još dale se budu spominjale z vami,
Tak same si zvonele dale.

Ne će biti zaboravljen ni on upravo radi tih malih popjevaka, koje će dalje zvonjeti i s time sačuvati kasnijim rodovima njegovo ime. Kad je već „poginul njegov vrtek i kad mu je dom razrušen – raznesli su vsega" u doslovnom značenju, kad

„Mrtvo je vse, kaj smo imali radi,"
kad „Nadu za nadom živlenje nam ruši,
ipak su mu živjele „popevke kak negda vu duši."

Mnogo ih je izvadio iz dubine svoje duše, ali ih je dosta zamrlo u onom nepresušenom vrelu njegova srca onaj čas, kad se od nas dijelio tako naglo, tako neočekivano. Kao da je slutio svoj skori svršetak, žurio se, da ih ispjeva sve, ali ga je smrt pretekla, smrt koja nije niti njega poštedila.

I sad počivaš na mirogajskim poljima, ti, koji si tako rada onuda prolazio, gotovo svake nedjelje, kad si išao k remetskoj Gospi. Potomak stare plemićske porodice, najbolje se osjećao u starodrevnom Marijinom svetištu, medju dragim mu seljačkim svijetom. Žene i djevojke u crvenim rupcima i raznobojnim trakovima kao crvene jagode, momci sa malim škrlačecima i plavim i crvenim lajbekima tako se lijepo isticali medju zelenilom, da bi teško gdje našao skladniju sliku. Pa kad se taj narod našao u crkvi, a njegova se skladna pjesma sa dimom tamjana dizala prema nebu, tada je taj nježni pjesnik koji je volio svaku zelenu travku, svaki šareni cvijet, a još više svoj narod, bio sretan i blažen. Nije slučaj, da je jedna od zadnjih njegovih popjevaka bila posvećena remetskoj Gospi. Njegovo duboko vjerno srce je sinovskom odanošću pjevalo:

„Kad slaviju Te vsi,
I moje srce hoće,
Ti lepša si od vsih,
Ti pelda vse čistoće".

Već je ta pjesma bila u tiskari, dok je on još hodao medju nama i na Duhovski ponedjeljak još je bio u Remetama, a sad nam je to njegov labudji pijev i dragocjena ostavština,

koju je on namro remetskoj Gospi i našoj smotri. Držim, da će se mnogi i mnogi zahvalno sjećati mrtvoga pjesnika i iz punine duše pjevati tu tako milu i priprostu popijevčicu dragoga našega Karleka.

Koliko puta je bio u tom svetištu, znajući da:

„Tamo je Srce što dobro je svakom,
Tamo je Ona što svima je Mati.“

I njegovo nježno, osjetljivo srce je kod Nje često tražilo utjehe i jakosti.

I ako je bio vrlo zaposlen, svaki put se rada odazvao, kad sam ga što zamolio. Sad je trebao, da spjeva pjesmu, drugiput, da ispravi i izgladi tvrde tudje stihove, trećom zgodom da prevede što iz ruskoga, vazda je to rada učinio. Naša mu smotra mnogo duguje, sačuvat će mu trajan spomen.

Pa kad i ne bi za našu smotru ništa učinio, pa i ako on nije bio glazbenik, morao bi se on spomenuti i u glazbenom listu. Njegove su pjesme pune glazbe pune blagoglasja, pa su zato tako često posizali za njim i naši kompoziteri, jer je iz svake od njih ozvanjala melodija, koju je čuo svatko, koji se malko udubio u pjesnikove stihove. Ne bojim se, da će ga zaboraviti, dok bude tih njegovih skladnih stihova.

* * *

Pretekao nas je, stigao je prije na Mirogaj, nego ono šareno mnoštvo, koje je sa svih strana hrlilo prema groblju, želeći da se oprosti s mrtvim pjesnikom. Ležao je spokojno medju vijencima i cvijećem, on, koji je volio cvijeće, osobito ono šumsko i poljsko, s kojim se često vraćao iz Božje prirode, sa cvijetom u zapučku, a sa pjesmom u srcu. Po brežuljcima Sljemena vukle se teške magle, tmurno je bilo poslije podne i tužno, kao što su bila i naša srca na rastanku od ljubljenog pjesnika. Slušali smo riječi oproštaja sa suzom u oku. I priroda je plakala:

„Sipi kiša, sitna sipi
neveselo, monotono,
kô da gorko rasplakalo
staračko se nebo ono.“

I povorka je krenula dalje. Koračali smo nijemi, pognute glave, osjećajući golemi gubitak, znajući kakovo plemenito i drago srce će nam za čas dva zagrnuti crna zemlja. Kiša je dalje sipila, a tamo na kraju groblja uz puteljak, koji vodi u Remete i kojim je pokojnik tako često išao, javljao se u grmlju svojim srebrnim glasom pjesnikov drug sitni „slaviček“, žaleći za mrtvim drugom. Srce nam je drhtalo, kad su počele padati prve grude na lijes, u kojem je ležao mrtvi pjesnik, koji kao da nas je tješio svojim riječima:

„Al za tim teškim sanjama
u tamu tužnog stana,
još sunca žarkog doć će sjaj
i zora vječnog dana!“

---

† Maestro Mons. Rafael Manari.

Matija Ivšić — Zagreb.

Čudni su nam kadikad putovi Božji. Pokojni Maestro Manari — nastojao je kroz sav svoj na žalost kratki život (*1887.), da podigne orguljašku umjetnost. Napose, da na visokom papinskom institutu za crkvenu glazbu u Rimu, u tu svrhu, dočeka representativne velike orgulje — na kojima će moći koncertirati bogatu staru i novu literaturu raznih autora iz svih nacija i epoha. — I evo blagorodne mecenatske ruke bogate amerikanke gđe Justine Ward, koja već drugiput gradi za papinski institut koncertne orgulje, (prve od 35 registara iz 1921. g.). Ogromne orgulje od 90 realnih registara — na pet manuala — sa svim elektro-tehničkim najmodernijim tekovinama — sagradila je glasovita tvrdka Mascioni iz Cuvia. — Prvi koncerat na njima — pred najodličnijom glazbenom i intelektualnom publikom - održi u krasnoj onoj akademskoj sali Gregora XIII. — 22. III. ove godine sâm maestro R. Manari — odsviravši niz najljepših kompozicija Frescobaldia, Pasquinia, Bacha, Francka, Manaria i Karg-Elerta. — I sada

slijedi tragedija. — Par dana iza koncerta — bolan mora na operaciju (žučni kamen) — i nastaju nutarnje komplikacije radi kojih ravno 30 dana iza spomenutog koncerta umire! — ostavljajući svoje predrage orgulje — i institut — i sve nas, preseli se u bolju vječnost ostavivši drugima da nastave, gdje je on prestao.

Dok su ostali zapadno-evropski veliki narodi — a napose Nijemci — već duga stoljeća visoko kultivirali orgulje i orguljašku umjetnost — Italija se osim rijetkih izuzetaka, u svojim neprispodobivo lijepim basilikama zadovoljavala sve do najnovijeg vremena malim positivom, koga na valjcima voze po crkvi ovamo — onamo, u svemu 8—10 registara, jedan manual od 4 oktave — od kojih je najniža skraćena — i bez pedala. Na takovim orguljama, koncertirao je u sv. Petru umjetnik Frescobaldi — pred 30 hiljada slušača — u ono vrijeme, kad je bilo u susjednoj Njemačkoj ili Francuskoj orgulja sa 3—4 manuala — i pedalom —! Pred 40—50 godina počelo se gibanje i u ovom pitanju, te je već danas skoro svaka rimska crkva opskrbljena lijepim, modernim velikim orguljama — a koji put i sa dvjema. Orgulje su sagradili graditelji orgulja — ali orguljaša — osobito valjanih ima u Rimu kao i u cijeloj Italiji još uvijek malo.

Kad se je već cecilijanski pokret razmahao po svem katoličkom svijetu — i kad je studij gregorijanskog korala napredovao toliko, da je god. 1911. izdano službeno izdanje rimskog Graduala, trebalo je, da se osnuje jedan centralni internacionalni katolički glazbeni konservatorij za crkv. glazbu — u Rimu. I takav je institut doista i osnovan 1911. po velikom promicatelju sv. liturgije i crkv. pjevanja Piju X. — „Visoka papinska škola za crkv. glazbu" obuhvaća tri glavne grane crkvene glazbe, koje su međusobom do nekog stupnja povezane: 1. Gregorijanski koral 2. Kompoziciju i 3. Orgulje. — Ovu treću granu studija — vodio je na zavodu već kroz 20 godina pok. maestro Manari. Posao je u početku bio vrlo težak: sve je manjkalo — prostorije, instrumenti i napokon podesni učenici — dvadeset godišnjim ustrajnim radom, strpljivošću i molitvom, danas se već može smatrati da je zavod s ove strane na idealnoj visini, jer posjeduje 4 orgulje sa 2 manuala za vježbu — plus velike gore spomenute koncertne orgulje uz dovoljan broj pianina i harmonija. Kraj svega razvija se krasna stručna biblioteka, opskrbljena revijama i stručnim djelima.

Pokojni je maestro Manari kroz 20 god. odgojio cijelu četu valjanih orguljaša, od kojih su pojedinci postigli svjetski glas. Sâm Manari bio je umjetnik-orguljaš, što je dokazao sa svojim brojnim historičkim koncertima. Na tim koncertima iznio je programatski i zaokruženo svu glavnu orguljašku literaturu, svih epoha, stilova i nacija.

Manari je bio i odličan teoretik za gradnju orgulja — pa je svojim savjetima bio desna ruka graditeljima orgulja u izboru dispozicije za orgulje. Spominjem mimo drugo, njegov su plan silne orgulje od 125 realnih registara u Mesinskoj katedrali na Siciliji, građene 1931. — Na ovom mjestu spomenut ću i njegovu krasnu studiju - izdanu kao rukopis „Umijeće registriranja" gdje je podao zdrave principe o predmetu, da se predoče djela raznih epoha i stilova.

Uz ovaj posve stručni orguljaški studij, maestro Manari predavao je na zavodu i „Propise o liturgijskom pjevanju". Kao čovjek-svećenik bio je blag i susretljiv, ali i vrlo energičan karakter. Visoko je čuvao ugled zavoda i kao njegov sekretar zelozno pazio na red i disciplinu, što je bilo svakako korisno i ako se tim ne postizava popularnost. Afirmirao se i kao orguljaški kompozitor.

Rođen je 21. aprila 1887. u Carsoli — kraj Rima. — Orgulje je učio kod Renzi-a, organiste sv. Petra. Kompoziciju je studirao kod Mons. R. Casimiria. — Od 1913. do smrti djeluje na visokom papinskom institutu za crkvenu muziku — kad okružen rektorom zavoda p. ab. Ferrettiem O. S. B. — mons. P. Giobelliniem — i drugima ispusti dne 21. aprila o. g. svoju plemenitu dušu — Pokoj mu vječni!

Prije izdanja novoga „Hrvatskoga crkvenoga pjevnika".

Branko Birt — Zagreb.

Ilirska ideja našla je i u zagrebačkom sjemeništu vrlih pristaša. Među prvim ilirskim preporoditeljima stupaju i zagrebački klerici i mnogo puta prednjače u radu oko prosvjete i preporoda hrvatskoga naroda. Već god. 1836. osnivaju klerici književno društvo „Kolo mladih rodoljuba" (današnji „Zbor duhovne mladeži zagrebačke"), koje ima svrhu, da što više koristi svome narodu i što više doprinese probuđenju i preporodu hrvatskoga naroda.

Ilirci su kultivirali i glazbu. Pjesma je imala veliku ulogu kao moćno sredstvo za širenje narodne svijesti. Klerici su shvatili tu moć pjesme, prigrlili je i već 1839. godine osnovali glazbeno društvo „Narodno ilirsko skladnoglasja društvo", (koji je naslov g. 1868. promijenjen u sadanji „Vijenac"), osnovali društvo sa ciljem, da uzgajaju pjesmu i glazbu u duhu ilirskom. Osnutak je to najstarijeg narodnog društva u Hrvatskoj! Glazbeni zavod bio je doduše osnovan već 1827., ali je u početku bio njemačko društvo, dok je „Skladnoglasje" od prvog časa svoga opstanka disalo narodnim duhom. Jest! Klerici su u „Skladnoglasju" bili propagatori narodne glazbe i ilirske misli. Mnogo puta na priredbama „Kola mladih rodoljuba" i „Skladnoglasja" bio je prisutan i sam Gaj, polagao veliko pouzdanje u klerike i jednom rekao, da se za narodnu stvar ne treba bojati, jer i ako pogine, klerici će je uzdržati.

Društvo je lijepo napredovalo do godine 1848., ali ta kobna 1848. godina utukla je i njihov već lijepi rad. Mnogi od njih pošli su u rat protiv Madžara, a od sjemeništa postala je vojna kasarna. Nastaje sužanjstvo „Skladnoglasja". No padom apsolutizma 1859. počinje se opet buditi zanos za rad ilirskih preporoditelja. God. 1860. opet oživljuje „Skladnoglasje", koje je još dugo osjećalo rane apsolutizma. Zanos raste sve više, društvo radi, snažno kroči naprijed i već god. 1864. za vrloga predsjednika Alekse Dolačkoga započinje svoj glazbeno-literalni rad, izdaje zbirku od sto muških zborova: hrvatskih, srpskih, slovenskih, čeških i ruskih. Zbirci je naslov: „Sbirka raznih četverospjevah, što jih izdade glazbeno družtvo duhovne mladeži zagrebačke g. 1864.". Zbirka je litografirana u biskupskoj kamenotiskarni, a naslovni list izradio je Franjo Maderek.[1] Izdana je u dionicama. Zbirka se brzo razgrabila radi sadržaja, jer su u njoj bile sve ljepše slavenske (hrvatske, srpske, slovenske, češke i ruske) pjesme, koje su se tada rado pjevale i jer se već po Hrvatskoj osnovalo više pjevačkih društava. To izdanje važno je u toliko, jer do onda još nije bilo u Hrvatskoj zbirke pjesama, koja bi mogla služiti pjevačkim društvima za zborno pjevanje. Uopće to je prvo izdanje te vrste u Hrvatskoj, jer „Kolo" je istom kasnije počelo izdavati „Milovana".

Od ilirskih skladatelja zastupani su Lisinski, Livadić i Rusan, a od slovenskih Grbić, Jenko i dr. Najviše je zastupan Lisinski bilo izvornim skladbama, bilo harmonizacijama Rusanovih i Gajevih napjeva. U zbirci ima dosta narodnih pjesama, koje su se tada pjevale. Mnoge su pjesme iz ove zbirke poslije preštampane u I. dijelu „Bisernice" 1874. — tako od Lisinskoga gotovo sve!

Tim izdanjem ostvaren je prijedlog predsjednika Dolačkoga, što ga je predložio dne 13. XI. 1864. na izvanrednom sastanku, prijedlog, da društvo izda zbirku kvarteta (muških zborova); a prijedlog mnogih članova na istom sastanku, da se izda i nekoliko crkvenih kvarteta, ostvaren je 1865. godine izdanjem zbirke „Sbirka crkvenih četverospjevah, što jih izdade Glazb. Druž. Sjem. Zagreb 1865.". Naslovni list ove zbirke izradio je društveni blagajnik Pajo Krömpler, dok je pjesme za litografiju pisao Franjo Maderek.[2] Zbirka je bila izdana u svrhu vlastite potrebe i nije se smjela prodavati. Nekoji članovi, koji su unatoč zabrane ipak trgovali sa zbirkom, bili su isključeni iz društva. — I ova zbirka izdana je u dionicama, a cenzurirao ju je Josip Juratović, tadanji ravnatelj kora stolne crkve zagrebačke i učitelj „Vijenčevog orkestra". Na četvrtoj strani te zbirke nalazi se originalna Juratovićeva cenzura: „Collectionem Cantionum Religiosarum, a Clero Juniori pro Revisione substratam, omnino probari: Et qua talem typis vulgari posse censeo. Zagrabiae 15. mai 1865. m. p. Jos. Juratović Director Chori Ecc. M. Z.". Zbirka sadrži šezdeset pjesama, a podijeljena je na: Pjesme o Duhu Svetom, pjesme pod sv. Misom, pjesme o sv. Otajstvu, o Isusu, o Mariji, pjesme Svetih, pjesme pokorne i pjesme žalosne. Kao skladatelji zastupani su od naših: Juratović sa 31, Zellner (tadanji katedralni pjevač) sa 2, Lžičar, Pintarić P. F., i Wisner pl. Morgenstern sa 1 pjesmom; od stranih: Zsasskovszky sa 8; Kloss, Kothe, Kuhlau sa 2; Knahl sa 4; Abt, David, Klinar, Lorenz, Peruzzi i Seyler sa 1 pjesmom. Domaći su skladatelji u većini i kako sam već naglasio u „Sv. Ceciliji" 1932. str. 142. ne stoji ono, što je Zjalić,[3] a prema njemu Dr. Širola,[4] pisao o toj zbirci, da je od domaćih skladatelja bilo tek nešto. Tamo sam naglasio, da su u zbirci od domaćih 33 skladbe, ne ubrojivši 2 Zellnerove i 1 Lžičarevu. Uočivši pak sve pjesme domaćih skladatelja, ima ih 36, dakle, znatno više od polovice. Juratovićevih 7 adventskih moteta, koji su litografirani u toj zbirci, pjeva se već gotovo 100 godina u katedrali za vrijeme zornica, a tako i Zellnerovi tjelovski moteti.

Za predsjednikovanja Antuna Debeljaka (1872.—1874.) opet izdaje društvo jednu pjesmaricu. Na sjednici 3. XI. 1872. predlaže predsjednik, da društvo izda zbirku svjetovnih kvarteta s jedne strane zato, jer ih malo ima, a s druge pako, što će se moći rasprodati i tako pomoći ne samo sebi, nego i drugim pjevačkim društvima, koja se osnivaju širom domovine. Predsjednik se obratio na hrvatske glazbenike: Kubača, Zajca, Duru Eisenhutha, Kolandera i dr. pa na slovenske: Ipavca, Jenka, Grbića i dr., da dopuste, da „Vijenac" smije štampati njihove skladbe. Svi se odazvaše i privoliše to bez ikakvoga honorara. A i neki bivši Vijenčevi članovi, koji su se uspješno bavili skladanjem: Klaić, Stoos N., Miljan, Oto Kumpf i dr. obećali su svoje skladbe.

[1] Franjo Maderek: Glazbeni život u zagrebačkom Sjemeništu na početku šezdesetih godina. — Sv. Cecilija 1930., str. 19.
[2] Franjo Maderek: Isto, str. 19.
[3] Zjalić: Glazbeno pjevačko društvo „Vijenac" u zagrebačkom Sjemeništu. Zagreb 1906., str. 40.
[4] Dr. Božidar Širola: Pregled povijesti hrvatske muzike, Zagreb 1922. str. 211.

Uz tako povoljne prilike sakupio se i lijepi broj pretplatnika te u lipnju 1874. izađe lijepo opremljena pjesmarica: „Bisernica, zbirka popievaka za četiri mužka grla. Hrvatskoj prosvjeti upriličio „Vienac", pjev. družtvo u zagreb. Sjem. Cielo djelo stoji 2 for. a. vr., Zagreb 1874. Tisak Dioničke tiskare". U zbirci tiskane su 94 pjesme, a od skladatelja su zastupani: Zajc sa 19; Kuhač sa 10; Stoos N. sa 9; Jenko, Kolander i Lisinski sa 7; Ipavec sa 4; Eisenhuth, Grbić, Just i Lichteneger sa 3; Hanak sa 2; Brava, Dimić, Hladaček, Jelen, Klaić, Knahl, Kumpf O. Livadić, Miklošić, Miljan, Nedvěd, Oertl, Padovec, Simm, Skoup, Skraup, Šrabec, Tovačovsky i Vašek sa 1 pjesmom. Da zbirka bude potpuni odraz naše zborne literature među hrvatskim skladateljima, zastupani su i neki ilirski: Livadić, Lisinski i Padovec. Čitava je naklada broširana. Za gg. Zajca, Kuhača, i druge posebno su lijepo uvezane pjesmarice. Najviše zasluga za pjesmaricu imao je vrijedni predsjednik Debeljak i njegovi pomoćnici: Kumpf i Kranjec. No predsjednik Debeljak, koga se više puta moglo naći u kasno doba noći, gdje zguren piše i ispravlja note za tisak, nije žalio truda, jer mu se ispunila želja, koju ističe u izvještaju 13. VII. 1874.: „Dokazom svojega rada navadam „Bisernicu", za koju se nadam, da će doskora sjati našom domovinom, a njezin sjaj biti će naša radost, naša čast". 18. VII. 1874. uvažen je prijedlog tadanjeg predsjednika O. Kumpfa, da se Debeljaku podijeli uspomena za njegovo revno djelovanje u „Vijencu" i oko pjesmarice. Uspomena se sastoji u jednom primjerku „Bisernice" uvezane u crvenom baršunu i nagradi od polovine čiste dobiti na 1000 prvih pjesmarica.

Izdanjem ove pjesmarice polučena je svrha, jer je pjesmarica brzo raspačana, što je znak, da je pjesma u našoj domovini već našla razumijevanja, a i dokaz, da je „Vijenac" izišao u pravi čas na javu s tom zbirkom, Ovom ukusnom i po sadržaju lijepo opremljenom pjesmaricom mnogo je „Vijenac" doprinio hrvatskoj pjesmi i više uspio nego mnoga kasnija izdanja Glazbenoga Zavoda i „Kola".[5] I ako je društvena blagajna izdanjem „Bisernice" ispražnjena, a dug se „Zboru" nije mogao dugo namiriti, jer je pretplata sporo dolazila, sve se to lako preboljelo kraj tolikog uspjeha. Brzo raspačana, razgrabljena zbirka, još se dugo i dugo poslije tražila.

Godina je 1885.! Potreba je nove pjesmarice. Stara se „Bisernica" još uvijek traži, a više je nema na skladištu. Ono malo, što ima, treba društvu. Da se tim zahtjevima udovolji, tadanji predsjednik Mato Lovadenić dne 23. III. 1885. na sjednici predlaže, da društvo izda novu pjesmaricu. Predsjednik se posavjetovao o toj stvari sa Zajcom, Kostanjevcem i drugima. Zajc oduševljeno obećaje pomoć u svakom pogledu. Tako i Kostanjevac. Novaca baš nema u društvenoj blagajni, ali će zato zamoliti skladatelje, da besplatno ustupe svoje skladbe, koje će za tisak urediti Zajc. Skladatelji se odazivlju, poglavarstvo odobrava izdanje, posao kroči naprijed. Posao preuzima novi predsjednik Stjepan Valek. U čitavom radu oko nove pjesmarice uz Lovadenića i Valeka ističu se Stj. Hadrović korigirajući pjesmaricu, Lattinger, Dumić i Jagodić priređujući note za tisak. Pazman, čuvši za taj novi pothvat klerika, piše iz Rima i preporučuje, da se poput braće Slovenaca pjesmarica posveti Sv. Ocu, ali budući da su pjesme svjetovne, svjetuje Valek, da se to ne učini, nego da se na drugu godinu izda zbirka crkvenih pjesama i posveti Sv. Ocu.

U lipnju 1886. izlazi iz tiska u 2000 primjeraka: „Bisernica, zbirka popievaka za četiri mužka grla. Sabrao ju i izdao „Vienac" glazbeno pjevačko družtvo u nadbiskupskom Sjemeništu. Drugi diel, Zagreb, 1886. Knjižara i litografija C. Albrechta". U zbirci je tiskano 45 zborova i to: od Zajca 18; Eisenhutha 9; Kolandera, F. Vilhara i N. Stoosa po 3; Valingera i Vanjeka po 2; a od Vj. Klaića, I. Prohaske, D. Trišlera, S. Valeka i F. Vuljka po 1. U zbirci su isključivo hrvatske pjesme. Zajc i Eisenhuth dobrovoljno su novo djelo redigirali i obavljali korekturu. Zahvalni „Vijenac" za toliki posao oko redigiranja i obavljanja pogotovo prve korekture izabrao ih je „začasnim" članovima i u tu svrhu promijenio svoja pravila, jer do tada te časti nije bilo. Obojici dane su na uspomenu „Bisernice" u zlatorezu.[6]

Još i danas na sačuvanim skladbama, što ih je Zajc pregledavao i odobravao za štampu, vidi se, kako je bio strog i nije dao da štogod uđe u zbirku, što ne valja. Pogotovo je pazio, da ne budu pjesme predugačke. Tako na mnogim ne samo drugih skladatelja, nego i na svojim skladbama metao je opaske: „ne, buduć pre- velika za zbirku-Zajc", ili ako nije bila dobra, jednostavno je napisao: „ne, ne valja-Zajc" ili odobrenje: „Vidio, da je dobro, Zajc".[7]

Lovadenić za zasluge i trud oko pjesmarice dobio je ukusno uvezane staru i novu „Bisernicu".

Ova zbirka i ako ukusna i po formi i po sadržaju nije ni izdaleka našla toliko odziva kao prva. Glede pretplatnika „Vijenac" se prevario, jer je već tada u općinstvu vladao nehaj za domaću glazbu i domaće glazbene proizvode. A krivnja je i na samoj zbirci, što je u njoj i unatoč opreznosti izašlo dosta predugačkih pjesama.

Približavala se šezdesetagodišnjica društvenoga opstanka. Trebalo ju je što doličnije dočekati i proslaviti. I 29. VII. 1899. na sjednici podsjeća predsjednik Milan Zjalić na šezdesetgodišnjicu i izdanje „Zbirke crkvenih pjesama", čime bi se šezdesetgodišnjica lijepo proslavila, a i zato, što kod nas nema takve pjesmarice. Potreba takve zbirke ćuti se, a ako joj neće klerici udovoljiti, tko će? Zjalić je pisao domaćim skladateljima i tražio pretplatnike. Pretplatnika se odazvalo malo, a skladatelja još manje. U odboru za izdanje bili su: Zjalić, Bozzetti, Bubanić, Dočkal, Fišer, Grbin, Senečić, Smaić, Varjačić i Vidmar. Ponovno je Zjalić apelirao na skladatelje i pretplatnike, ali uspjeh je bio takav, da je već počeo gubiti nadu, da li će pjesmarica ugledati svijetlo. Radi pomanjkanja gradiva predlaže, da se ponovno izda prvi dio „Bisernice", koji je sadržajem bolji od drugoga i jer se još uvijek traži.

Novi predsjednik Stjepan Horvat odlaže izdanje „Crkvene pjesmarice" na bolja vremena i prihvaća se posla oko izdanja prvog dijela „Bisernice", koji bi popunili lijepim novim hrvatskim i slovenskim zborovima i tako izdali. Već je bio prepisan i priličan broj partitura. Dne 14. I. 1900. predsjednik Stjepan Horvat izjavljuje, da je poziv na pretplatu bio štampan u svim novinama i posebice za hrvatska pjevačka društva, Odziv bio je opet slab, a skladatelji pako tražili su honorar za nove skladbe. 27. VI. 1900. predsjednik Horvat izjavljuje, da je pretplatnika samo 117, a treba ih barem oko 300. Gradiva se doduše sakupilo

[5] Zjalić: Isto, str. 59.

[6] i [7] Branko Birt: Zajčevi originali i originalne kopije u arhivu glazbenog pjev. društva „Vijenac" u zagreb. sjemeništu. „Sv. Cecilija" 1932., str. 63.

dosta, a kad se nije moglo honorirati nove skladbe, uvrstili bi neke svoje, koje su s uspjehom skladane. Bilo ih je do 70 prepisanih, a kanili su izdati 100. Predsjednik se osobito zahvaljuje na pomoći Dočkalu, Pečeku, Domcu i Majstoroviću.

Nasljednik Karlo Peček (u društvu je običaj, da se svake godine bira novi predsjednik. Kandidat je obično iz trećega tečaja, a često se dogodi, da bude biran koji iz drugog tečaja, koji onda obično ostaje dvije godine; a inače svake godine drugi je predsjednik, jer u četvrtom tečaju svršava studije i ostavlja zavod), nada se dne 15. VII. 1900., da će pjesmarica biti tiskana, ali već 25. II. 1901. pjeva lamentacije tuži se, da nije moguće pjesmaricu tiskati i pohranjuje na „boljaja vremenija" ideju o izdanju nove pjesmarice bilo crkvene bilo svjetovne. (Nastavit će se.)

Tri stare crkvene popijevke.

Franjo Dugan st. — Zagreb.

Gosp. školski nadzornik u m. Nikola Toth poslao nam je staru pjesmicu: „Pozdravljeno budi", (poslije podizanja) što ju je zabilježio u Sv. Petru Orehovcu. Gosp. Toth je tu pjesmu ovako harmonizovao:

Maestoso (lento ma non troppo). Nikola Toth.

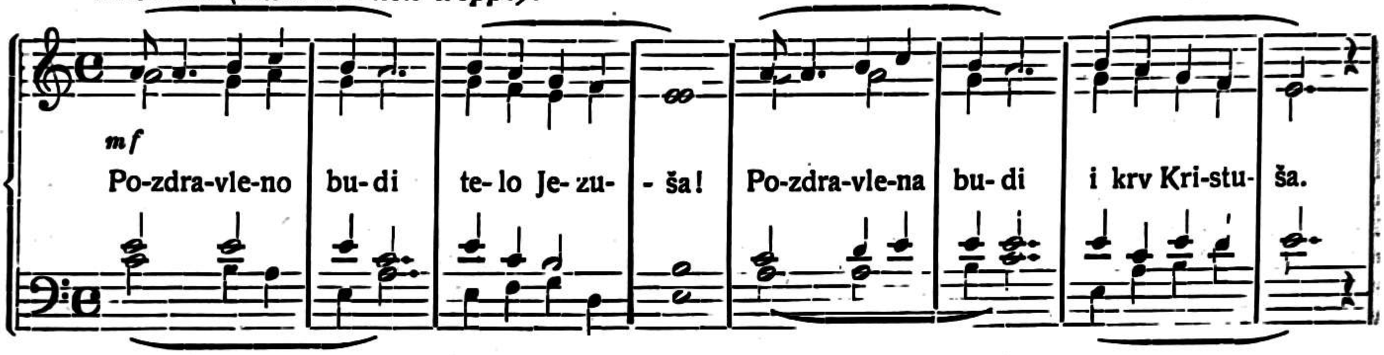

Più mosso.

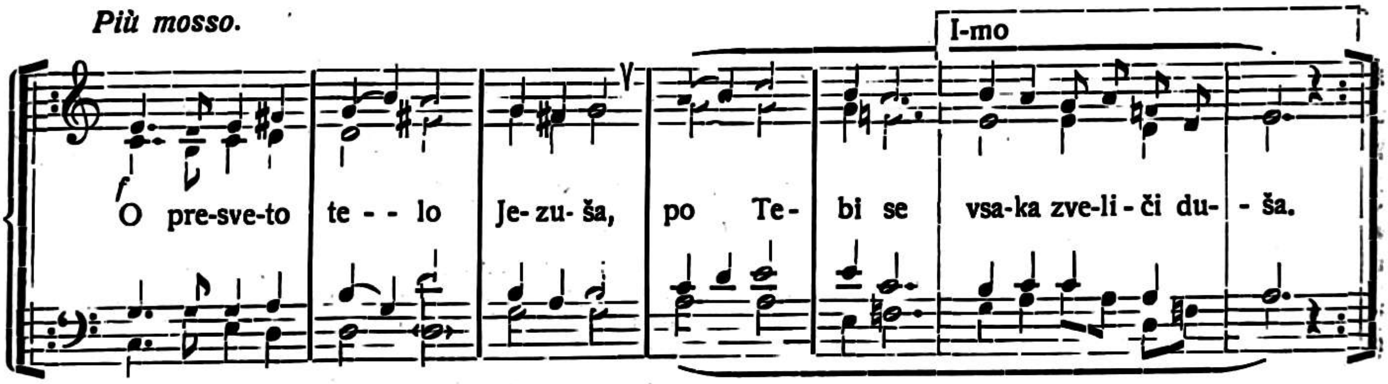

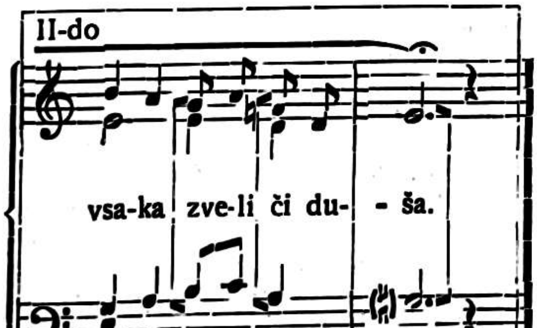

Kao g. Toth tako su nam poslali tu popijevku već i razni drugi naši cijenjeni saradnici. Nisam dao štampati još nijedamput te pjesmice, jer nisam znao kamo da ju smjestim, da li među naše ili tuđe; a nisam ni dospijevao, da dođem glede te pjesmice na čistac. Poznata je i meni još iz moga djetinstva, kad su je pjevali moji zemljaci ispod Ivančice u našoj župskoj crkvi u Zajezdi, a osobito u filijalnim kapelama sv. Petra i sv. Križa na blagdane, kad se u tim kapelama služila svečana misa. Još mi i sad u uspomeni ječi onaj dugi „Jezuša-a-a", što se je čuo na Spasovo iz kapelice sv. Križa i nastavljao od pobožnog mnoštva mojih Zagoraca, koji su stajali izvan kapelice, dok su male orguljice od 4 registra sa svojim kvintama i mixturama cilikajući nastojale potcrtati svečano veselje majskoga prijepodneva. — Kako je to učitelj svirao i harmonizirao, o tom ne mogu ni sanjati, jer sam bio dijete od 5, 6 ili 7 godina i nisam ništa znao osim toga, da sam na klaviaturi vidio donje i gornje tipke, te da su se redali skupovi po 2 i 3 gornje tipke. Kad sam bio u 2. razredu gimnazije i došao kući na ferije, bio je već učitelj umro i svirao je naš stari opć. načelnik Josip Žabčić. Vidio sam, da je hvatao akorde; no kod riječi „Jezuša" nije mogao naći akorde i svirao je unisono. I kod toga se sjećam, da mu nije pošlo za rukom uhvatiti one tonove, što ih je puk pjevao. Još mi se kao u snu pričinja, da je hvatao u grupi kod 3 tipke prvu tipku s desna i onda zatim srednju tipku. Kasnije sam studirao muziku i u 6 ili 7 razredu gimnazije našao sam tu pjesmu u M. Cugšvertovoj „Sv. Ceciliji" (1878 str. 17.) čini mi se ovako stiliziranu:

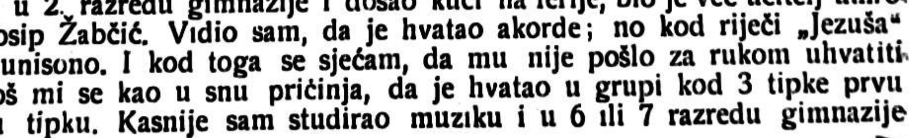

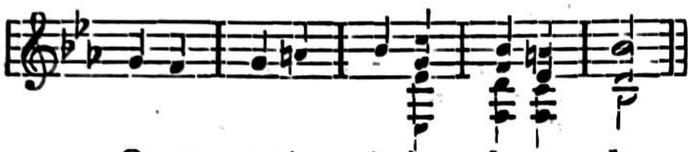

Kako se vidi, melodija i harmonijska stilizacija pasusa „O presveto telo Jezuša“ je tipično njemačka; pak su moji zemljaci u Zajezdi to posve prekrojili po „horvacki“ sa polovičnim završetkom, koji je opet za našu muziku karakterističan.

Kad je došao novi učitelj, rijetko su bile pjevane pjesme „Svet, svet, svet spevaju koruši angelski“ i „Pozdravljeno budi“. Razlog sam uvidio kasnije: učitelj se nikako nije mogao snaći u mol-načinu: tako je na pr. polovični završetak e mola „Koruši angelski“ harmonizirao u d-duru ovako:

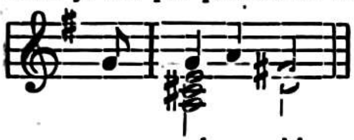

Posve je bilo prirodno, da sam na školske ferije, kad sam boravio kod kuće, ja svirao; a kako sam u harmoniji bio potpuno vješt, harmonizirao sam te pjesme onako, kako su zahtijevali načini, u kojima su zamišljene. Opet je sva crkva ječala, jer su svom srcu davali oduška i mladi i stari. — Zanimljivo je bilo to, da su moji zemljaci osim pasusa „O presveto telo Jezuša“ promijenili i sam glazbeni način kod završetka drugoga stiha: Pozdravljeno budi. Dok je kod Cugšverta

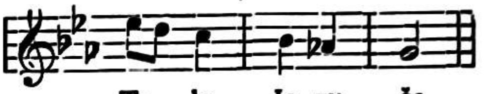

Telo Jezuša („frigijski završetak“), u Zajezdi su pjevali

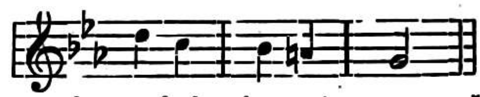

(čisti g-mol). Prema tome mi je danas malko razumljivije, zašto se sviranje staroga načelnika na tom mjestu nekako nije pravo podudaralo sa pjevanjem puka: puk je pjevao ton *a*, a načelnik je hvatao srednju tipku (as) kod grupe od 3 gornje tipke. Kako je on do toga *as* došao, da li iz kakvih nota ili kako drugačije, to je dakako danas nerješivo pitanje „jer su (naš dragi i dobri stari) gospodin načelnik već vumerli“.

Kad sam bio student matematike na univerzi poklonio mi je moj negdašnji saučenik, a sadašnji župnik u Konjšćini, g. dr. Juraj Cenkić (tada je studirao teologiju u Budimpešti) mađarsku crkvenu pjesmaricu što ju je god. 1886. izdao Zsasskovszky Ferencz. U toj sam pjesmarici našao melodiju pjesme „Pozdravljeno budi“ na str. 192. ovako zabilježenu:

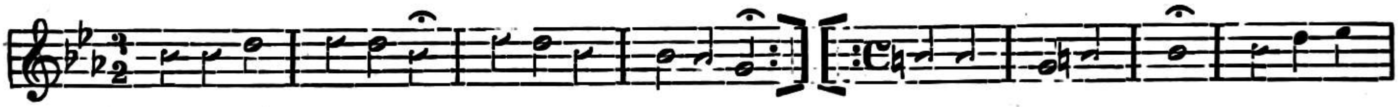

Kako se vidi, ta melodija ima sličnosti s onom u Cugšvertovoj „Sv. Ceciliji“, i srednji dio ima modulaciju u B-dur kao i ona u „Sv. Ceciliji“, samo nije tako tipično njemački stilizirana kao u „Sv. Ceciliji“.

Kad sam tu pjesmu našao u mađarskoj crkvenoj pjesmarici, sjetio sam se, da sam još kao student univerze razgovarao sa svojim (sada već pokojnim) ocem o toj pjesmi. On mi je pripovijedao, da je on prviput tu pjesmu kao dijete čuo „na Petrovo“ (29. juna), kad su ju pjevali proštenjari iz Mađareva (kraj Novog Marofa), koji su sa procesijom došli na proštenje, koje se vršilo u kapeli sv. Petra u Gotalovcu. (U toj kapeli pokopani su posljednji Got li; pak se na glavnom oltaru na vrhu nalazi alegorijski kip, gdje je smrt raskinula grb Gotala). Poslije ju je čuo pjevati u Hrašćini, kamo su također dolazili na proštenje župljani župe Mađarevo. Ja sam tu pjesmu svirao u Zajezdi, Hrašćini i Konjšćini u obliku, kako ju objelodanjujem.[1] Kako se pjeva u Mađarevu ili gdje drugdje, ne znam. — Teško je odrediti, gdje je nastala ta pjesma. — Moglo bi se slutiti, da je došla u Mađarevo možda iz Mađarske, jer su grofovi Erdödy u Novom Marofu imali na svom imanju špane, (onoga u Gotalovcu sam lično poznavao, jer je znao doći i u našu kuću u zimi obučen u kepenjek i sa fogošem, te popiti čašicu rakije), pa valjda i činovnike, a osobito sluge iz Mađarske (sjećam se, da su nosili široke gaće). Ti su se tečajem decenija, a valjda i stoljeća udomili u Mađarevu (odatle valjda i ime župi) i možda dali svoju poznatu melodiju hrvatskomu tekstu, kojega je složio možda tamošnji župnik ili tko drugi. Sjećajući se često svoga djetinstva, a onda (svim studentima dragih) ferija provedenih, u roditeljskoj kući, pak onda svoga sviranja i pjevanja mojih drugova iz škole i još radije oduševljenja onih starih Zagoraca, kojim se pružila prilika, da zapjevaju „onu staru“, mnogo i mnogo sam razmišljao o toj pjesmi; ali nikako se nisam mogao odlučiti, da ju objelodanim u Sv. Ceciliji, jer nisam znao, kamo da je uvrstim. Među naše se nisam usudio da je stavim; a s druge strane sam se bojao, da ne pomognem propagirati tuđu pjesmu i to baš mađarsku. Radi toga sam se nećkao da je dadem štampati, kad mi je bila od ovoga ili onoga prijatelja našega lista priposlana.

Sad mi je tu pjesmu priposlao dobar prijatelj našega lista g. Toth, pak sam se odlučio da je štampam. To je teška stvar! Znao sam dobro, što to znači. — To znači: dragi Francek, morat ćeš napisati toj pjesmi kao popratnicu opet jednu raspravicu, a za taj posao nemaš vremena ni mira, da o tom razmišliš i da prikupiš kakvih sigurnih podataka o toj pjesmi. No kako je i meni samomu, što kažu naši Bosanci, ta pjesma izišla već na vrh glave, odlučio sam se da je objelodanim i da navedem o njoj što znadem i činjenice, koje su mi poznate, a za drugo da zamolim da mi priopći, što tko bude znao.

Pjesma je doduše štampana u mađarskoj pjesmarici, ali melodija ne mora biti mađarska, nego može biti i slovačka, pa napokon i njemačka. Onaj pasus u sredini „O presveto telo Jezuša“ je upravo tipično njemački stiliziran u Cugšvertovoj „Sv. Ceciliji“. Kad sam opazio, da su Mađari u toj pjesmarici dali štampati

[1] Gl. u Glazbenom prilogu.

općenito poznatu češku božićnu „Narodil se Kristus pán“, pak onda našu „Kada zvijezda“, koja ime melodiju slavensku, a pogotovo ritam, koji je za Slavene karakterističan, mislio sam, Bog zna, nije li i „Pozdravljeno budi“ možda u početku bila slavenska melodija, premda je štampana u mađarskoj pjesmarici. Radi toga sam držao, da će biti dobro, da tu pjesmu objelodanim uz sve činjenice, koje su mi o njoj poznate i koje bi za nju mogle biti ili važne ili barem zanimljive. — Time bih ja sa svoje strane (t. j. što je meni moguće) tu stvar likvidirao.

Još bi me jedino vanredno interesiralo, kako je u ovom ili onom kraju stilizirana kadenca drugog stiha: Pozdravljeno budi Telo Jezuša t. j. da li je kadenca frigijska *(as, g)* ili je čisti mol *(a, g)*. Osim toga bilo bi važno da se znade, kako su seljaci u pojedinim županama stilizirali srednji dio „O presveto telo Jezuša“. (Da li je stilizacija njemačka ili onako, kako je u Zajezdi). Zato ću biti zahvalan za svaku obavijest o tom, te molim vel. g. župnike, da dadu po svojim organistima zabilježiti tu melodiju, kako je pjeva tu i tamo koji stariji župljanin, komu bi eventualno mogla biti ta pjesma poznata; a onda neka budu tako ljubezni, te mi pošalju te bilješke.

U savezu s pjesmom „Pozdravljeno budi“ (koja se pjeva poslije podizanja) pjeva se prije podizanja pjesma „Svet, svet, svet spevaju koruši angelski“. Radi toga evo i nju objelodanjujem, jer je i ona vrlo zanimljiva, a osim toga i lijepa. — Objelodanjujem i „Vjerujem vu Boga“, koja se u Zagorju mnogo pjevala, a specifično je našega karaktera. Ističem 1) kretnje prema subdominanti, 2) ritam, gdje je prva polovina takta razdijeljena u četvrtine, a drugi dio takta je ostao polovina („neba“, „zemlji“) i napokon 3) metar drugoga dijela („Stvoritelja.... svega“), koji je rečenica od dvije fraze po tri (!) takta, što je opet naša osobina.

Te tri pjesmice su tako krasne, da se mogu upravo preporučiti narodu. Usprkos tomu nisam ih dosada htio objelodaniti. Razlog je bio: preveliki oprez.

Medjunarodna utakmica za pjevanje i klavir u Beču.

Josip Štolcer-Slavenski — Beograd.

Kad je jednom u veselom društvu najbolji prijatelj Wegeler zapitao Beethovena, koji je razlog da je ostavio divni svoj rodjeni kraj na Rajni i došao u Beč, Beethoven je odgovorio, da je Bach u Njemačkoj apsorbirao sve do kulminacije i da je Beč centar raznih naroda, kojih pučka muzika će mu davati novi impuls za dalji razvitak muzike. Da je Beethoven zaista ostao konsekventan tome, dokaz je i njegovo zanimanje za melodije gradišćanskih Hrvata kao i njegovi česti izleti u Željezno, a takodjer njegova obradba ruskih melodija, koje je on upoznao preko kneza Razumovskog, ruskog poslanika u Beču.

Iz historijske perspektive vidimo danas, da je ta muzika potpuno razvijena do savršenstva toliko, da je danas sa Schönbergom iscrpljena.

Bečlije su potpuno svijesni toga: da sada budućnost muzike leži na Slavenima i na orientalcima. Zato i pokušavaju, da očuvaju svoje tradicije, pa su počeli svake godine priredjivati razne muzičke festivale i medjunarodne utakmice za pjevanje, violinu i klavir. Tako je prošle godine u junu bila I. medjunarodna utakmica za pjevanje i violinu, a ove godine za pjevanje i klavir. Za članove jurya bili su pozvani iz cijeloga svijeta kompozitori, dirigenti, muzikolozi, virtuozi, direktori muzičkih škola, pedagozi i t. d. Iz naše države bili su pozvani ravnatelj zagrebačke opere Krešimir Baranović, profesor Svetislav Stančić, načelnik u ministarstvu prosvjete Petar I. Krstić i moja malenkost.

U interesu naše mladje muzičke generacije, iznosim u kratko neke činjenice. Prije svega kod pjevanja se najviše cijenila i suptilnost glasa, lakoća i gibivost tona sa savršenom tehnikom. Mnogo se pazilo na individualnost boje tona t. j. nije se toliko pazilo na jakost i konvencionalnost boje tona, koliko na otmjenost pjevanja, pa je zato prvu nagradu dobila gdjica Jouglet iz Pariza. Isto se pazilo na izbor programa, pa je na pr. prvu nagradu za klavir dobio Boleslav Kon iz Poljske (on je pobijedio prošle godine i u Waršavi te u Budim-Pešti). Da ne govorim o njegovoj savršenoj tehnici, ističem da je imao divan program: jednog klasika, jednog romantičara i jednog modernistu. Svirao je naime jedan orguljski preludij i fugu od J. S. Bacha (u obradbi Busonia), u kojem je pomoću formiranja „Anschlaga“ dočaravao razne registre orgulja (kao Gedeckt, principal i t. d.). Nadalje je u F-mol fantaziji Chopina pokazao svoju suptilnu finoću, a u varijacijama (op. 3.) K. Szymanovskoga svoju veliku kulturu, kao i odvažnost, da traži nove puteve, daleko od konvencionalnih.

Bilo je preko 400 natjecatelja iz čitavog svijeta, najviše ih je bilo iz Italije, Poljske i Magjarske. Iz naše države bilo ih je svega devetero. Diplomu za klavir dobile su od naših gdjice: Marija Husagova iz Stare Kanjiže (Bačka) i Zina Pevznerova iz Beograda. Veliku pažnju je pobudila kao pjevačica naročite boje gdjica Anita Mezetova iz Ljubljane (rodom iz Slovenske Gorice), koja je dobila stipendij i bila izmedju 200 pjevača i pjevačica medju prvom desetoricom.[1] To je svakako lijep uspjeh za našu mladu muzičku kulturu.

Čitava priredba bila je zapravo od 26. V. do 16. VI. 1933., a pročelnik bio je kao i prošle godine prof. Clemens Krauss, direktor bečke državne opere. Zaključni koncerti, na kojima su nastupili samo oni, kojima su bile dopitane novčane nagrade, bili su 15. i 16. juna. Osim toga bilo je vrlo mnogo i drugih muzičkih manifestacija. Medju inim je Otto Klemperer dirigirao peštansku filharmoniju. Bela Bartók svirao je svoj drugi klavirski koncert, u kojem je drugi dio inspiriran našom pučkom pjesmom iz Medjumurja: „Vu mleki se hmívam“, pače ju je gotovo na isti način sa suprotnim kvintama harmonizovao. Vrlo žalim, što nije i zagrebačka filharmonija održala svoj koncert u Beču, koji je bio predvidjen za dan 11. juna ove godine.

---

[1] Bila je zapravo na šestom mjestu, pa joj je dopitana nagrada od 600 šilinga. Ona je pjevala ariju Margarete iz „Fausta“ na slovenskom jeziku, zatim ariju Pamine iz Čarobne „frule“ i jednu ariju iz opere „Mignon“.

Matineja grafičkog orkestra mandolinista i gitarista u Zagrebu.

on — Zagreb.

U nedjelju dne 18. XII. pr. godine priredila je Radnička akademija u malom kazalištu matineju Grafičkog orkestra mandolinista i gitarista s ovim programom: 1. J. Huber: Salut des mandolinistes; 2. J. B. Kok: Concert-ouverture No 10.; 3. E. Grieg: a) Ples vilenjaka, b) Asina smrt; 4. Keler Bela: Lustspiel-ouverture; 5. Proslava 25. godišnjice muzičkog rada dirigenta Ante Vranića; 6. a) Sudarević-Vrhovski: „U zoru", b) Marko Tajčević: „Kolo" (pjeva muški zbor „Sloge"; 7. A. Nedvěd: Serenada (pjeva muški zbor „Jednakost"; 8. K. Wölki: Mandolinata A-dur; 9. H. Mannfred: Rosenzeit (intermezzo); 10. J. Huber: Un soir a Sevilla (rapsodia Espagnola); 11. Simone Salveti: Lacrime e sorisi (suite in due tempi).

Ante Vranić.

Program bio je sastavljen od originalnih kompozicija, a nešto od preradjenih za takav ensemble, upotpunjen nekim drvenim instrumentima. Sva je kritika složna u ocjeni, da je Grafički orkestar mandolinista i gitarista ovom matinejom ne samo opravdao staru svoju reputaciju, nego da je dokazao upravo sjajne svoje kvalitete. „Novosti" od 21. XII. 1932. donose: „Premda je ovaj orkestar već više puta javno nastupio, jučerašnjom matinejom natkrilio je sve svoje dosadašnje nastupe. Bio je to zaista rijedak užitak slušati izvedbu pojedinih tačaka rasporeda, složenih većim dijelom od ponajboljih svjetskih kompozitora. Orkestar raspolaže s dobrim sviračima, te se kod zbora osobito zapaža velika disciplinovanost. Dinamika orkestra bila je vanredna. Pojedine tačke odigrao je orkestar takvom spretnošću, da je zadivio gdjekojega glazbenika od profesije. Osobita volja i mar uloženi su u tom orkestru, što je velika zasluga njihovoga zborovodje g. Ante Vranića. Ima ljudi, koji uz svoj svagdanji naporan zvanični rad svoje slobodno vrijeme iskorišćuju u plemenite ciljeve. Gosp. Vranić slažući dnevno bezbroj slova, posvetio se u svom slobodnom vremenu glazbi. Od redovnog pjevača u staleškom pjevačkom društvu tokom vremena toliko se usavršio, da je postao zborovodja grafičkog orkestra mandolinista i gitarista".

Naročito su se publici svidjele kompozicije od J. B. Kok-a: Concert-ouvertura No 10., pa obe točke E. Grieg-a, Kelerova Lustspielouvertura i Huberova Un soir a Sevilla.

Za vrijeme odmora izmedju prvog i drugog dijela programa bila je proslava g. Ante Vranića, koji je tom matinejom proslavio 25. godišnjicu svoga muzičkoga rada oko organiziranja radničkih muzičkih kapela.

Na pozornici sakupili su se svi pjevači „Sloge" i „Jednakosti", te svi izvršujući članovi Grafičkog orkestra mandolinista i gitarista, te je prvi pozdravio jubilarca A. Vranića predsjednik mandolinista i gitarista gosp. Bogoslav K. Jošt srdačnim i lijepim govorom u kojem je naglasio da je prije 25 godina nastupio prviput u „Poletu", pa od onda neprestano upravlja radničkim glazbenim zborovima. Svojim požrtvovnim radom stekao si je ljubav i poštovanje svojih drugova. No i u stranom svijetu saznalo se za njegov rad pa ga je medjunarodno društvo mandolinista i gitarista „L' Estudiantina" sa sjedištem u Parizu odlikovalo svojom kolajnom i poveljom. A njegovi drugovi poklonili su mu srebrni lovor vijenac sa zlatnim trakama, a na svakom je listu bilo napisano jedno ime njegovih učenika i sadanjih saradnika. Predsjednik ga zamolio, da i nadalje ustraje na tom putu, a u radu pratit će ga zahvalnost i ljubav njegovih drugova.

Gosp. Jošt predao je nakon svog pozdravnog govora jubilarcu medalju sa diplomom. Ispred „Jednakosti" pozdravio je jubilarca g. M. Fišer, predavši mu od strane radničkog pjev. društva lovor vijenac sa crvenom trakom; u ime grafičkog pjev. društva „Sloge" pozdravio ga je g. Holetić, a g. J. Skotak ispred mladih svirača orkestra, kojima je g. Vranić bio učiteljem, predao kitu cvijeća sa srebrnom lirom,

jednu kiticu krasnih ruža od gg. Blanke i Bruno Hauke, muzičara i t. d. Na pozdravne govore zahvalio e g. Vranić u kratko svima, obećavši, da će i nadalje u krugu svojih drugova poraditi na muzičkom polju, gdje će uložiti sve svoje sile.

U znak naročite počasti prema jubilarcu nastupila su i oba naša radnička pjevačka društva „Sloga" i „Jednakost" prva pod dirigiranjem g. Vrhovskoga, a druga pod dirigiranjem g. Krnica. Oba su društva otpjevala vrlo skladno svoje točke pa su pozdravljena burnim aplauzom.

Naročita je pažnja bila obraćena Grafičkom orkestru mandolinista i gitarista i jubilarcu g. Anti Vraniću, koji je prilikom izvedbe svake točke bio burno pozdravljen od prisutnih slušaoca.

* * *

Dne 31. I. o. g. Grafički orkestar mandolinista i gitarista priredio je koncerat na zagrebačkoj Radio stanici s ovim rasporedom: 1. J. Huber: Salut des mandolinistes; 2. J. B. Kok: Concert-ouverture No 10; 3. Koschat: Ostavljen; 4. P. H. Sattner: Pogled v nedolžno oko; 5. I. pl. Zajc: Noćni stražari; 6. B. Bernards: Herbstleid (serenada); 7. H. Schäffer: Pošta u šumi; 8 R. Eilenberg: Verlor'nes Glück (Notturno); 9. J. Blaha: Kanadische Schlosswache i 10. Luigi Todo: Rio-de-Janeiro.

U koliko sam imao prilike slušati emisije Radio stanice i što sam čuo od nekojih radio-slušača, koncerti Grafičkog orkestra mandolinista i gitarista vrlo su rado slušani. I ovaj koncerat 31. I. bio je vrlo dobro izveden, jedina je šteta što je bio još u prvom dijelu prekinut, dok u nastavku programa sve je opeta bilo u redu. Bilo bi poželjno, da taj odlični orkestar više puta u godini nastupi na Radio stanici.

Grafički orkestar mandolinista i gitarista nije ostao nezapažen i u vanjskome svijetu, pa je tako prigodom posljednje emisije na zagrebačkoj Radio stanici stigla jedna karta od komponiste Lindemanna na dirigenta g. A. Vranića s ovim sadržajem „Sehr geehrter Herr anbei erlaube ich mir, Ihnen ein Mandolinen-quartett meines Marsches „Die Jugend marschiert" gratis zu senden. Es würde mich freuen, wenn Sie denselben in Ihr Repertoire aufnehmen würden. Mit den besten Grüssen und vorzüglicher Hochachtung Ihr Heinz Lindemann".

Koliko mi je g. Vranić saopćio komad marljivo vježbaju te će ga već kod narednog Radio koncerta naši grafičari izvesti kao posljednu točku programa.

„Hrvatska straža" u broju 47. donosi iz pera gosp. dr. B. Širole: „U koncertima Radio stanice slušali smo lijepi koncerat Grafičkog orkestra mandolinista i gitarista. Emisija se vršila tako, da je orkestar svirao u svojoj pokusnoj dvorani u Primorskoj ulici, pa je to bio upravo prenos. Svirali su pod upravljanjem svog dirigenta Vranića zanosno i tehnički lijepo dotjerano. U programu bila su djela Hubera, Koka, Koschata, Sattnera, Zajca, Bernardsa, Schöffera, Eilenberga, Blahe i Toda. Već sam u nekoliko navrata istakao ovdje posebni čar, što ga ostavlja slušanje ovakovih orkestara, a i to da se teško izbjegava nekoj monotoniji skupnog zvuka (samih žičanih instrumenata udaranih trzaljkama). No čini se, da je veći uzrok ovog potonjeg dojma u tome, što su sve to kompozicije zapravo parafraze — preudezbe prema drugim kompozicijama napisanim za sasvim druge ensemble, (na pr. Sattnerovi i Zajčevi muški zborovi) Ovakva se transkripcija neda sasvim lako provesti, ona je koji put i na uštrb djela. Vjerujem, da bi dobar kompozitor — upoznavši potpuno tehničke i zvučne mogućnosti orkestra samih mandolina i gitara mogao napisati izvrsno djelo za takav ensemble. No gdje da se takav kompozitor nađe".

* * *

Ante Vranić rodjen je u Zagrebu. Polazio je vježbaonicu u preparandiji, svršio je 4 razr. realne gimnazije, te izučio zanat tipografski kod pok. Antuna Scholza. Već od rane mladosti bavio se muzikom, pa je u vježbaonici pjevao sopran u dječačkom zboru, a u realnoj gimnaziji bio je i pjevač i svirač, a kako je onda u našim krajevima dominirala tamburica, to se i on posvetio tamburaškim zborovima Kao naučnik bio je član omladinskog zbora kršćanskih socijala, te je svirao brač I. pod dirigentima gg. Augustinom i Raškajem. God. 1906. prozvao se je taj omladinski zbor imenom „Polet". Djelovao je tamo i g. Vranić kao diletanta, pjevač i svirač.

Sa djačkom kolonijom u god. 1904. putuje u Italiju i donaša sobom mandolinu, koju je počeo učiti po školi prof. Ilbertia, kasnije po školi Branzolia. God. 1907. nakon odlaska g. Raškaja sa jednom družinom u Njemačku, a g. Augustina u vojsku, izabran je g. Vranić za zborovodju, te je prvi puta dirigirao javno u restauraciji „Kola" na Silvestrovoj večeri. Kritičar „Glasa Naroda" je tu priredbu vrlo pohvalno ocijenio.

God. 1908. oslobodjen, g. Vranić stupa kao pjevač u staleško pjevačko društvo „Slogu", a na Jour-fixima „Sloge" predstavio se i kao deklamator.

Poslije svjetskoga rata opet je zborovodja zbora „Polet" i ženskoga zbora „Nada". God. 1921. osniva sekstet (mandoline i gitare), no radi još uvijek slabog zanimanja za ove instrumente nakon par mjeseci razidje se taj sekstet.

Iste godine osnuje g. Vranić sa nekolicinom disidenata tamburaški zbor u Zagrebu. No uvidjevši, da se na tamburama ipak ne mogu svi komadi izvadjati onako savršeno, kako bi trebalo osnuje 1923. godine Radnički orkestar mandolinista i gitarista „Nada". Orkestar je sudjelovao kod mnogih radničkih priredaba. God. 1926. polazi g. Vranić u Italiju, gdje je u Ferrari slušao tamošnji najbolji mandolinistički orkestar sjeverne Italije, tamo proučava mandolinistički zbor, kao i njegovu organizaciju. Kada se vratio, pristupa reorganizaciji orkestra i uvadja cello i basso. Radi svestranoga rada (članova je bilo 60) bio je g. Vranić izabran predsjednikom društva, pa je ishodio od vlasti i potvrdu društvenih pravila, a osim toga ishodio je i subvenciju grada Zagreba. God. 1928. proslavilo je Radničko društvo mand. i gitarista „Nada" svoju 5 godišnjicu opstanka. God. 1929. putuje ponovno g. Vranić u Italiju sve preko Rima do Napulja i vraća se krcat novim partiturama i novim znanjem vidjevši i čuvši opet same prvoklasne zborove tih instrumenata. God 1931. zborovodja je mandolinista i gitarista „Hrv. planinarskog društva" kao i turističkog društva „Prijatelj prirode", gdje podučava samo vesele glazbene komade za izlete. Dne 10. januara 1929. osnovao je sa „Naobrazbenim odborom" Saveza grafičkih radnika

Jugoslavije: „Grafički orkestar mandolinista i gitarista“ te je prvi nastup bio 23. VI. 1929. prigodom Matineje graf. pjev. društva „Sloge“ u Musik-Hallu. Odonda je Graf. orkestar često i mnogo nastupao, kod svih priredaba stručnih klubova, kod svih priredaba Radničke akademije na svojim vlastitim nastupima u Jeronimskoj dvorani prva samostalna matineja, pa 29. XI. 1931., u Malom kazalištu, te 18. XII. pr. godine u Malom kazalištu proslavom 25. godišnjice g. Vranića, kao i na koncertima zagrebačke Radio stanice. Gosp. Vranić sada uči harmoniju i kompoziciju kod ovdašnjeg uvaženog profesora muzike i apsolventa praškoga konservatorija, mnogogodišnjega dirigenta Hrvatskog pjev. društva „Kola“ g. Anđela, a kada položi ispit poći će u inostranstvo, da se potpuno usavrši za glazbu plektrum instrumenata.

Nove orgulje u gimnazijskoj crkvi u Varaždinu.

Franjo Dugan st. — Zagreb.

Pavlinska crkva u Varaždinu, koja sada služi kao gimnazijska crkva, dobila je nove orgulje. Najveće zasluge kod nabave tih orgulja stekao je sebi g. Tomislav Miškulin, gimnazijski profesor, koji je prije nekoliko godina počeo sakupljati doprinose za nabavu novih orgulja u gimnazijskoj crkvi. Doprinosi su prilazili sa svih strana: ponajviše od sadašnjih učenika gimnazije, a vrlo rado su svoje priloge davali i nekadašnji učenici varaždinske gimnazije.

Dispozicija orgulja je ova:

I. Manual:	II. Manual:	Pedal:
1) Bourdon 16′	12) Geigenprincipal 8′	23) Principalbass 16′
2) Principal 8′	13) Lieblichgedeckt 8	24) Bourdonbass 16′ (iz 1.)
3) Gedeckt 8′	14) Quintatön 8′	25) Subbass 16′
4) Gamba 8′	15) Flauto amabile 8′	26) Octavbass 8′
5) Flûte harmonique 8′	16) Aeoline 8′	27) Cello 8′ (iz 4.)
6) Salicional 8′	17) Voix celéste 8′	28) Posaune 16′
7) Blockflöte 4′	18) Rohrflöte 4′	
8) Octave 4′	19) Praestant 4′	
9) Superoctav 2′	20) Piccolo 2′	
10) Mixtur $2^2/_3$ (4 struk)	21) Sesquialtera ($2^2/_3$′ $1^3/_5$′)	
11) Trompete 8′	22) Mixtur minor	

Spojevi:

a) Spoj II. Manual na Pedal
b) Spoj I. Manual na Pedal
c) Spoj više oktave II. Man. na Ped.
d) Spoj II. Man. na I. Man.
e) Spoj dublje oktave II. na I.
f) Spoj više oktave II. na I.
g) Spoj više oktave u II.

Kolektivi:

1) Povoljna kombinacija
2) m f 2, 3, 4, 5, 6, 7, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 25, 27, a, b d
3) forte 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 19, 20, 23, 24, 25, 26, 27, a, b d
4) Tutti (**Svi spojevi** i svi registri)
5) Piano pedal
6) Valjak za cresc.
7) Žaluzije
8) Ukidač jezičnjaka
9) Ukidač valjka
10) Ukidač ručnih registara.

Ormar je ostao stari, te je u skladu sa baroknim stilom cijele crkve, a osobito sa predivnim glavnim oltarom U taj ormar, kojega je prostor povećan u dubinu, stale su svirale I. Manuala i Pedala. Registri II. Manuala i električni ventilator smješteni su u pokrajnoj udubini (Nische) na lijevoj strani kora, gdje se našao vrlo zgodan prostor za crescendo pomoću žaluzija, jer je taj prostor velik, te se zvuk u njemu može razviti prije, nego ga žaluzije reguliraju. Zrak daje električni ventilator; isto tako je električnim putem spojen sviraonik sa vazdušnicama. U slučaju, da nema struje, može se crpećim mijehom pomoću gaženja magazin napuniti vazduhom; a pomoću akumulatora može sviraonik ostati u savezu sa vazdušnicama. Te akumulatore puni mali dinamo, koji je u savezu sa motorom, koji tjera ventilator. Ti su akumulatori dakle uvijek puni i spremni za funkciju.

Orgulje je postavila tvrtka Jos. Brandl iz Maribora. Cijena je orguljama bila vrlo umjerena, a izvedba djela u svakom pogledu zadovoljava. Funkcija „trakture“ je dakako precizna (električna), a intonacija svirala dobra. Karakteristika pojedinih registara je vrlo dobro postignuta i izgovor svirala brz Nekoji su registri upravo odlično intonirani i izvedeni. Napose valja istaknuti kao osobito uspjele prekrasne registre Aeoline 8′, Voix celeste 8′, Quintatön 8′, Flauto amabile 8′, Salicional 8′ i Flute harmonique 8′ Rohrflöte 4′ i Piccolo 2′. — Orgulje te pružaju mnogo mogućnosti za razne zvukovne kombinacije radi dosta 8′ registara raznoga karaktera „Pleno“ pak je jasan i radi dostatnog broja alikvotnih redova, a osobito radi jezičnjaka (trompeta i pozauna), koji daju sjaj punim orguljama.

Akustika pavlinske crkve je vanredna: kad je crkva prazna, resonancija je dakako velika, ali začudo jeke gotovo i nema, te se kod sviranja i najbrže figure mogu jasno razabrati i razumjeti; ako pak je crkva puna, dakako da jeke nema, ali za čudo resonancija je još uvijek velika, te orgulje zvuče puno i sočno.

Varaždincima čestitamo, što su dobili tako lijepe orgulje, koje po svoj prilici čine najveće veselje prof. Miškulinu, koji je imao lavlji dio kod brige oko nabave tih orgulja.

Nove orgulje u Osijeku.

Franjo Dugan st. — Zagreb.

Dne 5. VI. o. g. bila je kolandacija novih orgulja župske crkve sv. Petra i Pavla u Osijeku. Orgulje je sagradila tvrtka Mauracher, kojoj je sjedište u Salzburgu, a otvorila je podružnicu u Osijeku. Dispoziciju je spočetka bila sastavila tvrtka Steinmayer iz Oettingena, no tu je dispoziciju gotovo posve izmijenio dr. Geyer iz Budimpešte prema ekstremnim principima elsaške reforme.

Dispozicija, po kojoj su orgulje izvedene, glasi:

I. Manual:

1. Principal 16'
2. Gedackt pommer 16'
3. Principal 8'
4. Gedackt 8'
5. Flûte harmonique 8'
6. Salicional 8'
7. Praestant 4'
8. Rohrflöte 4'
9. Superoctave 2'
10. Schwegel 2'
11. Quinte $2^{2}/_{3}$'
12. Cornett 8' (3—5 struk)
13. Mixtur $1^{1}/_{3}$' (4 struk)
14. Tuba 8'
15. Oboe 4'

II. Manual:

16. Rohrgedackt 16'
17. Geigenprincipal 8'
18. Quintadena 8'
19. Nachthorngedackt 8'
20. Kleinprincipal 4'
21. Koppelflöte 4'
22. Waldflöte 2'
23. Nasat $2^{2}/_{3}$'
24. Terzflöte $1^{3}/_{5}$'
25. Sifflöte 1'
26. Scharf 4-struk ($1^{1}/_{3}$, $1^{1}/_{7}$, 1', $^{1}/_{2}$')
27. Krummhorn 8'
28. Vox humana 8'
29. Echobourdon 8'

III. Manual:

30. Bourdon 16'
31. Hornprincipal 8'
32. Viola da Gamba 8'
33. Voix celèste 8'
34. Rohrflöte 8'
35. Octave 4'
36. Violine 4'
37. Traversflöte 4'
38. Blockflöte 2'
39. Hohlquinte $2^{2}/_{3}$'
40. Superquinte $1^{1}/_{3}$'
41. Schwellmixtur $2^{2}/_{3}$' (5 struk)
42. Zimbel 1' (4-struk)
43. Rankett 16'
44. Trompete 8'
45. Geigendregal 8'

Pedal:

46. Principalbass 16'
47. Violonbass 16'
48. Subbass 16'
49. Gedecktbass 16 (Transmis. 30.)
50. Octavbass 8'
51. Violoncello 8'
52. Bassflöte 8 (Transm. 34.)
53. Gemshorn 4'
54. Choralbass 2'
55. Rohrquinte $5^{1}/_{3}$'
56. Terzbass $3^{1}/_{5}$'
57. Septimenbass $2^{2}/_{7}$'
58. Rauschpfeife 4' (4-struk)
59. Posaune 16'
60. Sordun (Transm. 43.)
61. Trompetenbass 8'
62. Schalmey 4'

Spojevi:

a) II—I
b) III—I
III—II
d) 16' III—I
e) 4' III—I
f) 4' III
g) III—Ped.
h) II—Ped.
i) I—Ped.
k) 4' III—Ped.

Kolektivi:

3 povoljne kombinacije
mf
Forte
Tutti
Generaltutti
Valjak za cresc.

Žaluzije za Vox humana
Žaluzije za III. Manual
Ukidač za ručne registre (Handregister ab)
" " valjak (Walze ab)
" " jezičnjake (Zungen ab)

Kako se vidi, dispozicija je načinjena prema principima elsaške reforme i to upravo u ekstremnom smislu. Alikvotni redovi su brojni, te je uvedena ista septima i to u registru Scharf drugog manuala septima $1^{1}/_{7}$' za Principal 8' i u Pedalu Septimenbas $2^{2}/_{7}$' za Principalbass 16' O faktičnoj vrijednosti toga reda mogu biti razna mnijenja. Moje je mnijenje ovo: ako se želi, da se taj red slijeva s osnovnim tonovima, onda amplituda titraja kod toga reda mora biti vrlo malena t. j. ton mora biti vrlo slab. To znači, da u pleno organo ne će doći do izražaja. Ako se pak želi, da djeluje na boju zvuka, onda je taj registar u Pedalu prilično suvišan, jer u Pedalu imamo dosta karakterističnih 8' registara, ako se baš hoće koja melodija dati kao Pedalsolo. Osim toga $2^{2}/_{7}$' pripada 16' registru, a jedva će biti prilike da 16' registar svira solo-melodiju.

Po principu te reforme perhorescirajú se reski registri, jer su u baroknim orguljama 17. i 18. stolj. rijetko dolazili. Mjesto reskih registara stavljalo se brojne jezičnjake, pomoću kojih se kušalo imitirati razne boje orkestralnih instrumenata, koji su onda bili poznati. Tako na pr. dr. Rupp kaže, da se pomoću Fagotta, Salicionala i (čini mi se) Quintatöna može imitirati Violoncello. Radi toga da je i Bach volio jezičnjake. Taj princip je danas neodrživ, jer nema smisla da se boji Violoncella samo približavamo pomoću triju registara, kad tu boju možemo potpuno postići pomoću dobro intoniranog jednog jedinog reskog registra, koji nosi ime Violoncello. U osječkim orguljama također nema tih karakterističnih reskih registara. Jedini pravi takav registar je Geigenprincipal 8' u II. manualu; no i to je ipak principal. U III. manualu ima Viola da Gamba 8'. Ta gamba je vrlo lijepa, ali je nešto slaba i to radi toga, jer

se išlo za tim, da se izbjegne Aeolina 8', koje slučajno u 17. i 18. stoljeću nije bilo, nego je ona iznašašće danas perhorescıranoga 19. stoljeća. Kad nema u dispoziciji Aeoline 8', morao se Vox celéste načiniti pomoću Viola da Gamba 8'. Radi toga je taj registar, kakogod je krasan izašao odviše tih za Gamba, a prejak za Aeolınu. Radi toga je i Vox celeste prejak i nema onog eteričkog efekta. Tako sada nemamo ni prave Aeoline, ni pravoga Vox celéste ni prave Gambe, ali ni modernog talijanskog „Concerto viole", jer je zato ta Viola da Gamba preslaba. Salicional 8' u I. man. malko je odviše rezak za pravi timbar Salicionala. To se opravdava time, što u I. manualu nema nijednog reskog registra (Imala bi u I. man. doći jedna prava Viola di Gamba 8').

Radi pomanjkanja tih reskih registara svi su Principali intonirani dosta svijetlo, pak i isti Hornprincipal 8'. To je u tom slučaju bilo potrebno i dobro djeluje na zvuk punih orgulja, koji bez reskih registara i jezičnjaka ne bi imao sjaja; jer ako jezičnjaci nisu udešeni (što je redovita stvar, budući se oni udešavaju samo za izvjesne zgode prema temperaturi dotičnih dana), onda bi baš reski registri morali davati sjaj punim orguljama bez jezičnjaka. No radi svjetlosti svih Principala lišeni smo ozbiljne i tamne boje, koju bi mogli dobiti, da sviramo sa samim 8', 16' labijalnim sviralama te 4' Flautama, ali bez reskih registara. Kad bi toj tamnoj boji dodali reske registre, opet imamo sjaj i bez jezičnjaka, koji su možda slučajno neudešeni radi promjene temperature.

Prema principima elsaške reforme ima u orguljama biti mnogo jezičnjaka (jer manjkaju reski registri), koji će dati sjaj punim orguljama. U osječkim orguljama ima ih svega 9, što nije mnogo. Od poznatih se u I. man. nalazi Tuba 8' i Oboa 4', u II. man. Vox humana 8', u III. Trompeta 8', u Pedalu Posauna 16'. Prema instrumentima, koje naznačuju ta imena, očekivali bismo, da će Trompeta biti svijetla, a Tuba da će davati obli zvuk (jer Tuba spada među rogove, koji imadu okrugli zvuk). U osječkim orguljama je obratno: Tuba je svijetla, a Trompeta u III. man. okrugla, ali izdašna. Pravo je, da je registar III. man. jak i izdašan, jer je u žaluzijama; a registri zatvoreni u žaluzijama moraju biti izdašni, ako se želi dobiti pravi efekt žaluzija, t. j. ako hoćemo, da zvuk otvaranjem žaluzija sve jače čujemo, mora toga zvuka biti dovoljna količina (jakost). No možda bi bilo zgodnije, da je registar III. man. dobio ime Tuba 8', a registar I. man. ime Trompeta 8' s obzirom na boju, koju zaista imadu. Pozauna 16' i Vox humana 8' vrlo su uspjeli. Isto tako je krasna Oboa 4', ali je šteta da je 4', jer je to divan Solo-registar, koji se upotrebljava kao 8'. Da je barem u III. manualu, dao bi se pomoću Suboktavkoppela pretvoriti u 8' i bilo bi sviranje sola posve lako (bez križanja ruku). Od registara, koji potječu iz 17. i 18. stoljeća vrlo je lijep i za „solo" dobro upotrebiv Krummhorn 8'; Rankett 16' i Geigendregal 8' više su interesantni kao starina, ali regulirani žaluzijama ili miješani s labijalnim registrima mogu dati također zanimljive boje.

Intonaciju je graditelj majstorski proveo. Karakter pojedinih registara je postignut, u koliko graditelj nije morao izlaziti u susret dispoziciji, kako je već spomenuto na pr. kod Principala i Viola da Gamba. Izgovor svirala je vrlo brz pak i u najdubljim položajima. što vrlo mnogo znači za vještinu graditelja. Osobito se mora istaknuti dobro izmjerena intonacija alikvotnih brojnih redova i mixtura, koji se s osnovnim registrima upravo savršeno slijevaju. Menzure su prema principima baroknih orgulja obilno velike i odgovaraju veličini orgulja i crkve, ali nisu pretjerane. Mogli bi reći: one su normalne. I pad menzura je je normalan t. j. prema teoriji Töpfera.[1]

Tlak zraka iznaša 85 mm za sve vrsti svirala (i za jezičnjake) i za vazdušnice (Windlade) sviju klaviatura. I to se mora uzeti graditelju za dobro. Jer tlak nije prevelik, izgovor svirala je fin, a jer je svuda jednak, djeluje to na jednoliku i dobru udezbu cijelih orgulja.

Sve u svemu učinak punih orgulja u Osijeku je impozantan i vedar, što je tako reći glavni cilj nastojanja elsaške reforme. Što se pak tiče obilja boja, tu bi se moglo imati želja, kojima barokne orgulje ne će uvijek zadovoljiti. Osim toga katolička liturgija (misa) ima momenata, kojima se ne može oteti neka mistika (pretvorba, podizanje, časovi poslije podizanja, Pater noster, Agnus Dei i sl.) i gdje smo naučni na neki eterički zvuk orgulja, koji je i opravdan, a ima i svoj svrsishodan učinak, pak će ovaj ili onaj osjećati pomanjkanje takovih zvukova.

Orgulje župske crkve u Kraljevcu na Sutli.

Milan Majdak — Vrapče.

Zaslugom sadašnjeg g. župnika Nikole Horvatina, došlo je do uređenja orgulja u župskoj crkvi Sv. Trojstva u Kraljevcu na Sutli. Orgulje je sagradio zagrebački graditelj **Paul Pumpp** god. 1848. kao Opus No 43.[2]

Orgulje su mehaničkog sustava i imadu 10 registara. Klaviatura manualna i pedalna je pokraćena u velikoj oktavi. Dispozicija je ova:

Manual.

1. Principal 4'
2. Flauto 8'
3. Gedeckt 8'
4. Gamba 8' (sada umetnut novi)
5. Flauto 4'
6. Octav 2'
7. Octav 1'
8. Mixtura $1^1/_3$', trostruka.

---

[1] Zanımljivo je, da pristaše elzaške reforme rado upotrebljavaju fraze (i u pisanju i u razgovoru), kojima Töpfera nastoje omalovažiti, no ozbiljni stručnjaci među njima u svojim se djelima pozivlju najviše na Töpfera (na pr. Mahrenholz), a kako vidimo i vješti intonatori drže se Töpfera.

[2] U zapisniku vizite kanoničke župe Kraljevec od 7. XI. 1867. spominje se, da su u crkvi dobro uzdržane orgulje od 10 registara. God. 1902. orgulje su temeljito popravljene. Popravak je obavio neki **Blaž Marchisetti.**

Pedal.

9. Principalbass 8' 10. Gedecktbass 8'

Po cijeloj gradnji se vidi, da je Paul Pumpp bio vrlo savjestan graditelj, jer su mehanika kao i zračnice vrlo precizno izradjene i dale su se i ako dosta stare lijepo urediti. Ovo pokazuje kako je kod orgulja mnogo važnija solidna izradba, nego cijena, jer poznajem par orgulja koje su skoro 50 godina kasnije gradjene, a već su u mnogo lošijem stanju nego ove u Kraljevcu.

Mješina je bila izgradjena po starom načinu bez magazina, već samo s dva crpeća mijeha. Pomoću dviju poluga dizali su se ti mjehovi, koji su opterećeni ciglom i zrak je iz njih išao direktno u zračnice. Ovo je bilo dosta nespretno i trebalo je prilično vještine, da se nagazi dosta zraka kod punih orgulja. Sada je jedan mijeh uporabljen za magazin, a drugi je ostao kao crpeći mijeh, pa se gazi kao kod današnjih mješina sa jednom polugom i vrlo lako.

Naša tvrtka Lindauer i Majdak — Vrapče 28 izvela je popravak od 17. do 27. maja o. g. i stajao je sa novim registrom „Gambom" 8' 5.500 din, koja svota je namirena milodarima župljana.

Zanimljivo je još naspomenuti, da je Paul Pumpp sagradio orgulje u Gračanima kod Zagreba (sa 4 reg.) god. 1846. i označio ih kao Opus No 47, dakle sa većim brojem, i ako su iste sagradjene dvije godine kasnije nego ove u Kraljevcu.

Iz hrvatske glazbene prošlosti.

Iz glazbene prošlosti grada Požege.

Julije Kempf — Slavonska Požega.

(Svršetak.)

6. Osnova Vilima Justa za gradsku glazbu u Požegi 1873.

„Za utemeljiti u Požegi glazbeni zbor, potrebna su slijedeća glazbila: 1. jedan prvi klarinet u Es, 2. jedan prvi klarinet u B A C, 3. jedan drugi klarinet u B A C, 4. jedan mali krilac (Flügelhorn), 5. jedan krilac duboka glasa, 6. dvije trublje, 7. dvije rožnice (Hörner), 8. dva bassa, 9. jedan veliki bubanj, 10. jedan mali bubanj. Ukupno 13 momaka.

Sada se jur u Požegi nalaze 9 momaka, pa bi se moralo nastojati, da se u javnim glasilima poziv uvrsti, da su za Požegu potrebna 4 glazbara (Musikanten) i to jedan bass, jedan trubljač, jedan rožničar, jedan šopelar (klarinetist). — Izvan spomenutih 13 momaka imao bi se namjestiti jedan glazbeni čeonik (Kapellmeister). — Obvezanosti glazbenoga čeonika: 1. Glazbeni čeonik mora podučavati u guslama i pjevanju, u crkvi orgulje udarati, vješt biti muzikalne komade za glazbu (Orchester) priudesiti, dosljedno mora biti poznalac pločevnih (Blech) i gudjevnih glazbila (Streichinstrumente), te vješt slaganju glasovira.

Plesovima, glazbenim zabavama, koje Dobrovoljno vatrogasno društvo ili grad Požega daju mora prisustvovati; isto tako imade prisutan biti kod piacovnih (tržnih) muzika, kod bubnjanja sanak (mirozov), kod izšeta (polaza) vatrogasaca na paradu.

Za to imali bi mu grad i vatrogasno društvo 600 for. godišnje plaće dati.

Za podučavanje u guslama i pjevanja kod gimnazije, hoće mu gimnazija izvan gori navedenih 600 for. plaćati napose.

2. Prva dva šopelara (klarinetista), mali krilaš, prvi trubljač, prvi rožničar i prvi basista, ukupno 6 momaka, morali bi dobiti u ime plaće na mjesec svaki po 5. for. i na godinu dva hvata u kuću stavitih drva.

3. Ostaloj sedmorici pako 4 for. svakomu na mjesec u ime plaće u gotovom, dva hvata drva kao pod 2) — razumijeva se svakom pojedinome — imalo bi se dopitati.

Troškom toga glazbenoga zbora bi iznašali na godinu 1296 for. i 26 hvati drva za gorivo.

Za tu plaću morao bi taj glazbeni zbor kod svih svečanih javnih obhoda, parada, glazbenih zabava, plesova i t. d., koje grad Požega ili vatrogasno društvo priredе — sudjelovati; isto tako besplatno glazbene pokuse obdržavati.

Čestitanja, izvođenja, plesovi, glazbene zabave i t. d., koje nisu od grada ili vatrogasnoga društva priredite, moraju se od onih, koji iste prirede — glazbenome zboru platiti. Isto tako morala bi i crkva za svakoga momka za sudjelovanje kod misa iz svoje blagajne — kako je to već običajno — 1 for. platiti; no za tu plaću bi morao kod pokusa prisutan biti.

Sva glazbila i istih uzdržavanje, spada na grad i vatrogasno društvo. Za prepisivanje nota ima se naposebice čeoniku (kapelniku) glazbenog zbora platiti.

Za popunjenje mjesta čeonika glazbenoga zbora imao bi se natječaj raspisati.

U Požegi, 11. svibnja 1873.

Vilim Just, v. r."

Ovu je Justovu osnovu gradska općina uvažila, pa se Požega domogla prve sustavne gradske glazbe.

Gradski kulturno-historički muzej: Sign. 112.

7. Umjetnik na violini Franjo Krežma u Požegi 1878.

Bio sam u IV. razredu gimnazije, kad nam je đacima došao u razred blage uspomene dobri i očinski naš ravnatelj, Antun Mazek. On nam je živo i zanosno predočio, da će doskora doći u Požegu sa svojom sestrom glasoviti umjetnik hrvatski Franjo Krežma, koji je rođen u Osijeku. Sada da mu je

jedva 18 godina, a već se proslavio po svijetu kao velik umjetnik na violini, pa će i u Požegi prirediti jedan koncert. Neka to priopćimo kod kuće, budući da ćemo moći kao učenici uz znatno sniženu cijenu pribivati tomu osobitomu koncertu, kakova u Požegi nije još bilo. Malo ne cijela gimnazija poslušala je i izvršila odgojnu preporuku.

Po programu, štampanom u Zagrebu kod Karla Albrechta, a sačuvanom i darivanom požeškom muzeju, navodim cijeli tekst, koji glasi ovako: „U dvorani Narodne čitaonice u Požegi bit će u četvrtak dne 28. ožujka 1878. Koncert umjetnika na guslah Franje Krežme i sestre mu pianistice Anke Krežme. Program I. dio: 1. a) Raff Cavatina. b) Wieniawski, Polonaise brillante. 2. a) Rubinstein, Romanca. b) Schumann-Liszt Ljubezna pjesma. c) Paganini-Liszt, Etude de Concert. Anka Krežma na glasoviru. 3. Vieuxtemps, Fantasie-Caprice. II. dio: 4. Paganini, Norma. Fantasie brillante na žici G. 5. a) Schubert-Liszt, Kamo? b) Silas, Gavotte. Anka Krežma na glasoviru. 6. a) Krežma, Moj san. Romanca. b) Wieniawski, Souvenir de Moscon. Caprice brillante.

Ulazne cijene: prva dva reda 1 for. 50 nč., ostali redovi 1 for., stajanje 60 nč., đaci 20 nč."

Sva odličnija publika grada Požege s mnoštvom gimnazijske mladeži pribivala je tome umjetničkom koncertu, kojim sačuvasmo trajnu uspomenu na genijalnoga umjetnika Franju Krežmu — koji je za par godina kasnije zamijenio ovaj svijet vječnošću. Gradski kulturno-historički muzej: Sign. 975.

8. Glazbeno-deklamatorna zabava požeške sveučilišne omladine 1880.

Ta se zabava priredila 4. rujna 1880. u korist nabave knjiga „siromašnoj, ali darovitoj mladeži požeških normalnih učiona" Glazbeni dio uvježbao je skladatelj Vilim Just, a sudjelovali su sami diletanti i diletantkinje s velikim uspjehom.

Prema programu, štampanom u Kraljevićevoj štampari, izvodile se ove točke: 1. Proslov. 2. Gounod-Faust. Vojnički zbor za osmeroručje, priredio Schubert. Izvodile na klaviru požežanke V. Deutscheva, Anka Peičićeva, Ljubica Rosenbergova i Jos. Šlezingerova. 3. Petar Preradović: Rodu o jeziku. Krasnoslovila Danica Sakač. 4. V. Lisinski: „Predivo je prela" i „Crveni Sarafan". ruska narodna pjesma. Na harmoniju izvodila Vilma Justova. 5. Vilim Just: „Po hrvatskoj gori", riječi od Franje Cirakija. Dvopjev za alt i sopran. 6. L. Hugnés: „Marta", fantazija za frulu. Izvodio Josip Prochaska. 7. Petöfi: „Luđak", Krasnoslovio V. Pečić. 8. Vilim Just: Kaluđer. Solo pjesma Stazike Konjević. 8. Sonderman: „Bröllep", švedska poputnica. Pjevao mješoviti zbor. Gradski kulturno-historički muzej: Sign. 979.

9. Prvi koncert Hrvat. pjevačkoga društva „Vijenca" 1882.

U sačuvanoj pozivnici iz štampare Miroslava Kraljevića čita se: „Privremeni odbor pjevačkog društva „Vijenac" u Požegi upriličuje dne 6. svibnja 1882. u prostorijah Narodne čitaonice koncert s plesom. Ulaznina od osobe 50 nč. Čisti prihod namijenjen je požarom nastradalim Brestovčanom". Program: 1. Ivan pl. Zajc: Bože živi. Zbor, zatim *** Moj dom. Zbor. 2. Suppe: Pjesnik i seljak. Ouvertura. 3. Ivan pl. Zajc: U boj. Zbor. 4. A. Šenoa: Smrt Petra Svačića. Deklamacija. Maršner: Ljubavi. Četveropjev. 6. Franjo Krežma: Iz hrvatskog Primorja. Solo za gusle uz pratnju glasovira, zatim *** Njoj pod prozorom. Zbor. 7. Fr. Škraup: Byvali Čechove. Zbor. 8. Iv. Kafka: Sunce žarko. Fantazija iz narodne pjesme, glasovir. 9. Ivan pl. Zajc: Frankopanka. Zbor uz pratnju glazbe. Iz naklonosti sudjelovale kod koncerta Vilma Just, Julka Juhn, Ljubica Czegledi i Zlata Pukler.

Na spomenutoj pozivnici pripisala je Justova kći Vilma, da je to bio posljednji koncert, koji je uvježbao i ravnao njime njezin otac Vilim Just, budući da je već 1883. umro.

Gradski kulturno-historički-muzej: Sign. 967.

Naši dopisi.

Ljutomer, dne 2. maja 1933.

Naša glazbena škola, koja postoji već pet godina, imala je dne 23. IV. svoj peti javni nastup. Ta za naš gradić vrlo važna institucija privukla je na tu produkciju vrlo mnogo općinstva, koje je željelo, da se osvjedoči kako napreduje naš glazbeni naraštaj. Sve točke programa izvedene su točno i sigurno. Violinisti iz pojedinih odjela nastupili su pojedince i u skupinama, a tako i oni učenici, koji uče klavir. Nekoji od njih, spominjem napose gdjicu Maricu Zacherlovu, pokazali su izvanrednu tehniku i razumijevanje, što je zasluga vrijedne učiteljice gđice Scheithauerove. Omladinski zbor pod ravnanjem ravnateljice prof. Minke Zacherlove iz Maribora izveo vrlo brižno pripremljene i naučene četiri pjesme Emila Adamića te jednu Mokranjčevu. Zbor broji preko 60 svježih grla te mnogo obećaje. Napokon nastupio je omladinski orkestar (30 članova), pojačan sa članovima orkestra ovdješnjeg Glazbenog društva, sa jednom točkom te je lijepo uspio.

Glazbena škola ima preko 90 polaznika. Uzdržava se sama uz čednu subvenciju ovdješnje gradske općine. Violinu, čelo i duvajuće instrumente obučavaju gg. učitelji Maks Dominkuš i Franjo Zacherl, klavir gdjica Scheithauerova, a pjevanje gdjica M. Zacherlova. Toj školi, koja je u pet godina svog opstanka pokazala, da je bila potrebna, želimo i u buduće svaki napredak. F—l.

Zagreb, dne 15. maja 1933.

Glazbeno pjevačko društvo »Vijenac« u nadb. bogoslov. sjemeništu u Zagrebu. 11. XII. 1932. priredio je »Vijenac« sa »Zborom duh. mladeži zagrebačke« svečanu akademiju u čast svojoj nebeskoj Majci bez grijeha začetoj Djevici Mariji s ovim programom:

1. Bach-Gounod: Ave Maria, izvodi solo violina s klavirom i malim orkestrom.

2. Mato Paljug, bogoslov II. t.: Marija i svećenik, referat.
3. C. E. Bach: Frühlingserwachen, romanca, izvodi orkestar.
4. O. Zrinski: Bezgrešnoj, deklamira Branko Birt, bogoslov III. tečaja.
5. T. Murzilli: Barcarola appasionata, izvodi orkestar.
6. I. pl. Zajc: Ave Maria, za muški zbor i sola uz pratnju gudačkog orkestra, harmonija i klavira.

Sve su glazbene točke izvedene precizno. Osobito treba spomenuti posljednju točku: Ave Maria od Zajca. Solisti su bili, tenor g. Hrubiany, bariton g. Košorok i bas g. Prizl. I solisti i zbor i orkestar potpuno su zadovoljili. Prviput je ta kompozicija izvedena god. 1894, za koju je prigodu i komponirana. Partitura nosi natpis, koji je napisao sam Zajc: »Ave Maria« za mužki Sbor, Tenor, Bariton i Bas solo, za gudalački orkestar, za glasovir i Harmonium. — Skladao za Slavno pjevačko družtvo »Vijenac« Slavnog Sjemeništa Nadbiskupije zagrebačke. — Kompozicija čuva se u društvenom arhivu.

Glazbenim točkama dirigirao je Cvetan.

17. XII. 1932. priredio je »Vijenac« svoje »Tamburaško sijelo«.

Raspored:

1. Smetana-Farkaš: Narodna koračnica iz opere »Prodana nevjesta«, izvodi tamburaški zbor.
2. Br. Birt, III. t.: Historijat tambure i djela za nju, historijski razvitak tambure i tamburaške glazbene literature i tambura u »Vijencu«.
3. V. B. Brož: San, velika glazbena slika, izvodi tamburaški zbor.
4. J. Canić: Tamburaška koračnica, izvodi tamb. zbor.
5. Vilhar-Stahuljak: S Velebita klik se ori, izvodi muški zbor uz pratnju tamb. zbora.
6. V. G. Brož: Zastavu dižte, izvodi tamb. zbor.

Tamburaškim zborom dirigirao je Fr. Jagić.

Na Badnjak uz običajnu tombolu priredio je i »Vijenac« nekoliko ugodnih časova. Izvodila se božićna kantata: »Slava Bogu« u dvije slike od D r a g. H o n z e uz pratnju orkestra. Glumci i orkestar izveli su svoje uloge na sveopće zadovoljstvo.

Dirigirao Cvetan.

30. IV. 1933 priredio je »Vijenac« zajedno sa »Zborom« svečanu proslavu u spomen pogibije Zrinskog i Frankopana s ovim programom:

1. Zrinski i Frankopan i problem vođe, predaje M. Šemudvarac, II. t.
2. L. Sinigaglija: Adoracija (Na oltaru), izvodi orkestar »Vijenca«.
3. V. G. Brož: U slatkoj sanji, izvodi tamburaški zbor.
4. A. Dobronić: Plač Ivana kneza Frankopana, izvodi muški zbor.
5. Beethoven-Weninger: Ecossaises, izvodi orkestar.
6. V. G. Brož: U posavskoj šumi (glazbena slika), izvodi tamb. zbor.
7. Dancla: a) Melodija
   b) Mali fragmenti, izvode gg. Rössl i Halbedl na violini, a na klaviru ih prati g. dr. Fr. Šidak.
8. Zadražil: Dvoboj (ouvertira), izvodi orkestar.

Orkestar je savršeno izveo svoje točke, dok je tamburaški zbor ovaj puta bio nešto slabiji.

Orkestrom i pjevačkim zborom upravljao Cvetan, a tamburaškim zborom Jagić.

Janjina, dne 15. maja 1933.

Glazbene prilike. Janjina, najveće mjesto na poluotoku Pelješcu, leži vrlo lijepo. U sredini mjesta je vrlo lijepa župska crkva. Pneumatičke orgulje sagradio je god. 1909. R i e g e r, a popravio ih je po nalogu preč. župnika Kinkela god. 1926. V j e n c e s l a v H o l u b iz Slav. Požege.

Od onih, koji su radili na podignuću crkvenog pjevanja moram najprije spomenuti g. P e r s i ć a, koji je umro god. 1929. u Pragu, kad je pjevao kod svečanosti. Drugi, koji je ovdje pjevanje podigao do zamjerne visine je veleč. g. I v o Č u č u k o v i ć, koji je danas župnikom u Slanom kod Dubrovnika. Čučuković, koji je učio glazbu u Beču, utemeljio je u Janjini pjevačko društvo »Sv. Ceciliju«, kojemu je zadaća promicati vokalnu i instrumentalnu glazbu. G. Čučuković bavi se takodjer s kompozicijom. U rukopisu imade raznih »Svetootajstva«, litanija, Tjelovskih himni, »Pomiluj me Bože« i razne solo spjeve, uz to je i vrstan orguljaš. Treći glazbenik je g. P a l m o Č i n g r i j a, rodom Dubrovčanin, koji je učio glazbu kod svoga oca, a kasnije se usavršio u violini i kompoziciji. Spremao se na bečki konzervatorij, no rat mu je prekrižio nacrte. God. 1914. došao je u Janjinu, preuzeo je glazbu, koju vodi još i danas. Sa svojom glazbom postizava lijepe uspjehe i marljivo radi i na kompozitorskom polju. U rukopisu ima lijep broj vokalnih i orkestralnih skladbi. Zbor društva »Sv. Cecilije«, koji ima odličan materijal i dobro izvježbane glasove, ima u svom repertoaru više latinskih misa (Amatucio, Castelazzo, Botazzo, Hartmann, Foerster i t. d.) te staroslavensku misu od Karla Adamića. Ove je godine izvodio zbor u Velikoj sedmici: Candotti: »Pomiluj me Bože« (troglasno), Matijević: »Krist učini se«. Prigodom veličanstvene procesije na Veliki petak pjevali su »Puče moj« po pučkim motivima i Griesbacherov: »Christus factus est«.

Na Uskrs čuli smo neke dijelove Castelazzove mise. Misa je lijepa, no nešto preduga i ako ima dosta crkvenog duha, ima i mjesta, koja nemaju one ozbiljnosti, koju treba da imaju crkvene skladbe. »Svet« od zborovodje Čingrije ima lijepo obradjen motiv, a svršava s impozantnim »Hosanna«. I »Blagoslovljen«, pun je pobožnosti i osjećaja. Foersterov »Jaganjče Božji«, duboko je zamišljena i interesantno obradjena skladba. Poslije podne pjevao je zbor Riharovu: »Uskrsnuo je« i Capocciove litanije.

Valja priznati, da imaju pjevači ne samo mnogo dara već i mnogo dobre volje i oduševljenja, pa zato moraju postići lijepe uspjehe. Lijepo pjevanje mnogo privlači u crkvu i raspolaže duše, da su spremnije primiti riječ Božju. Da bude uspjeh veći, ponovo ističem, da valja početi već sa djecom u školi i upoznati ih s glazbenom teorijom. To će donijeti lijepe plodove.

O. Krsto Selak.

Krapina, dne 30. maja 1933.

Pjevanje Križarskog zbora. Na Cvjetnicu izveo je muški zbor Križara u župskoj crkvi »Muku G. N. I. K. po Mateju«. Na Veliki Petak lamentacije: Marko Radmio bas-bariton, Nikica Kučko alt, i vel. kapelan Josip Prežigalo lirski bariton. Na orguljama ih je pratio preč. g. župnik. Muški zbor otpjevao je uzornom dinamikom Miserere od Matijevića.

Na Bijelu Nedjelju priredio je naš g. župnik sa svojim velikim (68 glasova) zborom D u h o v n i k o n c e r a t u župskoj crkvi.

Swakiput kad naši Križari nešto priređe, znademo, da će to biti događaj, ali ovaj put nas su u našem očekivanju upravo iznenadili i to veoma ugodno.

Gledali smo te pjevače i pjevačice kad su išli iz župskog dvora u crkvu u redu držeći se za ruke. To su mala dječica osnovne i građanske škole, dječaci i djevojčice od drugoga razreda osnovne do četvrtog razr. građanske škole — sve seljačka djeca. Najstarija sopranistica ima tek 14 god. a najmlađi 7 godina. Muške glasove pjevali su momci Križari-seljaci.

Program koncerta je bio ovaj: U prvom dijelu stari hrvatski koral iz srednjeg vijeka: »Szerce moje tebi dajem, svi jednoglasno, zatim 4-gl. mješ. harmonizirani hrvatski korali po Tacliku: »O da mogu«; po Duganu »Uskrsnu Isus doista«; muški zbor od Rikara: »Iz nebeskih dvora«; Nevenka Ponjan solo »Budi Majko milostiva. Drugi dio bio je latinski: koralni Salve Regina; zatim 4-gl. Frey: »Bone Jesu«; od Hallera: »Tu es Petrus« uz pratnju trubalja. G. kapelan otpjevao je od Muhvića: »Zdravo Marijo«.

Što da rečemo o tom zboru koji je uzorno funkcionirao. Mali soprani i alti zvonili su čas nježno, čas prodirno ali uvijek ugodno kao srebrena zvonca, bez onih tremola i nesnosnog huškanja koje se obično čuje kod ženskih glasova. Muški glasovi pokazali su puninu i svježinu zdravih momačkih grla, ali se nije ni u jednom momentu pokazala grubost. Dinamika i vokalizacija bila je vrlo dobra. Premda su ti seoski mali i mladi pjevači bili podučavani u principe pjevanja, ipak moramo čestitati preč. gosp. zborovođi, koji je iz takovog materijala taj zbor doveo do gotovo umjetničke visine.

Na orguljama izveo je točke 1. L. F. C a s a m o r a t a: Preludio; 7. H a y d n: Dona nobis; 12. G. E t t: Antica marcia di Turenne g. N i k o l a T o t h, sreski škol. nadzornik i glazbenik i kompozitor iz Velike Gorice svojom poznatom rutinom i dubokim shvaćanjem.

Ivan Poslou, orguljaš.

Hvar, dne 1. juna 1933.

Izvađanje hrvatske mise. Prošlih je dana i to upravo dne 7. prošl. mj. bila ovdje prva sv. pričest djece. Pristupilo je k sv. pričeesti preko 80 što dječaka što djevojčica. Svečanost je obavljena sjajno i dirljivo. Između ostalih ukrasa svečanosti isticala se je novošću i dojmom hrvatska pjevana misa, o kojoj dolikuje dvije riječi u javnosti reći putem muzičkoga glasila, dične »Sv. Cecilije«.

Riječi rečene mise je spjevao preuzv. nadbiskup dr. I v a n E v. Š a r i ć, a uglazbio ih Mons. S t j e p a n p l. H a d r o v i ć. Ima toliko pjesama koliko je glavnih točaka sv. mise. Svaka je pak pjesma na svoj način komponirana.

U Hvaru je ovo prviput, što je te kompozicije izvađao u stolnoj crkvi u 2 glasa dječiji zbor od nekih 40 što dječaka što djevojčica uz pratnju kapelnika g. C o l i ć a, a pod dirigiranjem g. A n t u n a P o s i n k o v i ć a, nastavnika građanske škole, koji je i sastavio i izučio rečeni zbor mladeži.

Prednosti su ovih kompozicija, što sačinjavaju jednu cjelinu te su jednostavne, lagane, lijepe i melodične. Imaju i tu osobitost, da su nekako na narodnu nastrojene, pa ti se čini, da si nešto slično negdje čuo, što ti je s dušom sliveno. Sva ova svojstva koliko kompozicije toliko njihove podloge: pjesme, ne samo što ugodnošću i shvatljivošću privlače svačije uho, a pobožnošću diraju svačije srce, nego i mladež vabe i osvajaju na veselo učenje i izvađanje. Radi nutarnje pak veze, što se naime jedan dio na drugi kao nadodava i radi zgodna razmaka glasova, udešena uprav za opseg dječjih grla, izvađanje postaje lako i ugodno bez naprezanja u visinu ili u nizinu.

Na publiku pak djeluje sve upravo dirljivo, sugestivno, kô da joj je iz srca izvađeno i opet srce osvaja. Osobito se sviđa »Gospode pomiluj«, »Slava«, »Prikazanje« i »Svet«.

Ove kompozicije zasluživalo bi propagirati i popularizirati ne samo u gradovima, gdje imade pomoćnih sredstava za pratnju, nego i u selima, gdje su ta sredstva oskudna. Lijepo izvađane mogle bi nadomjestiti Haydnove, već dobro, gdjegdje odveć dobro poznate, pa zato baš navadne. Moglo bi se zato preko praznika obdržavati u raznim središtima tečajeve za okolišna miesta. U tu svrhu dobro bi bilo iz raznih mjesta, gdje orguljaša nema, skupiti nekoliko djece i naučiti ih rečene kompozicije, pa eto ti onda i u selima gotove mise.

Neka pokušaju gg. župnici i učitelji, ne će se pokajati. Za sva pitanja o stvari neka se obrate na presvij. Mons. Stjepana pl. Hadrovića u Sarajevu.

D. I. D.

Zagreb, dne 1. juna 1933.

U župskoj crkvi sv. Blaža još uvijek ustrajno i požrtvovno radi gdja I r e n a P a j a s. Nakon višegodišnjeg strpljivog rada uspjelo joj je da složi stalan ženski zbor od 30 lica, koji pjeva na nedjelje i blagdane kod svečane službe Božje u 10 sati. Na programu su skladbe P a l e s t r i n e, M i t t e r e r a, E b n e r a, H a l l e r a i drugih kao i crkvene pjesme naših cecilijanskih skladatelja. Prigodom svibanjskih pobožnosti pjevale su sopranistica gdjica F r a n k l, altistica gdjica V o m a č k a, g. M a r i j a n Š i m u n i ć svirao je čelo, a g. Š u l e k orgulje. Njihov rad su mnogobrojni vjernici, koji sve više pohadjaju tu lijepu crkvu pratili s velikim zanimanjem i priznanjem.

Ladislav Pleteš.

Šestine, dne 15. juna 1933.

Crkveni pjevački zbor djevojačkog društva Srca Isusova, o čijoj prvoj godini rada izvijestila je »Sv. Cecilija« pred godinu dana, održao se i radio je i kroz drugu godinu svoga opstanka i ako uz stanovite poteškoće. Zbor je nastupao na sve glavne opće crkvene i mjesne svetkovine kroz godinu, prigodom pogreba svoje članice Ane Va-

lenčak, na Dušni dan i na svečanosti posvete svog društvenog barjaka 18. II. o. g. Broj pjevačica doduše snizio se (glavni uzrok udaja!) od 45 na 30, ali marljivošću preostalih i nekojih novih te požrtvovnošću zborovodje g. Jurja Salaja, škol. upravitelja, repertoaru, kojim zbor vlada od prije, dodale se ove pjesme: Kreutzer: Gospodinov je dan; Starè-Lucić: Vjerujem i Blagoslovljen; A. Stöckl: Tantum ergo (u hrv. prijevodu); Karl Seyler: Ave Maria; Dugan: Marijo svibnja; Zdravo Kraljice u puč. napjevu iz Gornjeg Primorja; Lauret. litanije dvoglasno, dva napjeva. S pjevanjem spajao je g. zborovodja pouku o notama, dinamici i sl.

Zagreb, dne 1. VII. 1933.

Iz župske crkve sv. Ivana. Već dulje vremena nije se u ovom glasilu ništa čulo o ovoj malenoj župskoj crkvi, pa se činilo, da je ovdje zamro i Cecilijanski pokret, koji se počeo tako lijepo razvijati. No nije bilo tome tako. Sasma povučeno i u tišini marljivo se radilo, te se uz postojeći ženski zbor, koji opstoji već devet godina, osnovao prije 8 mjeseci i muški zbor koji se ozbiljno primio rada, te je doskora nastupio kod svečanih misa i blagoslova bilo samostalno, bilo kao mješoviti zbor. Spomenut ću samo neke važnije skladbe, koje su izvedene. Mise za muški zbor: od Kukle, Krnica, Novaka, Honze i Foerstera, te Pokasova misa za mješoviti zbor. Na Uskrs pjevana je latinska misa od Perosia, te razne prigodne pjesme. Prigodom svibanjskih pobožnosti izvodila su se litanije za ženski zbor od Taclika, Lujze Kozinovićke, Kolba, Kumpfa, Hegedića i Anđela, te za mješoviti zbor od Kolba. Od Marijanskih pjesama izvodilo se: Fr. Dugan: »Salva Regina«, Gounod: »Ave Maria«, Vilko Novak: »Molitva nebeskoj majci« i Iv. pl. Zajc: »Ave maris stella« (sopran solo gđica Ruža Vitez). Zatim: Ivan Muhvić: »Zdravo Marijo« i Stanko Premrl: »Prošnje« (g. Berlot, bariton solo); Ig. Hladnik: »Ave Maria« duet uz pratnju orgulja i violine gg. dr. Mikuličić (bas) i dr. Gašparac (tenor); Antun Nedvěd: »Zdravo Marijo« g. Ivo Gorenšek i g. ing. Jamnický, baritoni; F. Mendelssohn: arija iz »Obadjakova« (g. dr. Gašparac, tenor solo); Řihovsky: »Ave Maria« (g. Đuranec, tenor solo); Dr. Antun Schwab: »Zdravo Marijo, mješoviti zbor sa tenor solom (g. dr. Gašparac); Iv. pl. Zajc: »Ave Maria« op. 934. (g. Berlot, bariton solo); Griesbacher: »O Majko Djevo Marijo«, dvoglasni muški zbor, zatim ženski zbor, te kao duet g. Hochnyetz (tenor) i g. ing. Jamnický (bariton). Uz to je češće nastupio i g. dr. Mikuličić (bas solo). Osim ovoga izvele se i mnoge druge Marijanske pjesme (i to ili ženski zbor ili muški, ili opet mješoviti zbor) od Dugana, Lučića, Novaka, Sattnera, Hladnika, Premrla i drugih. Da se mogao svladati toliki glazbeni materijal, zasluga je mladog i vrlo talentiranog orguljaša g. Franje Luževića, đaka visoke muzičke škole, koji nije žalio truda, da digne taj zbor na zamjernu visinu. Uza sav taj golemi rad, dospio je muški zbor, koji je porasao na 24 osobe, da se pripremi još i za duhovni koncerat, koji se održao u srijedu dne 28. VI., u 7 sati u večer, pod pokroviteljstvom preč. g. dr. Petra Trbuhe, župnika. Program koncerta bio je ovaj: 1. M. E. Bossi: Toccata di Concerto (orgulje); 2. L. Perosi: Missa »In honorem beati Caroli« (muški zbor uz pratnju orgulja); 3. a) Max Reger: Arija, b) Padre Martini-Kreisler: Andantino (violina, Robert Dorfer); 4. M. Matija Ivšić: a) O da mogu, b) Divnoj dakle tajni (muški zbor uz pratnju orgulja); 5. F. Mendelssohn: Arija Obadjahova iz »Elias-a« (tenor solo: Dr. Ivo Gašparac); 6. F. Mendelssohn: Molitva iz »Paulus-a« (bas solo: Dr. Juraj Mikuličić); 7. Rikard Wagner: Molitva Elisabete iz »Tannhäusera« (sopran solo: Ljudmila Kren); 8. I. P. Palestrina: »Surrexit pastor bonus«; 9. M. Matija Ivšić: a) »Pravednik cvasti će kao paoma«, b) »Ti si Petar« (muški zbor a cappella); 10. Matija Tomc: Preludio festivo (orgulje). — Koncerat je sa glazbenog gledišta potpuno uspio, te su sve točke programa bile izvedene precizno i točno. Da je ovaj koncerat tako uspio, zasluga je veleč. g. Matije Ivšića, koji je uložio mnogo truda, da taj program uvježba, te je i sam dirigirao, dok je na orguljsku pratnju preuzeo g. Franjo Luževič.

Božidar Kašner.

Samobor, dne 3. srpnja 1933.

Koncerat H. G. D. »Zvono« iz Zagreba. U nedjelju 2. VII. p. g. priredilo je H. G. D. »Zvono« u dvorani restauracije »Lavica« veoma uspjeli koncerat s ovim programom:

D. Hruza: Svečana koračnica; D. Hruza: »Hrv. napjevi, karišik (tamb. zbor); V. Lisinski: »Putnik« i »Prelja«; Z. Špoljar: »Cvala jesi roža« (gradišć.) pjev. zbor; Kolb: »Za dom!«; R. Šimunaci: »Venček slovenskih narodnih pjesama«, tamb. zbor; Z. Špoljar: »Oranje« i »Pet kumi«; J. Vrhovski: »Dorica pleše«, pjev. zbor; Zajc-Petrović: »Izvadak iz opere »Zrinjski« (potpouri); Zajc-Mutak: »Zrinjsko-Frankopanka«, tamb. zbor; Z. Grgošević: »Soldačka« i »Težačka«; R. Matz: »Epitaf bez trofeja«, pjev. zbor. Sve točke bogatog programa izvedene su na opće zadovoljstvo slušača. Pjevački zbor posjeduje izvrstan glasovni materijal, potpunoma izjednačen, intonacija čista, vokalizacija, predavanje kao i prelazi iz forte u pianissimo i obrnuto bilo je na svom mjestu. Zborom je ravnao naš mladi muzičar g. Ivan Brkanović, kojega ide zasluga, da je pjevački zbor dotjerao na ovu visinu.

Pored pjevačkog zbora predstavio se i tamburaški zbor »Zvona«, kojega smo imali prilike već više puta čuti na Zagreb. Radiostanici. Sve točke programa izvedene su veoma precizno, da s pravom možemo reći, majstorski. Još nije naš ubavi Samobor imao prilike slušati ovako vrstan tamb. zbor kao što je »Zvono«, a za ovu vrsnoću i precizno izvađanje ide u prvom redu zasluga agilnog i dugogodišnjeg dirigenta tamburaškog zbora g. Josipa Augustina, koji je zbor digao na ovu visinu, te možemo s pravom reći da spada među prve tamburaške zborove u našoj državi.

Zborovi bili su od razdragane publike iza svake točke burno pozdravljeni sa svojim dirigentima, a posebice tamburaški zbor kod izvedbe karišika D. Hruza: Hrvatski napjevi.

Nadamo se, da će nas ovo naše H. G. D. »Zvono« počastiti još koji put svojim gostovanjem, da i u našem mjestu dade mlađim ljudima primjer, što je sve moguće učiniti sa malo dobre volje i ustrajnim i požrtvovnim radom.

Učesnik.

Glazbena literatura.

Zbirka crkvenih pjesama za limenu glazbu. Prva »Zbirka crkvenih pjesama«, što sam je izdao za limenu glazbu potpuno je raspačana.

Naumio sam izdati II. svezak, koji će sadržavati sasvim nove pjesme za sve crkvene svetkovine u godini, a povrh toga još i Hrvatsku misu od Fr. pl. Lučića. Izdanje bit će u 22 sveska za potpunu vojnu glazbu, a izvedba bit će moguća već sa kvartetom: I. i II. krilni rog, baskrilni rog i jedan bas. — Cijena u pretplati bit će 110 Din, a u kasnijoj prodaji 150 Din. Poštarina je uračunana. — Djelo će se razašiljati pouzećem ili uz naprijed poslani novac. Narudžbe i novac molim slati na naslov mog opunomoćenika g. Ivana Stumbergera, Sv. Duh br. 32 I. kat desno, Zagreb. — Viši vojni kapelnik: Ivo Muhvić.

Zdrava Marija — Marijine pesmi za mešani zbor, uredil Vinko Vodopivec. Izdala in založila Goriška Mohorjeva družba. — Pjesmarica sadržaje 112 Marijanskih popjevaka, a dijeli se na tri dijela. Prvi dio donosi razne marijanske popijevke (87), drugi dio majniške (za mjesec maj, 16 pjesama), treći dio sadržaje 9 marijanskih skladbi za posebne prilike. — U zbirci je sarađivalo 19 poznatih slov. crkv. kompozitora i to Vodopivec (sa 18 pjesama), Tomc (11), Komel (9), Laharnar (8), Mav (8), Železnik (7), Sattner (7), Kimovec (6), Premrl (5), Klemenčić (5), Grum (4), Ocvirk (4), Hochreiter (4), Sočenko (4), Doktorić (3), Jobst (3), Sček (2), Križman (2) i Dolinar (2). Tu zbirku ne mogu osobito pohvaliti. Nekoje melodije su više svjetovnog kroja sa njemačkom natruhom, a nekoje mjestimice prelaze u skrajnju banalnost (kao na pr. popijevka br. 8). — Harmonički sadržaj ne pruža mnogo interesantnosti. Pojedine dionice su pretežno dobro razvite, no vođenje u dvostrukim tercama, (što je već mnogima postala manira), je veoma jeftino i te se ne može preporučiti. — Dobrom koncepcijom i ozbiljnim tonom odlikuju se popijevke: Ko sveto jutro od Mava; Lilija prekrasna od Železnika; Najmodrejša med ženami od Premrla; Prelepe cvetke trgamo od Železnika; Srce jaz ljubim presladko od Gruma; Ti o Marija, si čista kot sneg od Tomca; Spevi najlepši done po dobravi od Sattnera; Marijin križev pot II, III, IV od Tomca. — Sve popijevke su pisane u lakom homofonom stilu. pa će ih moći lako izvoditi i manji crkveni zborovi, pa i oni, koji nisu još postigli veći stepen korske tehnike. — Pjesmarica se nabavlja kod Sodalizio di S. Ermacora, Gorizia, Via Orzoni 38 uz cijenu 20 Lira.

Franjo Lučić.

F. Vittadini: Missa jucunda, za 3 muška glasa i orgulje izd. Carrara-Bergamo. Cijena L. 18, a dionice L. 2. F. Vittadini je u Italiji veoma poznat kao kazališni skladatelj. Postigao je velikih uspjeha osobito u milanskom kazalištu »Scala«. No skladao je više lijepih stvari i za crkvu. Ova misa, može se smatrati najboljom njegovom crkvenom kompozicijom. Nije strogo tematski obrađena, tj. nema glavnog motiva, koji bi služio kao kostur cijeloj kompoziciji, nego svaki dio mise obrađen je neovisno od ostalih, ali tako da svi zajedno daju jednu ukusnu cjelinu.

Veliku ulogu ima orguljska pratnja, koja je za svirača dosta lagana, ali prilično neovisna od glasova. Autor je na ovaj način popunio prazninu koju svaka troglasna skladba, kao redukcija četveroglasne, nužno ima.

Iako je misa u svom izražaju liturgijski ispravna, ipak se vidi, da ju je pisao majstor, koji najviše barata sa kazališnim stilom. Za spojiti ove dvije stvari hoće se talenat, a Vittadini ga ima. Cijela kompozicija ugodno djeluje, a neka mjesta, kao: »Et incarnatus«, »Et resurrexit« etc. vanredno su lijepa.

Izdavač Carrara može biti ponosan s ovim izdanjem, a svi oni zborovi, koji žele lijepu modernu misu, ne preveć tešku za izvedbu, neka naruče ovu uistinu ugodnu (jucunda) misu.

Dr. I. Glibotić.

O. Antonin Zaninović O. P.: »Prophetia cum versibus ili Epistola farcita za prvu misu na Božić iz dvaju trogirskih rukopisa.« — Naš odlični saradnik napisao je za »Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku« (sv. I. str. 365.—375.) vrlo zanimljivu raspravicu pod gornjim naslovom, koja je i posebno otisnuta. Uz dva beneventanom pisana evangjelistara, što se čuvaju u riznici zborne crkve sv. Ivana u Trogiru, nalazi se ondje i vrlo dragocjen lekcijonar, pisan na pergameni. Vrlo su zanimljiva četiri odlomka iz proroka Izaije. Ta četiri čitanja ili proročanstva nalaze se ispred poslanice za badnji dan te onih triju za Božić. Poimence je vrijedno spomena drugo, ono za prvu misu na Božić, a to ne samo zato što je poviše teksta zapisan i napjev, kojega drugi odlomci nemaju, nego i zato, što je sam Izaijin tekst mnogo proširen, parafraziran drugim riječima, pa spada u onu srednjevjekovnu književnu vrstu, koja je u liturgičkoj znanosti poznata pod imenom »tropa«. Tom odlomku posvetio je o. Zaninović mnogo mara te ga svestrano proučio i protumačio.

U IX. vijeku, kada je vjerski život osobito bujno cvao, nisu se više zadovoljavali sa službenim liturgičnim tekstovima, već su ih, vjerojatno pod utjecajem bizantske liturgije, stali proširivati dodavajući službenom tekstu nove tekstove kao umetke, uvode i zaključke. Začetnik ovog proširivanja liturgičnih tekstova bio je, kako se drži, Tutilo, član benediktinskog samostana u St. Gallenu, koji je umro oko god. 915. Tako parafrazirane tekstove nazivali su tropima, a knjige, koje su ih sadržavale, troparijima. Najkasnije su nastale tropirane poslanice (epistolae). Nekoje su bile tropirane u prozi, a nekoje ritmijski sa srokovima ili samo s asonancama na kraju stihova. Zovu ih jednostavno: »epistola« s dodatkom katkada »cum versibus«, katkada: »Versus super epistolam« ili »epistola farcita«.

Najstarija i najraširenija od svih tropiranih poslanica jest ona od prve božićne mise. U našim starim liturgičnim knjigama je mnogo raznih tropa; ima ih dapače i s hrvatskim tekstom, no ovo je po znanju piščevom jedini primjer tropirane poslanice u našim stranama. Iza toga navodi pisac sam tekst zajedno s uvodom, koji sastoji od 8 kitica. Tekst priopćio je iz lekcionara. Isti se tekst sa neznatnom razlikom nalazi i u misalu trogirske crkve iz god. 1394. Pisac govori onda

podrobno o tekstu kao i u napjevu. U lekcionaru, u kojem je to jedini napjev, zabilježen je napjev sa neumama, dok je u misalu zabilježen četverouglastim kajdama na četiri crte. Vrlo dobro načinio je pisac što je prepisao napjev modernim kajdama i pridodao vrlo dobre fotografičke snimke jednog i drugog rukopisa.

Velikim znanjem i savjesno napisana raspravica zanimat će svakog, tko se s tim stvarima bavi i zahvalni smo piscu, što nas je upoznao opet s jednom liturgičnom zanimivošću iz naše starine.

Dr. Božidar Širola: »Etnografski zapisi s otoka Raba«. (Zagreb. Nadbisk. Tiskara. 1931.) O toj knjizi donosi uvaženi češki stručnjak Ludvik Kuba u »Tempu« 1932. br. 10. ovaj svoj sud: »Ovaj izvadak iz XXVIII. knjige »Zbornika za narodni život i običaje«, što ga izdaje Jugoslavenska Akademija, pruža općenitu narodopisnu sliku mjesta na otoku Rabu. Gotovo polovica sadržaja posvećena je tamošnjoj pučkoj glazbi: pjevanju i plesu. Ova gradja bila je zapravo glavna svrha autora, koji vrijedi danas u Hrvatskoj kao prvi gajitelj glazbenog narodopisa. Usto Širola spada među prve tamošnje skladatelje, i to s programom one modernosti, koja se doduše ne strani od novih zapadnih formi, ali sadržaj traži kod kuće. Na Rabu samom živi još starodavno pjevanje, puk se zadovoljava tetrakordom. Tu se pjevaju dvopjevi, kojima se terce pomiču rado kromatički po stupnjevima poltonova. Širola nije zaboravio svratiti pozornost na crkveno pjevanje, vrlo značajno. To je sve napredak glazbene pučke kulture, koja na sjeveru počima u Istri, pa preko kvarnerskih otoka dolazi u nutarnju Dalmaciju. I tu su prototip dude s priprostom dvostrukom frulom, tip, koji odavde putuje do sredine Balkana, te preko Bugarske do Crnoga mora. Ovdje se također javlja lira sa tri strune, koja preko otoka, Dubrovačkog kraja i Albanije isto prodire na Balkan i u Bugarsku, a zove se »gadalka« (guslice). Fotografije i slike upotpunjuju radnju, da potpuno postigne svrhu, koju je imao zagrebački etnografski muzej šaljući Dra Širolu na ovo naučno putovanje. Korist muzeja upotpunjena je fonografskim snimkama.«

»The White List of the Society of St. Gregory of America« Box 312, Times Square St. New-York City (N. J.) — Cijena $ 0.75. Tu je knjigu izdalo društvo sv. Grgura Udruženih država Sjev. Amerike, koje ima sjedište u 1705 Rittenhouse Squ. Philadelphia Pa.

Knjiga ima 58 str. ovećeg formata. Kao uvod otštampane su sve naredbe crkvene u pogledu crkvenog pjevanja, počevši od konstitucije Pape Ivana XXII. (1316.—1334.) »Docta sanctorum Patrum« pa do »Motu Proprio« i »Divini cultus«. Tekst je svih tih papinskih naredaba, kojih ima do 21, tačno donesen. Zatim slijedi popis svih crkvenih muzikalija izdanih u Americi, te od svih evropskih izdavača (isključivši slavenske). Tu su navedene kompozicije odobrene od crkve ili koje se prema crkvenim propisima mogu izvađati u crkvi. Kompozicije su razdijeljene po rubrikama: Mise za žive na 1, 2, 3, 4 ili više glasova. Mise za mrtve — Vesperae i Completorium — antifone, responsorija, ofertorija i moteti — himne i zbirke pjesama — glazba za orgulje — bibliografija — vježbanje glasa — himnologija itd.

Slijedi zatim »crni popis« muzike koja nije dopuštena u crkvi. Evo nekoliko imena auktora, koji su se i kod nas izvađali po nekojim crkvama, a možda se i još izvađaju: Bordese. Capocci, Coucone, Corini, Kalliwoda, Mercadante, Zingarelli, nekoje mise od Ch. Gounoda, crkvene kompozicije bečkih klasika itd. Kod dozvoljenih kompozicija naznačen je i stepen teškoće izvedbe, kao i ime nakladnika.

Slijedi popis cecilijanskih časopisa engleskih (i amerikanskih), talijanskih, francuskih, njemačkih, belgijskih, španjolskih i čeških.

Napokon slijedi točan popis sa tačnim adresama 120 raznih nakladnika svih citiranih kompozicija. U pogledu tumačenja izraza »dozvoljene« ili »nedozvoljene« kompozicije izdavač se ograđuje, da se ne pača u nutarnju tehničku vrijednost djela, nego da se osvrće isključivo na njihovu »liturgičnost«. Ne treba ni spomenuti, koliko je za crkvene zborove vrijedna ova knjiga, samo grehota, da nema slavenskih auktora. Tu su samo dvojica, trojica poljskih auktora, koji su štampali svoja djela u Americi.

Kad bi Bog dao, te bi se neko u nas odvažio, da izda sličnu knjigu slavenskih auktora.

A. G.

Krehl-Hernried: Allgemeine Musiklehre. To novo izdanje Göschenove zbirke (br. 220.) u nakladi Walter de Gruyter et Co preradio je temeljito (III. izdanje, 1933) prof. muzičke teorije i kompozicije na drž. akademiji za crkvenu i školsku muziku u Berlinu, te radom savremeno zadovoljio znanstvenim i praktičnim težnjama koje je na nj stavljao posao. Na početku kod razdiobe gradje ne ograničuje se samo na čistu muziku nego pribraja i ostale znanosti (fiziku, psihologiju, estetiku, pedagogiju i dr.); koje su u dodiru s glazbom. Poglavlje I. »Notenbild« iznosi na originalan uspjeli način jasnu sliku tog ponajtežeg odlomka. Uz I. poglavlje osobito zadovoljava III.: »Čista, pitagorejska i temperirana ugodba«, IV.: »Intervali« te V.: »Tonovski način i ljestvica«. Tu su orisani pojmovi u historijskom razvoju. Naći ćemo tu u kratkoj oznaci ljestvice: anhemitonsko pentatonsku, diatonsku, kromatsku, te ljestvicu sa cijelim tonovima, bitonalitet, politonalitet, atonalitet, 12-tonski sistem, sisteme cijelog, pol, trećinu (Arapi) i četvrtinu tona i t. d., te moderna sazvučna nastojanja: kvartni sazvuci i t. d. Pogl. VII. harmonske oznake: generalbas, kontrapunkt, oblikoslovlje, IX. vokalna i instrumentalne muzike.

To uspjelo djelce naručuje se kod: Verlag W. de Gruyter et Co, Berlin 10, Genthinerstr. 38, uz cijenu u platno vezano 1.62 RM.

Pregled štampe o glazbi.

U »**Svetosavlju**«, organu studenata pravoslavnog bogoslovskog fakulteta u Beogradu (1933. str. 55.) napisao je Kosta P. Manojlović članak pod naslovom: »Za novi muzički život u srpskoj pravoslavnoj crkvi«. Pisac ističe, da muzičko vaspitanje u bogoslovijama nije bilo zasnovano na širim osnovama, pa da svršeni bogoslovi nisu iz bogoslovija iznosili dovoljnu muzičku spremu, da bi u narodu mogli širiti muzičku kulturu. Naglasuje, da je muzika u crkvi kako u zapadnoj tako u istočnoj pravoslavnoj imala uvijek zaštitnika. Veliki broj muzičkih djela inspirisan je religijskim osjećanjem. Ali dok je zapadna crkva primila pozitivne rezultate i iskoristila u svoje svrhe novo notno pismo, pravoslavna je crkva ostala pri neumama, a mnoge su se stare muzičke karakteristike izgubile zato što nisu bile zapisivane ni neumama, već su se predavale najviše usmenim predanjem. I dok je zapadna crkva njegovala harmonsko zajedničko pjevanje, u istočno pravoslavnoj crkvi melodija je bila glavno. Uz to je postojala u zapadnoj crkvi instrumentalna pratnja, a uvedene su i orgulje, koje su zapravo došle s istoka. U zapadnoj se crkvi sačuvala djela najranijih crkvenih kompozitora, dok to nije slučaj uvijek sa crkvenim melodijama pravoslavne crkve, koje su u svakom narodu prošle kroz nacionalnu muzičku prizmu, modificirale se i često se, kod izvjesnih naroda gubile, da bi podlegle muzičkom utjecaju i melodijama drugih naroda. Pisac predlaže, da bi se pučke svjetovne i crkvene melodije sakupljale i bilježile. To bi mogli najbolje svećenici, koji žive medju narodom, no zato trebali bi da imaju potrebno muzičko znanje. Trebalo bi zato utemeljiti crkvenu muzičku školu, iz koje bi izlazila muzički spremna lica, koja bi u narodu aktivno radila, dala crkvenom bogosluženju veći značaj i doprinijela bržem razvoju naše muzičke kulture uopće. Kad se muzička nastava praktično sprovede u bogoslovijama, muzički će život u narodu dobiti jači i brži polet. Pjevačka društva dobiti će spremne zborovodje iz redova svećeničkih, što će podići njihov ugled u narodu. Osim toga će narodne melodije i običaji dobiti u svećenicima predane skupljače, koji će bilježiti narodno blago, koje sve više propada i slati ga etnografskom muzeju. Tako će svećenici, odnosno crkva, još jednom odigrati vidnu ulogu u našem duhovnom i kulturno-umjetničkom životu.

Dobro napominje pisac, da će utemeljenjem crkvene muzičke škole, na kojoj rade već mjerodavni faktori i za koju je izradjen već i nastavni plan, crkve dobiti muzikalne djakone, crkvene škole, stručne učitelje muzike i pjevanja, a pjevačka društva zborovodje.

Pisac se raduje, što su djaci bogoslovskog fakulteta u Beogradu, odlučili, da će u svom listu: »Svetosavlje« pokloniti i muzici punu pažnju i stavlja im na srce, da rade u pravcu gore izloženih ideja i da budu pobornici za muzičku kulturu svog naroda.

Život W. Richarda Wagnera. U 3. ovogodišnjem broju (str. 122.—131.) smotre: »Život« napisao je Musicus prigodom 50. godišnjice Wagnerove smrti vrlo zanimljive podatke iz njegova života.

Razne vijesti.

Akademija glazb. društva »Vijenca«. Dne 10. juna o. g. svečano su bogoslovi proslavili imendan Preuzvišenoga nadbiskupa. Na akademiju došlo je uz samoga svečara mnogo odličnika. Među prvima pohodio nas je urednik »Sv. Cecilije«, kanonik g. Barlè, koji se izrazio o proslavi vrlo laskavo. Jedino, što mu je kao velikom i oduševljenom cecilijancu činilo malu disonancu, bile su tamburice. Od ostalih gostiju spominjemo presv. gospodu Radičevića, Knežića, Bakšića i Slamića, koji su zauzeli u dvorani »Vijenca« prva mjesta do Preuzvišenoga.

Program se odvijao ovako: Bozzotti: Oprosti mi Majko moja — molitva za dva brača uz pratnju tamburaškog zbora. Dirigent kao i svaki tamburaš dali su si mnogo truda, da što bolje izvedu ovu lijepu molitvu. Uspjeh nije izostao. Dragome natpastiru. Biranim, elegantno pjesničkim riječima čestitao je Preuzvišenomu imendan č. g. Paljug. Ferjančič: Pozdrav — muški zbor. Dirigira č. g. Ščurić. Mladi dirigent je sigurno vladao čitavim zborom i ako je prvi puta nastupio u »Vijencu« kao dirigent. Fr. von Blon Meditacija — izvodi orkestar. Ova meditacija našla je u članovima orkestra dobre interpretatore. Mekanim i dubokim, nježnim i proživljenim piano razdragali su svirači sve prisutne. O. I. Zrinski: Sv. Antunu. Poznatom rutinom krasnoslovio je snažnu tu pjesmu g. Branko Birt. F. Šidak: Ave Maria, tenor solo g. Hrubiany, violine Halbedl i Resl, klavir autor g. Šidak. Ova canzona izvodila se i u crkvi oo. Isusovaca za vrijeme svibanjskih pobožnosti. Jednako dobro i tamo kao i na akademiji. G. Hrubiany je bez sumnje jedan od najboljih Vijenčevih pjevača. I. pl. Zajc: Rod Natpastiru, za muški zbor, klavir i harmonij. »Vijenac« nas je opetovano uvjerio, da posjeduje vanredne pjevače, i da svaku stvar svladava najvećom lakoćom. Odlike pjevača: pjevaju praćućeno, nenametljivo i savršeno disciplinirano. Posebni doživljaj bila je zadnja točka, koju je izveo orkestar. Mozartova: Serenada, Romanca, Menuetto i Rondo. Teško je prosuditi koji je dio bio bolje izveden. Za vrijeme izvođenja čulo se mnogo spontanih uzvika: divno svira taj orkestar. Iza izvedbe mogli smo konstatirati, da imademo doista vrlo dobar orkestar, koji biva od dana u dan bolji. Naš se Preuzvišeni zahvalio na uspjeloj akademiji i podijelio prisutnima svoj blagoslov.

»Slomškovo prosvjetno društvo« u Zagrebu priredilo je dne 30. IV. 1933. crkveni koncert, kod kojega je sudjelovao mladi pjevački zbor sv. Roka. To je već druga priredba napomenutog

društva, koje pokazuje vrlo mnogo volje i marljivosti. Prije Božića prošle godine priredilo je u župskoj crkvi sv. Petra koncert, na kojem je izvodilo slovenske božićne pjesme, a ovaj put u crkvi sv. Katarine te je u oči svibanjskih pobožnosti pokazalo slov. marijanske popijevke. Prostrana crkva je bila dupkom puna, a napunili su je ne samo mnogobrojni Slovenci, koji žive u Zagrebu, već i mnogi Hrvati. Vanjski uspjeh bio je vanredan i slušateljstvo razdragano i zadovoljno, osobito kad je na završetku kod pjevanih litanija mogao i puk sudjelovati. No za buduće preporučili bi ambicijoznom zboru, da pristupi i k izvedbi kojeg većeg djela, pa da pokaže svoje sposobnosti i u kojoj a cappella skladbi. Bilo bi poželjno, da se i sastavu programa posveti više pažnje, jer nije opravdano, da se na istom koncertu, pa bio on posvećen Majci Božjoj, pjeva četiriput: »Ave Maria«. Vrlo je lijepo, da su na koncertu sudjelovali i članovi zagrebačke opere: gdica Erika Druzović i gg. Mario Šimenc i Rudolf Bukšeg te time mnogo pripomogli uspjehu koncerta, kojim je ravnao g. Janez Gorenšek, dok je pratnju na orguljama preuzeo g. Franjo Luževič. Na programu su uz staru: »Hvaležnu peisem D. Marie« bile skladbe: Antona Nedvěda, A. Foerstera, P. H. Sattnera, Ig. Hladnika, dr. A. Švaba, Fr. Dugana, St. Premrla, dr. Fr. Kimovca, K. Odaka, V. Vodopivca i A. Mava, dakle bili su zastupani gotovo svi znatniji slovenski crkveni skladatelji, pa je i s te strane dobro, da su Hrvati upoznali slovensku crkvenu pjesmu, koja se mnogo razlikuje od hrvatske.

Ćirilo Metodov kor iz Zagreba priredio je dne 10. i 11. VI. koncerat u Čakovcu i u Varaždinu.

Hrv. pjev. društvo »Tomislav« u Varaždinu priredilo je dne 16. VI. vrlo zanimljiv duhovni koncert s ovim biranim programom: Cl. Cas-ciolini: »Veni, Creator Spiritus«, F. Anerio: »Sanctus«, Orl. di Lasso: »Iubilate Deo«, J. Gallus: »Ecce, quomodo moritur«, L. Marenzio: »In festo nativitatis«, M. Gomołka: »Uslysz me prošby, Bože« i D. Bortnjanski: »Otče naš«. Društvo »Tomislav« postiglo je veliki umjetnički niveau, što je zasluga njezinog artističkog vodje dr. Ernesta Krajanskoga. Koncert je vrlo uspio.

Čedomil Dugan, mladi naš umjetnik na orguljama sudjelovao je na duhovnom koncertu, što ga je priredio dne 12. VI. o. g. u prvostolnoj crkvi u Zagrebu ambicizioni oratorijski zbor sv. Marka u korist društva za spasavanje. Program bio je vrlo pomno sastavljen i odlično izveden. Čuli smo: »Missu quarti toni« od Victorie (1540—1617), Zellnerove (1794—1875.) još uvijek lijepe tjelovske motete te impozantni Duganov: »Tebe Boga hvalimo«. Oratorijski zbor se pod dirigentom Mladenom Pozajićem sve ljepše razvija.

Mladi Čedomil Dugan je teški svoj program savršeno izveo. Na prvom je mjestu bio Frescobaldijev preludij i fuga, nježna Zipolieva: Canzona, Händelov preludij i fuga te Duganova star. kromatička fuga C-mol i zaključila je sve Duganova veličanstvena Toccata. O mladom Duganu piše »Jutarnji List« (14. VI. 1933. br. 7676) medju ostalim ovo:

»Čedomil Dugan istupio je u Zagrebu prvi put kao orguljaš u »većem stilu« g. 1925., kad mu je bilo 10 godina. On je tada priredio u katedrali koncert, te je svojim sposobnostima zadivio ne samo čitavo zagrebačko općinstvo, već i svu muzičku kritiku. Muzička nadarenost ovog dječaka pokazala se već zarana. Kao dijete od trinaest mjeseci pjevao je već nekoliko pučkih melodija, što ih je čuo od svoga oca, ali dakako bez riječi, jer još onda nije znao govoriti. S dvije godine počinje već tražiti prstićima po klaviru melodije, koje transponira nesvjesno, budući mu otac zadaje, da započne melodiju sad na ovom, a sad na onom tonu. Sa četiri godine svira već Čedomil sa svojim ocem troručno na klaviru, a s osam godina počinje učiti klavir u muzičkoj akademiji.

Nakon dvije godine zanima se za orgulje, te za šest mjeseci nauči toliko, da je već mogao priredjivati javne koncerte na orguljama. Koncert, što ga je priredio godine 1925. u Zagrebu imao je upravo senzacijonalno značenje. Nastup Čedomila Dugana nije pokazao samo njegove tehničke sposobnosti, već prvenstveno njegove jake i izrazite muzikalne karakteristike. Čedomil se istakao kao vrstan improvizator, kao odličan i prilagodljiv pratilac i muzičar, koji muzicira iz osjećaja. Nekoliko se godina manje slušalo o Čedomilu, ali se znalo, da marljivo uči i da se svojski pripravlja za svoj instrument. Jer se orgulje u punom smislu mogu nazvati »njegovim« instrumentom. Kao što imade tipično nadarenih ljudi za violinu ili klavir, tako je Čedomil Dugan izričiti talent za orgulje. A to je dokazao i njegov sinoćnji koncert, jer je i njegov sinoćnji nastup imao izvanredno visoko umjetničko značenje. Čedomil Dugan već danas vlada majstorski na manualima i pedalima, a registraciju svladava lakoćom i sigurnošću, koja iznenadjuje. U djelima Frescobaldija, Zipolija, Händela, i Dugana razvio je taj mladi orguljaš sposobnosti, koje u punom opsegu potvrdjuju, da je Čedomil Dugan neobičan talent i da ispunja sve nade, koje smo stavili u njega. On će biti danas sutra dostojan zamjenik i nasljednik svoga oca i možemo punim pravom očekivati, da će se razviti u našeg prvaka-orguljaša.«

U »Obzoru« osvrnuo se na koncert Lujo Šafranek-Kavić te napisao o Č. Duganu ovo:

»Osim zbora sudjelovao je mladi 18-godišnji orguljaš Čedomil Dugan, koji je već kao dijete pokazivao neobični muzikalni talenat. Zrelost i velika sprema, kojom je on izvodio teške kompozicije za orgulje, Preludio e fuga od Frescobaldia, Canzonu od Zipolia, Preludium et Fuga od Händela te poznata klasična djela svoga oca Franje Dugana st. Kromatičku fugu C-mol i Toccatu dokazuje, da Čedomil Dugan spada već danas medju naše najbolje orguljaše, jer on potpuno savladava kompliciran instrumenat, ima lijepu legato-svirku, a registrira vrlo pomno, ukusno, interesantno i karakteristično.«

Uspjela priredba krapinskih Križara. U subotu, 13. maja nastupila je diletantska sekcija križarskog bratstva i sestrinstva iz Krapine u svetojeronimskoj dvorani u Zagrebu u Onipovoj: »Dodi i idi za mnom«, te sa dva fragmenta Hofmannsthalovog »Jedermanna«. Bili smo radoznali, što li nam nose smjeli krapinski seljaci.

Iako smo se nadali, obzirom na novinske vijesti da za Petrovo spremaju Deželić-Širolin »Misterij Majke Božje Jeruzalemske« (Trški Vrh), ipak su nas zadovoljili i iznad najoptimističnijeg iščekivanja. Teška Onipova stvar tako je problematična nesamo za rutinirane diletante) (a Krapinčani su početnici!), nego i za profesionale, jer je od uzvišenog do smiješnog samo jedan korak, pak je i najneznatnija neopreznost ili pretjeranost kadra da umjesto suza proizvede smijeh i veselost i tako prebaci »komad«. Medjutim medju publikom bilo je suza, mnogo suza... i s time bilo bi sve rečeno, kad ne bismo morali pohvaliti svakog pojedinca: pravednog i dostojanstvenog Ananiju (brat I. Poslan), ekstatičnoga Jeftu (b. M. Radmio), farizeja i cincara Jonatu (b. V. Šmaguc), temperamentnog Rubena (b. S. Dolički), ponosnog Rimljanina Kvinta (b. I. Bobovečki), pa osobito efektno pastirče Izmaela (mali Boris Ban). — Hofmannsthalov »Jedermann« namjeri se na malenog majstora u Marku Radmilu. Taj jedini intelektualac (čujemo da g. Radmio stoji pred doktoratom) među seljačkom svojom braćom, kojima je iskreni brat i učitelj, izvanredan je glumački talenat. Brat Marko preveo je dva fragmenta »Jedermanna« (»Jedan od mnogih« — veoma sretan prijevod!), a igrao je, glavnog junaka i vrlo odlično režirao ovu drugu stvarcu. Dobri su bili i Smrt (b. V. Šmaguc naročito!) pa Drug (Bobovečki), Djela (sestra Š. Belec) i Vjera (s. S. Krleža). — Sve u svemu: mi smo nakon ove nadasve uspjele večeri krapinskih Križara i te kako nestrpljivi zbog skorašnjeg Deželić-Širolinog »Misterija«, koji je dobrano tvrđi orah od onoga što su nam Krapinčani u Zagrebu pokazali. — Zasluga za ovaj i ovakav krasan rad ide vlč. gosp. Mirka pl. Hranilovića, krap. župnika, koji je oko sebe okupio par stotina seljačke djece, mladića, muževa i staraca u pet-šest organizacija: nesamo okupio, nego i radi s njima čestito, žilavo i obilato. Želimo mu i u buduće svaki uspjeh! N. T.

Pjevački zbor »Mladost-Balkan« polazi na turneju u zemlje oko Sredozemnog mora. Poslije uspjelih turneja po Čehoslovačkoj, Poljskoj, Njemačkoj, Austriji i Grčkoj polazi taj zbor polovicom juna parobrodom »Kraljica Marija« na novu pjevačku turneju. Na samom parobrodu priredit će tri koncerta, kasnije još u Marseilli, Barceloni i Alžiru, a osim toga otpjevati će opijela na grobovima naših ratnika na Krfu i Bizerti. Sa zborom polazi na to putovanje i njegov artistički vodja Jakov Gotovac.

Gundulićeva pastirska igra »Dubravka« sa muzikom Jakova Gotovca izvodit će se dne 25. V. u 10 sati na večer pred starim kneževim dvorom u Dubrovniku u počast stranih gostiju književnika članova Pen-kluba iz čitavog svijeta. Režiju ove izvedbe vodi redatelj zagreb. drame Tito Strozzi, a osim članova zbora, orkestra i baleta zagrebačke opere i članova drame sudjelovati će i pjevači dubrovačkih pjevačkih društava i članovi dubrovačke filharmonije. Muzičkim dijelom »Dubravke« dirigirat će kompozitor Jakov Gotovac, čiju su muziku Dubravke izvodila na koncertu već god. 1928. dubrovačka pjev. društva i tamošnja filharmonija. Nema sumnje da će ta svečana izvedba »Dubravke« pod vedrim nekom biti vrlo zanimljiva i sigurno će i uspjeti.

Glazbena Matica u Dubrovniku priredila je dne 17. VI. o. g. pod ravnanjem Mra J. Vl. Vrutickoga na Lovrijencu vokalno instrumentalni koncert. Gradska muzička društva, udružena u Matici, nastupila su s ensemblom od 220 članova.

Društvo za promicanje glazbe u Virovitici proslavilo je dne 18. VI. o. g. vrlo svečanim načinom pedesetu godišnjicu svog opstanka. U 8 sati u jutro bila je svečana misa, kod koje je Cecilijanski zbor izveo Gruberovu misu za mješoviti zbor, orgulje (g. Borenić) i orkestar. U 10 sati bila je u dvorani Hrv. Doma svečana akademija koju je otvorio pozdravnim govorom zaslužni pretsjednik školski nadzornik g. Dragutin Pavlin. Orkestar društveni izveo je Endlerovu skladbu: Glazba razveseljuje čovjeka, a društveni potpretsjednik, gradski tajnik g. Josip Majtanić prikazao je u krupnim crtama povijest društva. Slijedila je Beethovenovu: »Molitva«, a glazbena škola pod ravnanjem svog učitelja i dirigenta Vlašimskoga izvela je »Hrv. kariš<k« i izvatke iz Zajčeve opere Zrinski. Svestrano zaslužnog društvenog pretsjednika Dragutina Paulina i kapelnika Vlašimskoga, koji već 48 godina djeluje u društvu, izabralo je društvo začasnim članovima. Od osnivača društva živi još jedini g. Tomo Mihalić, ravn. učitelj u m. Zaslužnomu društvu, koje ima za glazbeni život u Virovitici, mnogo zasluga, svesrdice čestitamo.

Proslava 70-godišnjice hrv. pjev. društva »Kuhač« obavila se vrlo svečano. Jubilarnu skupštinu u dvorani Narodnog kasina, kojoj su prisustvovali delegati pjevačke župe »Kuhač«, pretstavnici H. P. S. i mnogobrojni članovi otvorio je pretsjednik dr. Milan Čačinović te naglasio znameniti kulturni rad društva kroz 70 godina u gradu Osijeku. Tajnik Josip Hartl osvrnuo se na društveni rad zadnjih deset godina, otkako se društvo popelo na znatnu umjetničku visinu pa izvodi veća glazbena djela te s uspjehom nastupa i u stranom svijetu. Poslije podne u 6 sati izveo je mješoviti zbor »Kuhača« (do 90 pjevača) zajedno sa svojim orkestrom, pojačanim nekojim članovima vojne glazbe i filharmonije u župskoj crkvi Dvořakov: »Stabat Mater«, pod ravnanjem dirigenta Lava Mirskoga. Izvedba bila je dostojna i na visini.

Jevrejsko pjev. društvo »Lira« iz Sarajeva priredilo je dne 7. maja o. g. koncert u Zagrebu. Pod dirigiranjem Beluša Jungića izvodio je taj dosta veliki zbor zborove Gotovca, Matetića i Jungića, a od većih djela s orkestralnom pratnjom Gounodov psalam 137. i »Jeftejevu prisegu« P. Hugolina Sattnera. To je djelo svojevremeno izvelo i židovsko pjevačko društvo u Beogradu. Kritičar »Narodnih Novina« (K) piše: »Goudonov psalam je lako pisana kompozicija, puna lijepih melodija i mnogo efekata za zbor. Ne manje snažno je djelo »Jeftejeva prisega«, oratorij za zbor, sola i orkestar. Solisti u izvedbi tog djela bili su gdja Crnković (alt) i g. Rothmüller (bariton). Potonji je pobudio najveći interes, jer je poznato, da je prošle godine bio angažovan na »Stadtheatru« u Hamburgu. Njegov glas je zaista lijep, zvučan i nosiv.«

Iz Zagreba pošla je »Lira« u Osijek.

Hrv. pjev. društvo »Neven« u Subotici priredilo je dne 13. V. u velikoj dvorani tamošnjeg narodnog kazališta koncert s ovim rasporedom: Grgošević: »Koledarska«, Fr. Dugan ml.: »Gradišćanke«, Matz: »Jutro«, Brkanović: »Bokeljsko kolo«, Krnic: »Žetelačka«, Špoljar: »Svatovske«, Janković: »Starovirske pisme« i Žganec: »Bunjevačke nar. pjesme«. Koncert vanredno je uspio.

Tenorista Josip Rijavec, sada član njem. opere u Pragu prihvatio je za sezonu 1933-34. ponudu za koncertnu turneju u Rusiji. Sklopio je već ugovor za 14 koncerata, pa će pjevati u Moskvi, Petrogradu, Kijevu, Harkovu, Odesi, Tiflisu i t. d. Osim toga će u mnogim ruskim gradovima dati nekoliko opernih gostovanja iz svog bogatog repertoara.

Matineja radničke akademije. Kao svake, tako je i ove godine dne 21. maja u velikoj dvorani Zagrebačkoga Zbora održana matineja, koju je priredila radnička akademija Radničke komore u Zagrebu. Golema dvorana bila je tako puna, da nije bilo u njoj više mjesta. Sudjelovali su: pjevački zborovi »Jednakost« i »Sloga«, te grafički orkestar mandolinista i gitarista, te pekarski tamburaški zbor »Bratstvo«, s ovim rasporedom: 1. D. Stefanović: Zdravo! (udruženi zborovi »Jednakosti« i »Sloge«); 2. a) Canić: Živo, živo..., b) Lisinski: Prelja, (»Jednakost«); 3. a) Gotovac J.: Oklada, b) Milojević M.: Muha i komarac, (»Sloga«); 4. a) Dr. Koščica — M. Stahuljak: Narodni zvuci i b) R. Šimunaci: Venček slovenskih narodnih popevkih (Pekarski tamburaški zbor »Bratstvo«); 5. a) Brnobić J.: Na poljani, b) Lhotka F.: Hrvatski svatovi, (»Sloga«); 6. a) Špoljar Zlatko: Pet kumi, b) Hutmann: Probuđenje duhova, (»Jednakost«); 7. a) Siede: Zephira (Intermezzo), b) Wölki: Ouvertura A-dur i c) Oesterreicher: Mandolinistička paradna koračnica (Grafički orkestar mandolinista i gitarista).

Svi sudjelujući izvađači iako su radnici, koji nakon svog dnevnoga rada goje pjesmu i glazbu, izveli su sve točke vrlo dobro i izazvali oduševljenje publike iza svake izvedene točke. Pjevači »Jednakosti« mnogo su napredovali, a osobito se istaknuo mješoviti zbor »Sloge«. Konačne točke izveo je grafički orkestar mandolinista poznatom vještinom i preciznošću. S ovom matinejom dokazano je, da radnički kulturno-prosvjetni rad nailazi na sveopće razumijevanje u najširim slojevima radništva.

Radnička akademija trebala bi, da barem dvije ovakove priredbe priredi godišnje. Kako sada postoji i »Savez pjevačkih i glazbenih, te umjetničkih društava« u Zagrebu, nadati se je, da će i on prirediti tokom godine koji koncerat, ali bi trebalo, da su na programu više stvari iz radničkoga života. **A. V.**

Svečana matineja u proslavu Gutenbergovog dana. Naobrazbeni odbor podružnice S. G. R. J. u Zagrebu priredio je i ove godine u nedjelju 25. VI. u Europa Palace kinu u 10 i pol sati prije podne vrlo uspjelu matineju uz sudjelovanje Grafičkog pjevačkog društva »Sloga« i Grafičkog orkestra mandolinista i gitarista s ovim rasporedom: 1. A. Gostinčar: Himna slozi (muški zbor); 2. St. Mokranjac; VIII. Rukovjet (mješoviti zbor); 3. T. Marenco: Sinovi Gutenberga (mandolinisti); 4. S. Salveti: Suze i smijeh (suita u dva tempa, mandolinisti); 5. B. K. Jošt: Proslov o Johannesu Gutenbergu i značenju njegovog iznašašća; 6. K. Wölki: Potlačeni (simfonijska pjesan (mandolinisti); 7. H. Lindemann: Mladež stupa (mandolinisti); 8. S. N. Sudarević: U zoru (muški zbor) i 9. St. Mokranjac: Primorski napjevi (mješoviti zbor).

»Sloga« je ovoga puta nastupila nešto oslabljena (muški zbor), a razlog će biti, što je istodobno, dok je trajala matineja, familija grafičara morala se boriti i na zelenom polju. Mješoviti zbor bio je zato vrlo dobar, te je svoje točke izveo na sveopće zadovoljstvo. Vanredno se je publici svidjela teška izvedba simfonijske pjesme »Potlačeni« op. 11. od Konrada Wölki. Djelo je pisano za veliki orkestar mandolina i gitara, te drvenih instrumenata (flauta, klarinete, fagot), te dva corna i trombon u pet stavaka: Elegija, Krik, Hod, Vizija i Finale. Djelo je vrlo lijepa radnička kompozicija zaodjenuta u umjetničko ruho, tako, da svoju veličajnost postigne u svome Finalu i stavku maestoso doloroso i iščezne. Zborovima »Sloge« dirigirao je g. Vrhovski, a orkestrom mandolinista i gitarista g. A. Vranić.

A. V.

*

Učiteljsko pjev. društvo »Marinković« u Beogradu priredilo je dne 3. VI. o. g. svoj prvi koncerat. Na programu bile su kompozicije Stevana St. Mokranjca, Jos. Marinkovića, Koste P. Manojlovića i Josipa Š. Slavenskoga.

Ljubljanski gudački kvartet (Leon Pfeifer, Fran Stanič, Vinko Šušteršič i Oto Bajda) priredio je dne 21. IV. 1933. u velikoj dvorani Kolarčeve zadužbine u Beogradu koncert. Izvodio je 2. gudački kvartet od Borodina, Milojevićevu sonatu za violinu i klavir te Debussyjev gudački kvartet. Kritika je o koncetu tog mladog udruženja pisala vrlo pohvalno.

*

† **Dr. Andrija Karlin,** biskup u Mariboru, vrlo zaslužan za cecilijanski pokret među Slovencima, preminuo je nakon duljeg bolovanja dne 5. IX. o. g. Pokojnik rođen je dne 15. XI. 1857. u Staroj Loki. U zavodu Alojzijevišću počeo je učiti kod prof. Antuna Foerstera glazbu, a u sjemeništu je nastavio i bio također dirigent sjemenišnog zbora. Kapelanovao je u Smledniku, Šenčurju i kod sv. Jakova u Ljubljani sve do god. 1890., kad ga je biskup Misija poslao u zavod del Anima, gdje je napravio doktorat prava. Iza toga je postao profesor na ljubljanskoj gimnaziji, a god. 1900. imenovan je kanonikom ljubljanskog kaptola. God. 1911. otišao je za biskupa u Trst, a god. 1923. postao je biskupom u Mariboru.

God. 1896. izabran je A. Karlin tajnikom i zamjenikom pretsjednika Cecilijina društva za ljubljansku biskupiju. Poslije smrti pretsjednika i urednika »Cerkvenoga Glasbenika« Janeza Gnjezde preuzeo je god. 1904. on uredništvo cecilijanskog glasila, a god. 1905. izabran je društvenim pretsjednikom. Jednu i drugu službu vršio je vrlo spretno sve do god. 1910., kad je bio imenovan biskupom u Trstu. Za C. Gl. napisao je više članaka te list lijepo podigao. Već kao kapelan svagdje je radio na podignuću crkvene glazbe, a pogotovu kasnije kad je bio u odboru i kao biskup u Trstu i Mariboru. Zanimao se i

za naše Cecilijino društvo te je došao na konstituirajuću skupštinu našega društva. Tom odličnom Cecilijancu sačuvat ćemo lijep spomen. Pokoj mu vječni!

U spomen stote godišnjice Zajčeva narođenja priredilo je pjev. društvo »Ljubljanski Zvon« dne 24. IV. o. g. u franjevačkoj crkvi u Ljubljani crkveni koncert, na kojem je izvodilo Zajčev oratorij: »Oče naš« i kantatu »Isusovo Uskrsnuće«. Kod koncerta su sudjelovale operne pjevačice Ramšakova i Španova-Kreftova, operni pjevač Mohorić, član »Ljublj. Zvona« Lupša, zborovođa i dirigent »Sloge« H. Svetel (orgulje) orkestar nar. kazališta i mješ. zbor »Ljublj. Zvona« Čitavim ansamblom ravnao je dirigent »Ljublj. Zvona« Zorko Prelovec, čija je u prvom redu zasluga, da je došlo do te priredbe. Urednik »Cerkvenega Glasbenika« Stanko Premrl kaže o tom koncertu: »Zajčevi skladbi sta po zamisli krepki, učinkoviti, »Oče naš« ima instrumentalen uvod in pet delov, kantata teče nepretrgano. Hvaležni smo »Ljublj. Zvonu«, da nam je podal ti dve, pri nas do sedaj nepoznani skladbi; izvajanje v celosti dobro, bi si želeli zlasti v solistih in v orkestru še bolj izglajeno.«

Unatoč slabom vremenu bio je koncert dobro posjećen, a prisustvovala je koncertu i skladateljeva unuka.

U spomen kompozitoru Franju Serafinu Vilharu priredila je »Prosvetna zveza« u Ljubljani dne 29. marta glazbeno veče. Operni pjevač Marjan Rus otpjevao je nekoliko Vilharovih samospjeva, konservatorista Valens Vodušek je otsvirao nekoliko klavirnih točaka, a jedan dvospjev izveli su gg. Drmota i Rus. Uvodno slovo je održao Vilim Ukmar. I ovo veče je lijepo uspjelo kao što i slične priredbe u spomen dra Benjamina Ipavca, Antuna Svetka i Gregora Riharja.

Glazbena Matica u Ljubljani priredila je dne 2. VI. na večer u stolnoj crkvi koncert, na kojem je izvodila osam a cappella zborova slavnog Jakova Gallusa-Petelina. Osim toga izveo je majstor Mons. St. Premrl na orguljama tri kompozicije (Hladnik, Bassani, Bach). O samoj izvedbi Gallusovih zborova piše kritičar »Slovenca« V. U. ovo: »Zbor je pod vodstvom ravnatelja Mirka Polića pokazal skupnost in enotnost. Zlasti za dosego tega ni majhna težava v izvedbi zadnjih del, v treh prostorno ločenih zborih pod enim dirigentom, ker stopa tu v oviro fizikalni zakon različne hitrosti zvoka in svetlobe. Tudi je bil zbor zvočno zlit in v podrobnih oddelkih lepo izdelan. Ne morem se pa povsem zlagati z načinom interpetacije. Dejstvo je, da zahteva slednja za pristnost izredne poglobitve ne le v čisto glasbeno snov skladb, temveč tudi v mišljenje in čuvstvovanje časa, njihovega nastanka. Tu v izvedbi po mojem mnenju ni bilo popolne skladnosti. Podajanje je bilo preveč podrejeno okusu današnjega časa. Že ritem sam je bil za te ataktne skladbe malce preoster; dinamika preveč kontrastna; poudarki na posameznih zlogih premočni in sploh besede preveč zlogovane. Tako podrobno, pikantno izoblikovane detajliranosti ta glasba ne prenese. Njena glavna zahteva je širokost; teči mora kot reka in se oblikovati v dolgih frazah, ki jih narekuje misel. Na drugi strani ta glasba ne prenese tako naturalistične ilustracije. Njena osnova je religijozno doživetje. Glasbene misli, ki se oblikujejo nad besedilom, niso naturalistična ilustracija teh besed, temveč so izliv čuvstva, ki se rodi iz doživete pojmovnosti. Če hočeš najti v glasbi, ki stoji nad besedilom »ceciderunt in profundum ut lapides« ilustracijo fizičnega potaplianja kamna v vodno globino, si v zmoti enako, kot če v motiviki nad besedami »in saeculorum saecula« občutiš le ritmično, scherzozno poskakovanje. Poudarek je povsod na duhovnem izrazu, tedaj na izlivu glasbenih misli, ki jih je rodila žalost ali veselje ob razmišljanju minljivosti ali srečne onostranske večnosti. — To bi bilo le nekaj površnih misli. Prava stilna reprodukcija pa zahteva še vse večjih globin, in priznam, da to poglobljenje še zlasti v od nas tako oddaljeno dobo ni lahko.«

Spomen ploču skladatelju Jakovu Gallusu-Petelinu postavit će dne 11. VI. o. g. ljubljanska Glazbena Matica u Ribnici, gdje je taj glazbeni velikan god. 1550. rodjen. U 3 sata bit će u tamošnjoj župskoj crkvi crkveni koncert s ovim rasporedom: Juraj Böhm (1661.—1733.): Preludij i fuga u C-duru. Spomen slovo o skladatelju Gallusu (dekan Anton Skubic). J. Gallus: Pater noster. Ave Maria. Media vita (8 glasni zbor). Ecce quomodo moritur iustus (4 gl. zbor). Girolamo Frescobaldi (1583.—1643.): Preludij i fuga u G-molu (prof. M. Tomc). J. Gallus: Ubi Plato? Laus et perennis gloria (8 gl. zbor). Impetum inimicorum. Alleluia. Cantate Domino (12 gl. zbor). Zborovima će ravnati ravnatelj Mirko Polić. Poslije koncerta bit će otkriće spomen ploče na staroj osnovnoj školi s ovim natpisom:

Spominu
skladatelja
Jakoba Petelina Gallusa
1550—1591.
Glasbena Matica ljubljanska.

Prigodni govor govorit će pretsjednik Gl. M. dr. Vladimir Ravnikar.

Gallus je najodličniji savremenik Palestrine i Orlanda Lassa. Bio je vrlo plodovit te je napisao velik broj kompozicija. Preko 500 ih je tiskano, većinom kod Černya u Pragu. Bio je član dvorske kapele u Beču, od 1580—1585. kapelnik katedrale u Olomucu, a kasnije kantor kod crkve sv. Ivana u Pragu. Tu je umro 18. VI. 1591.

Prof. Saša Šantel u Ljubljani napisao je na riječi Mary Garden (pseudonim) operetu »Blejski zvon«, koja se je izvodila prvi put dne 25. II. o. g. u ljubljanskoj operi.

Dječji pjevački zbor u Trbovljama poznat pod imenom »trboveljski slavčki« polazi dne 15. V. o. g. na koncertnu turneju u Čehoslovačku. Dne 30. IV. izvodili su mali pjevači koncert s istim programom, što će ga izvoditi u Čehoslovačkoj. Zbor je njegov zborovodja učitelj August Šuligoj izvrsno uvježbao, pa nema sumnje da će medju našom sjevernom braćom postići najbolje uspjehe.

Violinski koncert priredila je dne 15. V. 1933. u filharmoničnoj dvorani violinistica Jeraj-Hribar te je uz klavirsku pratnju D. Švare izvela E. Blochovu, D. Švarovu i A. Rubinsteinovu sonatu.

Iz Cecilijina društva.

† Antun Starec. Dne 17. III. o. g. preminuo je nakon dugog bolovanja prečasni gospodin kanonik prvostolne crkve i arhidjakon gorički Antun Starec. Pokojnik ugledao je svijetlo svijeta dne 27. IV. 1855. u Samoboru. Mnogo se već kao djak zanimao za glazbu, bio je vrstan pjevač, a svirao je klavir i kitaru. Posve je razumljivo, da su boravak u sjemeništu i za tada vrlo živahan život u glazbenom društvu »Vijencu« dali mladomu kleriku mnogo pobude. Svojim se je radom tako istaknuo, da su ga drugovi već dne 29. I. 1871. (»obično je izbor bio u martu«) birali predsjednikom »Vijenca«.

Zlo je bilo, što je baš u to doba bilo sve manje bogoslova u zavodu, a oni opet, koji su bili, bili su vrlo nehajni i slabo su marili za društvo. Vrijedni Starec, čim je nastupio svoju časnu dužnost, odmah je nastojao, da u drugovima raspiri oduševljenje za rad u »Vijencu« — za pjevanje i sviranje. Nepopustljivošću svojom predobio je za rad dosta članova, od kojih se nekoliko u glazbi vještih dobrovoljno prijavilo, da podučavaju druge članove. Sâm je predsjednik podučavao u kitaranju.

I unatoč velikoga napora i troškova (nabavljeno je i popravljeno nekoliko instrumenata) rad za njegovog predsjednikovanja, nije znatno mogao krenuti naprijed. Teško je bilo iz ništa načiniti nešta!

Skromno na jednoj sjednici u uvodnom govoru uspoređuje Starec »Vijenac« s ljudskim životom i veli, da je »Vijenac« proživio mladost, proživio muževnost, a sada, nažalost, da proživljava zadnju dob života — starost. Ali na zaključnoj sjednici 1872. 29. VI. s pravom je mogao reći: »Ako nijesam učvrstio stupove zgradi, nijesam ih ni oslabio«. Bio je dakle on čvor prevoznik, preko kojega se nije moglo na gore, nego ostati na ravnome ili poći na bolje.

Višeput je, kasnije kao svećenik (zaredjen je god. 1873.) kao i drugi svećenici pritekao u pomoć »Vijencu«. Znatno je on povećao »Vijenčev« arkiv. Poklonio je više što opera, što solističkih djela najboljih evropskih kompozitora solo pjesama, što opet glazbeno-povjesničkih djela, kao i zbirke crkvenih i svjetovnih zborova, oratorija, misa i t. d. Slično se je sjetio i arkiva Cecilijina društva i Hrvatskog Glazbenog Zavoda, u kojem je bio počevši od god. 1890. pa kroz čitavih 40 godina članom ravnateljstva.

Pokojni Antun Starec imao je lijep lirski tenor. Ima medju njegovom ostavštinom mnogo pjesama za tenor, tako Jensen, Grieg, Chopin, Abt, Mendelssohn, Franz i drugi od stranih, Lisinski, Zajc i Vilhar (sva tri sveska njegovih skladbi), od hrvatskih. Od slovenskih je Gerbić najbrojnije zastupan.

Svojom ljubavi za glazbom ostavio je kod sjemenišnog glazbenog društva »Vijenca«, a tako i u Hrv. Glazbenom Zavodu i u Cecilijinom društvu trajnu uspomenu. Vječni pokoj plemenitom mužu!

Branko Birt.

»Hrvatska Obrana« u Osijeku je u svom broju od 13. V. 1933. br. 19. ponovo preporučila »Sv. Ceciliju« i naglasila »da bi taj list valjalo u prvom redu proturiti u svaku školu bez razlike, jer je tekstovno bogat, pa pruža jasnu i preglednu sliku o savremenoj glazbi uopće.«

Stanko Premrl napisao je u »Cerkvenem Glasbeniku« dulji članak (tri nastavka) o Ivanu pl. Zajcu po knjizi dr. Antuna Goglie. Na taj način će i Slovenci potanje upoznati život i svestrani rad ovog našega velikog glazbenika.

U Novak Bapskoj kod Šida radi se na tom, da se osnuje Cecilijino društvo. U društvo će pristupiti oko 50 djevojaka pjevačica. Da je do toga došlo, zasluga je vrijedne učiteljice gospođe Marije Kovač. Mladomu društvu želimo mnogo uspjeha oko unapređenja crkvenog pjevanja.

Ferijalni muzički tečaj Škole Polyhymnije u Zagrebu. Kako je bilo oglašeno u prošlom broju »Sv. Cecilije«, Muzička škola Polyhymnija održaje kroz mjesece juli i august ferijalni muzički tečaj za dirigente i orguljaše. U tečaju se obučava elem. teorija, harmonija, solfeđo (zborno pjevanje), dirigiranje, glazb. oblici, nauk o instrumentima, rimski koral, klavir i orgulje.

Predavači su gg. prof. Franjo Dugan i Franjo Lučić. — Ovogodišnji tečaj polaze ova gg: 1. Fra Petronije Pajtler, bogoslov, Zagreb; 2. Vinko Medved, kapelnik Senj; 3. Marija Sabljak, učiteljica Sv. Juraj na moru; 4. Dr. Marija Klemenc, liječnica Zagreb; 5. O. Vladimir dr. Belobrk, duhovnik Zagreb; 6. Božidar Bralo, vjeroučitelj Sarajevo; 7. Franjo Stipković, organista Ivanić grad; 8. P. Borivoj Mioč, kapelan, Rama-Šćit, Bosna; 9. Matija Crnković, vjeroučitelj, Ludbreg; 10. Franjo Kosina, organista, Osijek; 11. Fra Veselko Milas, župnik Čapljina, Hercegovina.

Darovi za naše glasilo. Primili smo ove darove: preč. g. **Ivan Fuček**, dekan i župnik u Bisagu 60 D; preč. g. **Blaž Buntak**, dekan i župnik u Kloštru Ivaniću 50 D; veleč. g. **Karla Mikerić**, protokolista nadb. pisarne u Zagrebu 30 D; blag. g. **Ferdo Mirth**, ravn. učitelj u Rijeki kod Koprivnice 25 D; veleč. g. **Jakov Novosel**, župnik u Gjurgjevcu 20 D. Po 10 D su darovali: presv. g. **Tošo pl. Kraljević**, prepošt i župnik u Slav. Požegi; preč. g. **dr. Ivan Gjuranec**, zač. kanonik, dekan i župnik u Zaboku; preč. g. **Josip Panić**, dekan i župnik u Gaju; veleč. g. **Stjepan Nežić**, župnik u Visokom; blag. g. **Stjepan Jerković**, nadčinovnik praštedione u Zagrebu i veleuč. g. **Joso Bravar**, profesor u Gospiću. — Svim tim plemenitim darovateljima svesrdice zahvaljujemo.

SV. CECILIJA« izlazi svaka dva mjeseca, a stoji na godinu 40 din., za škole i djake 25 din. Članci, dopisi i pretplata šalju se na Janka Barlè-a, ravnatelja nadbiskupske pisarne u Zagrebu, a glazbeni prilozi na ravnatelja Franju Dugana u Zagrebu (Palmotićeva ul. br. 17).

IZDAJE: »CECILIJINO DRUŠTVO« U ZAGREBU. — UREDNIK LISTA: JANKO BARLÈ, KANONIK U ZAGREBU KAPTOL, BROJ 31. — UREDNIK GLAZBENOG PRILOGA: FRANJO DUGAN, PROF. MUZIČKE AKADEMIJE U ZAGREBU, PALMOTIĆEVA UL. 17A. — TISAK »NADBISKUPSKE TISKARE« U ZAGREBU. — ZA TISKARU ODGOVARA: STJEPAN MARINOVIĆ, KAMAUFOVA 14.

... Nek je svašta ...

† **Prof. Antonín Heřman**, predsjednik »Českosl. Jednoty Hudebních Stavů« te redaktor lista: »Hudební Výchova« i društvenog glasila: Věstník spolkový a sociální u Pragu, umro je dne 11. juna o. g. Pokojnik bio je vrlo zaslužan za unapređenje interesa muzičara te je vrlo spretno i zanimljivo uređivao reviju: »Hudební Výchova«.

Izvještaji o zajedničkom crkvenom pjevanju u ljublj. biskupiji. Savezno s biskupskom okružnicom (Škof. list 1932. str. 113) o pučkom pjevanju imaju župnici odgovoriti na ova pitanja:

1) da li se je uvelo pučko crkveno pjevanje prema biskupskoj odredbi i da li se gaji u svim prilikama, koje se navode u toj odredbi? Ako ne, koji je tome razlog?

2) Da li se je počelo sa pučkim crkvenim pjevanjem i kod sv. mise?

3) Koliko je ljudi obično u crkvi, kad se zajednički pjeva?

4) Koliko se primjeraka »Ljudske pesmarice« upotrebljava?

5) Da i su te pjesmarice kupili vjernici ili su vlasništvo crkve?

6) Koje su pjesme iz te pjesmarice vjernici pjevali i koje im se najviše sviđaju?

7) Pjevaju li jednoglasno ili višeglasno?

8) Koje bi se pjesme eventualno morale još uvrstiti u pjesmaricu?

9) Da li vjernici rado pjevaju? I stariji i muškarci?

10) Kada i kako se vrše pjevački pokusi?

11) Da li se u propovijedima učinilo što za pučko pjevanje?

12) S kojim poteškoćama mora se najviše boriti?

13) Što se namjerava učiniti, da će zajedničko pučko pjevanje još više napredovati?

Škofijski list 1933. str. 49.

Koruški pjevači priredili su dne 14. V. 1933. u Kranju koncert te pod vodstvom svog zborovođe P a v l a K e r n j a k a vrlo zanimljivi koncert. Izvodili su isključivo pučke popijevke u obradbi Adamiča, Deva, Kernjaka, Preka i Švikaršiča, ukupno 19 popijevaka. Koruške goste pozdravio je župnik dr. J a n k o A r n e j c, potpredsjednik kluba koruških Slovenaca i u svom lijepom govoru naglasio ljubav koruških Slovenaca za pučku popijevku.

Zbor Regensburške katedrale sastavljen od učenika glazb. škole i dječaka, dao je u Rimu koncerat dne 27. IV. o. g. Na programu bili su autori klasične polifonije 16. i 17. vijeka te nekoliko gregorijanskih melodija. Izvedba je bila sa svake strane savršena i popraćena sa burnim zanosom publike. **Dr. I. G.**

U Rimu su kroz mjesec maj i juni bile velike svečanosti proglašenja blaženih. Svake nedjelje obavljeno je po koje proglašenje. Na Duhove je proglašen svecem sv. Andrija Fournet. Glazbeni program ovih svečanosti izveden je odlično. U vatikanskoj bazilici postavljeni su megafoni tako da se i obredi i pjevanje čuju po svoj bazilici u koju može da stane preko 60.000 ljudi. U ovim prigodama pjevaju se obično kompozicije od Palestrine. Na Spasovo je sveti Otac Pijo XI. služio svečanu sv. Misu u Lateranskoj bazilici prvi put nakon zauzeća Rima g. 1870. Poslije sv. Mise, po starom običaju, dao je blagoslov Rimu i svijetu (Urbi et orbi) sa balkona bazilike. Na trgu ispred bazilike bilo je preko 250.000 ljudi. Svi ovi obredi preneseni su radijem po cijelom svijetu. **Dr. I. G.**

Hrvatsko hodočašće bilo je u Rimu od 23. do 28. maja. Nakon obavljenog oproštenja, primio je hodočasnike sv. Otac u posebnu audijenciju. Kad se je pojavio Papa praćen našim biskupima i nuncijem, hodočasnici su zapjevali nekoliko nabožnih hrv. pjesama. Papa je u svom govoru među ostalim rekao: »Vaše pjesme, kojih se sjećamo iz zadnjega vašega posjeta, duboko su nas ganule. To su pjesme lijepe, drage i pobožne. To je prava molitva.«

Naš dobri svijet sa zanosom je pjevao svoje pjesme po svim rimskim bazilikama i u kripti sv. Cecilije. Stranci su se zaustavljali i sa poštovanjem slušali naše pjesme i gledali naš zanos i vjeru. **Dr. I. G.**

Kod ovogodišnjih pjevačkih svečanosti u Rigi nastupilo je pod ravnanjem T. R e i t e r s a preko 10.000 pjevača iz svih strana Letonije.

Anton Koprivnikar, koji je svršio orguljašku školu u Ljubljani, primio bi orguljašku službu, a uz to bi mogao vršiti i službu zborovođe kod pjevačkog zbora ili glazbe. Eventualne ponude neka se uprave na njegov naslov u Sv. Štefan p. Šmarje pri Jelšah, gdje on vrši sada službu općinskog tajnika.

Nadgrobni spomenik skladatelju Vilimu Justu podiglo je o pedesetoj godišnjici smrti svom osnivaču hrv. pjev. društvo »Vijenac« u Slavonskoj Požegi. Spomenik je izradio kipar R. S t r e h a iz bosanskog pješčanika. Grob je pokriven kamenom pločom. Na čelu je sam spomenik s jednostavnim natpisom na mramornoj ploči, koja je označena »Vijenčevim« znakom, lirom na trobojnoj vrpci, dok je sama ploča ograđena kamenim stupovima, povezanim željeznim šipkama. Spomenik je jednostavan, no vrlo ukusan.

Renoviranje orgulja u župnoj crkvi u Kraljevcu n/S. Naše orgulje sagrađene su 1848. po graditelju Pumppu sa 10 registara kao opus 49.

Orgulje su bile dosta uščuvane prema starosti, jer su bile od zgode do zgode popravljane. No sada su temeljito popravljene, a umetnut je novi registar »Gamba« koji se dade upotrijebiti kao solo registar, a i u vezi sa drugim registrima krasno harmonira.

Ovo je sve izvršila domaća, mlada tvrtka M a j d a k i L i n d a u e r iz Vrapča. Budući su naše orgulje renovirane na sveopće zadovoljstvo to nam je ugodna dužnost da tu tvrtku najtoplije preporučimo gg. župnicima.

U K r a l j e v c u n/S, 16. juna 1933.

Nikola Horvatin, župnik. **Čepin F. Rudolf,** ravn. učitelj-orguljaš.

Požar u Đakovačkoj katedrali. U noći od 22. na 23. juna o. g. nastala je vatra u katedrali u Đakovu, pa su tom prilikom izgorjele i krasne orgulje. Orgulje je sagradila tvrtka Steinmayer & Comp. u Oettingenu. Orgulje su stojale svojevremeno 28.000 for. i imale su 52 registra. Štetu, koju je pretrpjela crkva požarom tih orgulja cijene na preko milijun dinara.

Izvještaj drž. muzičke akademije u Zagrebu za škol. god. 1932.—1933. U pripravnom tečaju bilo je na završetku godine 49 učenika, u nižoj školi 186. u srednjoj školi 318, a u visokoj školi 92. Ukupno je bilo 645 učenika(ca) Klavir kao glavni predmet učilo su 122 učenika niže 166 učenika srednje i 28 slušača visoke škole. Violinu kao glavni predmet učila su 92 učenika a orgulje kao glavni 5, a kao obligatni predmet 26 učenika. Jedan slušač visoke škole učio je rimski koral. U profesorskom vijeću bilo je 10 nastavnika, a uz to bilo je još 40 učitelja i učiteljica. Interne priredbe u minuloj školskoj godini bile su četiri, a javnih bilo je trinaest. Programi tih priredaba bili su vrlo pomno i zanimljivo sastavljeni, a mnogo se pažnje posvećivalo domaćim i slavenskim kompozitorima. Na prijedlog profesorskog vijeća podijelio je i ove godine Hrv. Glazbeni Zavod na dan smrti blagopok. profesora Vjekoslava Klaića svotu od 2000 D gđi Zdenki Pozaić-Doroghi nakon odlično položenog diplomskog ispita.

Upisivanje učenika u nižu i srednju školu biti će od 1.—5. IX. 1933. od 8—12 sati prije podne, a upisivanje slušača visoke škole i nastavničkog otsjeka, koji su već prošle godine polazili muzičku akademiju obavljat će se od 29. i 30. IX. 1933. od 8—12 sati prije podne.

Muzička škola »Polyhymnia« sa pravom javnosti u Zagrebu, osnovana prošle godine, imala je u prvoj godini svoga rada 111 polaznika.

Od toga polazilo je pripravni tečaj 25; niži tečaj: klavir 34; violinu 14; čelo 1. — srednji tečaj: klavir 14, violinu 6, solo pjevanje 12, orgulje 5. — Uz glavni predmet svi su učenici polazili propisane obligatne predmete, u nižem tečaju solfeđo, a u srednjem još teoriju i harmoniju.

Godišnji ispiti obavljeni su pod pretsjedanjem izaslanika Ministarstva Prosvjete prof. Krste Odaka. Izaslanik je ocijenio rad ove škole s odličnim uspjehom.

Na zavodu djelovalo je ove školske godine 10 nastavnika: Franjo Lučić, (direktor škole) teoriju, solfeđo, harmonij i klavir; Ernest Krauth (upravitelj) klavir; Franjo Dugan orgulje; Vaclav Huml violinu; Umberto Fabbri čelo; Milan Reizer solo pjevanje; Iva Lhotka-Antolković solo pjevanje; Ivan Matečić pripr. tečaj i solfeđo; Vera Dujmović violinu i Zdenka Pacher klavir. U mjesecu maju priredila je škola u vel. dvorani hrv. glazb. zavoda javnu učeničku produkciju. Nastupili su učenici iz klavira prof. Krautha i Lučića, solo pjevači prof. Reizera i gđe Lhotke-Antolković i školski mješoviti zbor. — Škola je tom produkcijom stekla osobito priznanje, uvjerila nas je o svom ozbiljnom i solidnom radu.

Svečana proslava 50-godišnjice ujedinjenja franjevačkih srednjih škola u Bosni u Visokom. U prikazivanju općeg uspjeha proslave osvrnuli su se na to uglavnom svi dnevnici i drugi listovi, stoga ćemo ovdje reći nešto više o samom pjevanju.

Tri dana prije glavnog dana proslave držale su se svečane večernje na kojima su se pjevale Gospine litanije i Tantum ergo. Zadnji dan trodnevnice (13. V.) pjevane su od Matějovskog Litanije br. 3. Pun troglasni muški zbor; kod svakog zaziva ima nešto novog, tako da čovjek s najvećom napetošću prati do konca. Mjesta koja posebno ganu na pobožnost jesu: Majko Stvoriteljeva — Spasiteljeva, Utočište Grešnika, Utjeho žalosnih i Jaganjče Božji.

Na 14. V. — glavni dan proslave bila je u 10 sati prije podne svečana sveta misa. Mješoviti đački zbor od 150 pjevača otpjevao je, uz pratnju orkestra, Zoller-Matějovský: »Missa solemnis in h. s. Georgii«. Na ofertorij pjevao je muški zbor (a cappela) Kienzel-Matějovský: Blaženi progonjeni. Poslije mise bila je procesija na kojoj su svirale vojna glazba iz Sarajeva i glazba iz Vareša. — Iza procesije bio je blagoslov, pod kojim je zbor složno otpjevao Mass-ovo Tantum ergo i Tebe Boga hvalimo. — Točno u 5 sati poslije podne počela je svečana Akademija ovim redom: 1. T. Alaupović - Fr. Matějovský: Himna visočkih đaka — pjeva mješoviti zbor uz pratnju orkestra. S koliko poleta i umjetničkog shvatanja komponovana je ova himna, pokazuje opće oduševljenje i burno aplaudiranje, te čestitanja odličnika skladatelju - umjetniku gosp. Matějovskom. 2. Prigodno predavanje. 3. F. Bazin: Križari na moru — pjeva muški zbor. Ovu kompoziciju po sebi dosta tešku, lijepo i s razumijevanjem izveo je veliki muški zbor sastavljen od franjevačkih bogoslova i gimnazijalaca. 4. Vj. Klaić: Na Nehaju gradu — pjeva mješoviti zbor (alt solo: R. Depolo uč. IV. razr. gimnazije). — Posebnu ozbiljnost daju pjesmi basovi, koji onako jako u grave počimaju svoju dosta nisku dionicu. Svak se opet divio pjevanju soliste. 5. Deklamacija. 6. Gounod: Na rijekah vavilonskih, za mješ. zbor. Tu je zbor pokazao kako mnogo smisla i sposobnosti ima i kod izvođenja ovako teške kompozicije visokoga stila. 7. F. Bazin: Atila pred Rimom — pjeva muški zbor uz pratnju orkestra od Matějovskoga. U ovoj pjesmi ima dosta teških mjesta, no ipak pjesma je dobro izvedena i ostavila je najbolji utisak.

Izvađanje koncertnog dijela proslave pobudilo je kod prisutnih najljepše dojmove koji trajno ostaju u uspomeni. Cio muzički dio kao i izvađanje programa, ostavilo je na prisutne dubok utisak.

Velika je zasluga prof. Matějovskog, koji je kao spremni i iskusni glazbenik, a naročito oduševljeni skladatelj crkvenih skladbi, uložio neobično mnogo truda. Njegov nesebičan i požrtvovan rad oko sjajnog uspjeha samo je uzvišeni plod Bogu odane duše koja što čini, čini u slavu Boga i ne traži hvale ni priznanja. **F.**

Gradski glazbeni zavod u Karlovcu završit će ovu školsku godinu dne 24. VI. o. g. javnom priredbom u dvorani Zorin Doma, kod koje će nastupiti učenici svih zavodskih nastavnika. Ove je godine bilo u zavodu 95 učenika i učenica. Na zavodu su uz novog direktora, skladatelja g. Rudolfa Taclika radili ovi nastavnici: gdja Nevenka Bach (klavir), gdja Varlandy (klavir, solo-pjevanje i zbornu školu), gdjica Slava Kovačić (klavir i teoriju), gdjica Smiljka Ogrizović (violinu) i g. Adolf Kubiček (duvaće instrumente, violinu, čelo i kontrabas). Uz pripravni tečaj, postoje tri niža i tri srednja tečaja. Direktor nastoji da uzgoji na zavodu pjevački zbor i osnuje učenički orkestar.

Znade se sigurno, da je karlovački glazbeni zavod postojao već god. 1868., pa prema tome spada medju najstarije muzičke škole u našoj domovini. Medju njegovim direktorima navodimo Hausmanna, Vilhara, Honzu, Horvata i t. d. Novomu direktoru g. R. Tacliku, koji je tom zavodu, iz kojega je i sam izašao, posvetio svu ljubav i sve svoje odlične sile, želimo u njegovom radu mnogo uspjeha.

Staro zvono u jastrebarskom gradu. U zbirci grofa Erdödya u jastrebarskom gradu čuva se malo zvono, navodno iz gradske kapele. Oko zvona je natpis: GLORIA IN EXCELSIS DEO MICHEL - R - FVDIT. Na zvonu je i nejasna neka reliefna sličica. **Emilije Laszowski.**